Pest. dec. 11. 1865.

Tekintetes magyar akadémiai Titoknok Ur!

Tudomásom szerént 247 akadémiai tag számára szerencsém van az általam a mai nap megnyitandó Magyar Tudományos Akadémia Palotájához irt latin alkaei Ódából 250, azaz kétszáz ötven, példányt az akadémiai másod Elnök Mélt. Báró Eötvös József ur utasítása szerént föncimzett Uraságodhoz azon alázatos kéréssel áttenni: hogy azokat az összegyülendő tagok közt egyéb netalán kézbesítendő nyomtatványokkal együtt kiosztani ne terheltessék. — Egyébiránt szives hajlamába ajánlva teljes tisztelettel vagyok

Tekintetes Titoknok Urnak

alázatos szolgája
Szepesi Imre k. tanitórendi tag,
a pest. kir. Tudományegyetemen a classicai latin philologia mag. tanára, a Magyar. Tud. Akadémia levelező tagja.

1221
1865

Érk. Dec. 11. 865.

737 / L. K. — Szepessy Imre lev. tag üdvözlő Odájából 250 példányt, kivsztás végett. — Kivsztatott. —

Tekintetes Arany János Úrnak
a Magyar Tud. Akadémia
Titoknokának
teljes tisztelettel. Pest. 11/12. 1865.

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Tekintetes Akadémia!

A budai k. József-műegyetem a Tekintetes Akadémiának saját házában legelőször tartandó közülésére meghivatván, alulirtak az említett intézetnek tanári testülete által arra bízat„tak meg, hogy az intézetet, mint annak küldöttjei ezen ünnepélyes „alkalommal képviseljék.

Ily minőségben az alulirtak szerencséseknek érzik magokat, az egész tanári testület nevében ezennel legbensőbb köszönetöket azon megtiszteltetésért nyilvanitani, melyben a műegyetem részesiltetett, és egyszersmind a Tekintetes Akademiát örömtelt kebellel s azon forró óhajtással üd„vözölni, hogy a Magyarok Istene a Tekintetes Akademia„„nak ezentul saját házábani működését legszebb áldásával kisérje és a legdusabb eredménynyel jutalmazza hazánk ja„„vára és dicsőségére.

A Tekintetes Akademiának

Pesten, 1865 évi decemberhó 11én.

alázatos szolgái

Conlegner Károly
műegyetemi tanár

Machik József
műegyetemi tanár

Sporzon Pál
műegy. tanár

1222
1865

Ét. Dec. 11. 885.

136
L. K.

A budai kir. Műegyetem képviselőjét ez üdvözletet küldi.

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Ein „lebe Hoch" Ruff

gelegentlich der Eröffnungs-Feyer

des ungarischem Akademie Palastes

Pest

am 11ten December 1865.

„kurz-aufrichtig-wahr.

1223
1865

Der Wissenschaft zur Pflege unter Dach,
War erbaut das Prachtgebäu:
Das im Glanze steht, für jedes Fach.
Der Nation Wunsch erfüllt — das sei
Zur Bildung Sprach und Kunst.
Der erstanden — durch Gründers Gunst.

Vereinte Kraft und das Wollen,
Im Werke da schön zeugte sich.
Beispiel: dem nie vergessen sollen,
Alles erreichen man kan sicherlich.
Nur wollen — und die vereinte Kraft!
Mit leichten Mühen Alles „schaft.

Der Prachtbau steht da in Glorie!
Auch die in der Sprach verschieden,
Wir Landessöhne schauen nach des Höh';
Und werden streben das hienieden,
Gründers Eüre Wünsche auch erfüllen,
„So war Gott uns helf" — dies unser Willen.

Des Allgütigen Schutz, Weisheit-Gunst;
Umschwebe es für ewige Zeit.
Blühe, erstarcke, Wissenschaft und Kunst;
So heite, bis in Ewigkeit.
Allem Gründern und Mitgliedern!
Ein „Lebe Hoch" dem edlen Biedern!

Strebend wirket fürder hin,
Gleich der Honig saumend Bine.
Und Lorb gekrönt, werd der Dienst:
Was dem Vaterland geleistet, dem es Gewinnst.
Des Tags, wie Jahr, für Jahr;
Erinnern werden uns immerdar.

Mannen

Mannen! der Wissenschaft und Kunst.
Olympus Lieblinge, da Euch des Gunst.
Erstarket, in Kraft und dauernd Willen;
Da Eure Arbeit, oft schwer zu erfüllen.
Für Euch Wissenschaft = Kunst = Jüngers insbesonders noch —
Ein herzliches „Lebe, lebe Hoh!"

Auch des Vaterlands nicht vergessen wollen,
Das wir wähnten schon verlohren;
Was, zum Neuem uns gebohren.
Auch dem unsern „Hoh" Ruff zollen —
Zu Gott flehen, das mög König! und Vaterland!
Gordisch knüpfen, mit unserm treuem Liebesband!

..... [illegible]

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

100,720 sz.

Az országbeli összes községek urbéri rendezési és tagosítási ügyeinek jelen állapotáról szóló kimutatások (:51 darab:) valamint az ezek alapján készült sommás táblázat az Academiának folyó évi Junius 23án 138 szám alatt kelt megkeresése folytán azzal küldetnek meg: hogy azokat vett használat után ide visszaterjessze. — Kelt Budán a magyar királyi Helytartótanácstól 1864 évi December hó 12 kén. —

egy másolat
51. darab

Pétry Ferenc

A magyar tudományos Academiának.

Pesten.

1224
1865

332 18 64 dec. 24.

A magyar kir. Helytartótanácstól

100,720 fz.

A

Magyar tudományos Academiának

hivatalosan

Pesten.

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

848

Mindent tagadni közvetlen feltétel de az igazat helyre álitani méltó iránya az észnek.—

Á biblia tudományos szempontból tekintve

á bibliai Cosmologia

Itten ugyan á ~~xxxxx~~ mindenséget átkaroló cosmologiának csak azon részét felvenni akarom mely á csilagos égnek és á földnek mint égi testnek fejlődését tárgyalja á theologiát az emberi nem történetét csak anyiban emlitvén menyiben azt á biblia az itteni cosmologiával alig bonthatólag kaptsolja.

Á bibliai cosmologia elöször is egy teremtő Istent feltételez ki elöször is névtelen mint az eredeti görög istenségek Dodonában de kinek első neve Jehova; mely név elöször felhivatik Enos Seth fia korában de mely név is olly szent az utóbbi zsidóknak hogy azt kiejteni nem mervén Jehova helyett Adonaï nevet használnak.—

Ezen Isten eredetileg eget és földet teremté. Ezen ég alatt azomban sem á csilagos eget sem á föld alatt az ember lakhelyét mai földünket még érteni nem lehet melyek mint látni fogjuk még csak utóbb lettek söt ezen földben érteni kell minden égi testek öszves anyagi tömegét mely föld mint á biblia álitja puszta és üres volt vizzel boritva és igy világitó égi testek hiányában következetes mint á biblia álitja hogy setétség uralkodott meredékein. De á vizek felett az Isten eszméje lebeget miért ezen Istenség mindent betölteni látzik mi á földvizein felöl van és miben az eredeti eget érteni kell.—

Az égnek és földnek illy felfogásában az Isten á világosságot rendeléelválaztván á világosságot á setéttöl ezt éjjnek amazt napnak nevezvén és igy lett estve reggel az első nap.— Ezen idönapi felfogás tehát nyiltan nap éjjes kaptsolat világosság setétnek felváltása volt de legkevesbé lehetett napi nap sem csilagos éjj mert á nap á hold és csilagok utóbb erednek á még eredeti földfogalom tömegéből. Á biblia ezen váltási időt az éjjel kezdi mert álitása szerint á setét előbb volt mint á világosság. Világitó égi test hiányában á világ setét avagy napéj felváltás csak úgy felfogható; hogy egy világot setétet felváltó felleg borult á föld körül hogy á biblia valóban illy fogalomban van azonnal látandjuk de akkor á föld még mindég viz alatt volt míg Isten rendeletére á viz közepette boltozat eredt válaztandó viz és viz között á boltozatot nevezvén égnek igy lett estve reggel másod nap. Á biblia igy magában foglalja az álitást hogy egy tömege az eredeti föld anyagnak mint üres gömb kibontakozott á vizek egy részét magával ragadá és mint bolt boritván á földet az ég felé emelkedett mi által az vissza maradt föld felületétöl á világosság ismét eltünt és ismét setét lett most már ezen bolt fedé á földet és igy az égnek nevét átvevé. Á világosság mégis ujonnan helyre alott ~~valószinleg~~ tulán hogy most már az égbolt világitó lett de mely világosság ismét setéttel felváltó volt.—

Á föld tehát most már az ember lakott föld szorosabb értelemben mert az ürgömb mely kibontakozott már mint á többi égi testek anyaga kibontakozott de meglehet hogy még itt is á föld alatt még á mi napi rendszerünk egész tömegét érteni kell. De á föld már ezen álapodában az Isten rendeletére az égbolt alatti a. a. á föld felületi vizek egyetlen helyen gyültek és á száraz föld egy helyen kitért. Ezen eredeti föld tehát minden oldalról vizzel keritve sziget volt miben az eredeti fejlődési rendszer idomosan fentartva látzik csak hogy itt már nem gömböt hanem lapányos tekintetet vennünk kell Ezen földön máris füvek leveles növények gyümölcsös fák termettek és igy lett estve reggel harmad nap tehát az első növény élet egy földön fejlődött mely még csilagos éggel boritva nem volt de mely minden felett világ setétet felváltó feleggel boritva van miért mindenütt csak egy éghajlat is lehetett

ezen föld még csak mint egy á lojásbon elvárt életnek mindegy hüvelyagyaúnöttenek magva volt. —

Csak ezen fejlödés után az égbolton világok eredtek hogy jelül és idö méré sül frolgáljanak akkor eredt csak á nap hogy á világos nap felett á hold hogy az éj felett uralkodjon nyilvan hogy most az égbolti anyagi tömeg elopzott az ögö testekbe gömbölödött és talán hogy még csak most mai földünk és á többi bolygók és talán á hold á földböl kiboplatkozott és mai földünk végle ges égitesti fejlödését felvevé de ezen utólsó felfogás alatt á már eredt volt növekmy élet idömét elenyészni kellett; igy lett estve reggel negyed nap mely már is nap hold váltás napja volt. —

Csak ezután lettek á tengeri v viri állatok és á madarak az elsö nap hold változás utáni elsö á teremtés öltöd sedet világ váltás napján. —

Csak ezután lett az ember kalod nap kitünöen pufrta földön mert csak utóbb állatlett á gyümölcs termékeny paradicsomba Edenbe eredet. föld poleljén. — folyó vik ugyan már ezen Edenben volt mely 4 ágra szakadván á paradicsom tigetit hasitja és kitünöen áradásaival azt termékenyiti; ugy látszik ezen kivül á földböl emelkedö gözt Edennek termékenységet nem adhatván mert eső még addig nem volt

Ugy látszik az elsö eső az volt melynek mindent puszlitó közet szerménye á vizözönt mert á szivárvány is csak á vizözönnel elö jött. A biblia értelmében még csak á vizözön után az idöszaki fejlödés rendes járását nyer melyen á termékenység különösen nyugodni lünik, és csak á vizözönnel földünk végleges fejlödését nyert á biblia ban, és ha á biblia állitásai alaposak csak innen szárnazhat az egész emberi család. Midön igy á bibliai cosmologia végzödik lépnek mikép felelmeg ezen cosmologia á mai tudományos állapotnak. —

Mai tudományos szempontból legelöbb minden erre tekintenünk kell hogy á bibliai cosmologiát lássa ezen felfogás az embernek és ezen felfogást szem elött tartva ezen cosmologia eredetét az ember ezen fejlödése történetében felkeresnünk kell. Ha ugyan ezen irányban tökéletes látásban lennünk kellene á biblia fogalmazása ravál de midön á biblia ally nyiltan kitünteti hogy ö s hagyományai is vannak á fogalmazási körnek mindenesetre felelnünk kell hogy ezen hagyományok legfeljebb korfejlödési keretsolatba hozattak és igy mindenekre á hagyományokat sorozatos kapcsolatából kiszakitni annak biráladára mi tartozik á fogalmazási mi á hagyományos korba. —

Ha az ember eredetét természet törvényes uton á mai kor felfogásában keresnök á bibliai cosmologiára csak ott bepillantást lehet hol már mint ész ember felfog de ezen visszás és bizonyos lenne hogy az eredeti ember csak fának gyümölcsével élhetett nyers hús táplálékra még fegyvertelen állapotban az embert egyszer alkalmas ellenkezik. Fegyvertelen állapotban az embert egyszer mint olly helyzetbe állitani kellene hogy á vad állatok támadásai ellen biztositva legyen. A biblia ily természet törvényes fejlödésnek tökéletesen megfelel midön az elsö fi ember á puszta szabad Edenből azonnal elsö (talán elsö ész ember) létte után á folyók kal keritett paradicsom szögeibe Eden keleti hajlatán vezeti. —

Ezen vándorlással feleltek á biblia következetesen mási á nap já rásnak ismeretét felfogásra de á biblia tudományos szempontból lehet szegen kivül nem állitja hogy az ember legalább á fi elöbb már á puszta Edenben á ragadozó állatoknak kitéve nem élt volna és ily veszélyes életnek kitéve bizonyos hogy ész fejlödésre nem juttatott szükségben félelemben mely tölle az éjjeli nyugalmat is tagadni kellett mi ért á bibliai értelemben kellett ember csak á paradicsomban vagy bár mely keritve biztositott helyen elöször nyugton alkalmatt. —

és akár
akadt
jöttek
értelm
zik e
logato
nem ért. a
ditan
nem v
életmód
megre
lakja
melye
lojjak
nak
gondo
spodni
ből e
az em
dalai
sal a
érint
az él
á ma
sen
mada
vizek
dolt
jobbo
velye
gi lép
begö
lojám
re. b
alapj
dünk
lámo
elöllö
á geo
más
kelet
kal
pozi
volt
nyek
és fe
fejlö
csak
term
fren
sor
tere
Sole
utó
egye
á kö
mük

és akár hogy egy fi a paradicsomi frigotre vetődve itt nyugodt álma után egy nőre akadt mely itt eredeti volt akár hogy vele Edenből ide vándorolt csak itt jöhetett társas élete öntudatára csak itt jöhetett a felfogásra a biblia érzelmében hogy a többi állatoktól már rokházat hiányában is különböző zik és ha Edenben az ember talája őstönből élelmeggyümölcseiben vadélt. a félelmes élet melyet talán már Edenben élt ellentétes értelet in- nemi dúsan kellett azon állatok irányában melyek öl a paradicsom frigotén nem veszélyeztetnek. különösen feltünnik kellett a madár mert midőn élelmi gyümölcsét fredé leginkább vele találkozott és midőn tojásával megrakott fészkére akadt ha hasonlatot talált gyümölcsnek tekinthetté lakja körül a tojást is egyszerü felfogásában gyümölcsnek tekinthetté a mely et a madártól örökre találában tiltott gyümölcsnek tekinthetté tojásból látá az ember az élelet is fejlődni lek ime a bibliai paradicsom nak tiltott gyümölcs és élet faja? — Az élet fejlődés a tojásból az ember gondolatát irányozhatá a mindenség eredetre felett is előbb utóbb gondol kodni. a biblia cosmologia ezen viszonynak tökéletesen megfelel a víz ből emelkedő égbolt ugyan még egy tágas talatott felületet mely mint földünket határ az ember földet a vízből emelkedni látott de a fejlődés rendszeres folyta dására a fejlődést párhuzamba állítja hüvelyes gyümölcsel és tojás sal a biblia már az első szárazföldael mely mint földünket határ érintheti magvas és gyümölcsre tekintet nélkül veli. A Cherubimok kik az élet fát őrzik a bibliai hagyományokban szárnyasok és coagel a madár felfogási élmények felállítja. Maga a teremtő Isten midőn a madarat felfogási élmények felállítja. Maga a teremtő Isten midőn a vizek felett lebegett a madárra vonatkozik mely a tojást mint tól dott gyümölcsöt őrzé. A tojás azonkivül a többi népek Mithologiá jokban cosmologiai érvényel bír. Midőn így a bibliai cosmologia hü velyes gyümölcsre tojásra támaszkodik nem lépett más felfogás, az é gi életektől mint a mai t. i. hogy az égi testek gömb idomuak és a le alapot nyer mert tapasztalatos tényeiben kitünteti hogy egész föl dünket egyenlő pedig meleg éghajlat borítá. A vizözön a legerősebb támogatásra talált a földtanban. Az ember léttel a földtani vizözön előállapotban tagadni nem lehet. Az óriási állati és növény fejlődések a geologiában szoros és következetes kapcsolatba lépnek a bibliai és más mythologiai emberi óriásokkal. Az eredeti növény fejlődésok is kületein megfelelhetnek azon bibliai állításnak is hogy az első csak szo pal utóbbi tünemény és ha ezének nyoma már a vizözön előtt is talál pozik megnem következmény hogy az akkori ember lakott földön is volt mert a biblia értelmében nem zárja a lehetőséget hogy a törcé nyek folyamában Edenen kivül az első föld tünemény után már helyen és föld kiindulhatott a vízből így a rendszeres a földtanban foglalt fejlődések sem lehetetlenek a bibliában a felett alatt hogy a biblia csak az eredeti fejlődéseket tekintetbe vette mely eket azután más természetes fejlődések követnek más helyen valamint a földon rend szerek sem zárják ki a lehetőséget hogy midőn például a földban elő sorba a vízi állatokat állítja hogy egyes helyen már gyümölcsfák is teremhetlek. A biblia állatyában a dolgalmát fenntartja hogy a teremtő Isten ugyan a dolgok első eredetében egyetlen befolyását gyakorol de utóbb mindég már a természet törvényeket működni engedi csak azon egyetlen következmény a földtanra alapított filosophiában ellenkezik a biblia értelmével hogy az Isten éppen csak a természet törvényeket működni engedi saját befolyása nélkül. A biblia értelmében a vizözö

nem túl az Isten

kitünö befolyást csak az emberre gyakorol á többi dolgok á törvén-
nyek folyamából csak csodálatos uton kiragadtatnak. Valyon az em-
bert illy befolyás vezeti az ember történetébe tartozik de már á bi-
bliai cosmologia tekintetében á kérdés ered ha á biblia fogalmazója
ismerte á csillagos ég viszonyait ezen ismeret ered-é tevöleges tudo-
mányban mint á mai kor annak ismeretéhez jutott vagy ered-é á kép-
zelödésben egyszerü hasonlatban á tojással v. hüvelyes gyümölcsel? —
á mai kor legalább hiába keresne é tekintetben helyes felfogást á képze-
lödésben tudjuk mily nehéz harczot kell vivni minden valónak á kép-
zelödések ellen még ma is söt valószinü hogy sok való sokkal elöbb sok-
kal bövebben máris tudománysunkba jutott volna ha maga csak á kép-
zelödés harczolna ellene de ezt itt bövebben fejteni nincs hely. Min-
denesetre különös tünemény lenne hogy az akkori képzelödés mindaddig
nem nyomatott volna el míg tevöleges meggyözödésbe átnem ment
Ha pedig ezen ismeret tevöleges volt fel kellene tennünk hogy az
ember eredeti korában az ész fejlödés is óriási elömenetelt tett
és még á mai kort élénkségben tulhaladá ha csak felnem tehetjük hogy
más ezen ös korszakot illy tapasztalatok illy eszközök elöregitvék mil-
lyenekre á mai kor tudományos meggyözödését alapitá és ha nem; a-
kár az akkori felfogás képzelödési akár tudományos volt mindég
egy különös befolyást feltételez melynek felfogása akár természet
törvényekbe akár á theologiába tartozik sokkal terjedelmesebb fej-
lesztést követel mintsem itt helyet találhatna.

Bgr

Vetsem dec. 14. 1865

744/9.

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

1.225/1865

Arany János Urnak bárati tisztelettel.

1226
1865

Nemes den 15. 1865.

15/12

Kedves barátom!

Holnap 10 órakor jön ő Jelinge hogy az Akademiát megnézze, kéd öfre a tagokat fél tizre tudtokra adván mi azálbul, hogy kard nélkül de ~~az alkalomhoz~~ illően öltözve jöjjenek. Jutalni fogom a Hisfaludi termet hogy ott gyüljünk öfre, a csáfjárt a nagy földszintiben abrinnban fogjuk fogadni.

Mivel Estvénig

Vessem dec. 15. 1865.
Válaszoltam rögtön

15/12 1865.

Tisztelt Titkár úr!

Miután e napok mozgalmai sajnálatomra nem engedék eddig személyesen magamat bejelentenem, mit legközelébb tenni óhajtok, kénytelen vagyok e sorokkal tudakozni az iránt: valljon ki van-e már jelelve az óra, mellyben ő felsége az Akademia palotáját látogatni fogja? – és fogja e az Akademia testületileg, vagy legalább nagyobb számban őt ottan fogadni? – Mert ezen holnapi alkalmat, ha lehet és szabad, igen örvendenék felhasználhatni, ha engem olly annyira megtisztelő uj minőségemben szerencsés lehet-

1227
1865

nék, ezen legkitünőbb hazai társulat tagjai közé sorakozva a kérdéses Szombati fogadtatáshoz csatlakozni. — b. Eötvös alelnök urat tegnap elő nem találván, időnyerés tekintetéből közvetlen oda fordulni bátorkodom, hol legbiztosb útmutatást merithetni reménylek. —

Addigis őszinte hazafiui tisztelettel ajánlott

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Készséges szolgája

b. Mednyánszky Dénes

Frohner szálloda, 43/44

MAGYARHONI FÖLDTANI
társulat.

GEOLOGISCHE GESELLSCHAFT
für Ungarn.

Tekintetes Arany János, a magy. tud. Akademia
titoknok úrnak

Pesten.

Mivel a Nagytekintetü magy. tud. Akademia több
bel- és külföldi természettudományi társulattal szerevi-
szonyban áll, a magyarhoni földtani társulat könyv-
tára pedig a magy. tud. Akademia természettudományi
nyomtatványaiból egy példánnyal sem bír, bátorkodom
Tek. Urat a szerevíszony szives kieszközléséert tiste-
lettel kérni és ezennel a magyarhoni földtani társulat
részéről az eddig kiadott „Munkálatainak" két kötetét
és első jelentését átküldeni.

Fogadja Tek. Titoknok Úr tiszteletem szives
kifejezését

Bernáth
másodtitkár.

Pesten, 1865 Dec. 17én

1228
1865

Tekintetes Akademia!

Call János mérnök egy vízemelő gépet allitott össze, melynél semmiféle találmány nem fordúl elő, s melyre nézve azt állitja, hogy annak segitségével 5 köbláb vizet 23 lábnyi magosságra lehet emelni minden másod percben, egyetlen egy lóerő által. Érdekes tehát lesend itt megvizsgálni, hogy miben áll ezen mérnöknek a tévedése: Tudván t.i. azt, hogy a levegő nyomása két=pes 32 láb magas vizoszlopot egyensúlyban tartani, a fen említett mérnök azt mondja, hogy ha ő a levegő nyomása által a vizet 23 lábnyi magosságra emeli, még 9 lábnyi nyomómagosság marad hátra, melyet a kiömlő viz sebességére lehet fordittani, a viz tehát ezen nyomómagosságnak megfelelő sebességgel ki fog önteni a szivattyúcsöből, mely csönek ha csak 7 hüvelykнyi átmérő adatik, már a fen kitett vízmennyiség el leend érve, mert a $v = \sqrt{2gh}$ képlet szerint, a kiömlő viz sebessége 24 lábnyinak találtatik meg.

Ez azonban mind csak ámitás mert: 1-ször ha a viz 23 láb hosszú csöben mozog, sebessége nem ezen, hanem más azaz: $v = \frac{\sqrt{2gh}}{\sqrt{1+\frac{l}{45d}}}$ képlet által leend kiszámitandó, melyben $h=9$, $l=23$, és $d=\frac{7}{12}$ láb tételtén, a viz sebessége csak 16 lábnyinak találtatik. Ez azonban nem az egyetlen egy itt elkövetett hiba, hanem a tapasztalásból azt tudván, hogy a szivattyúcsöből az általmas tér miatt, soha sem lehetséges a levegőt teljesen kiszivattyuzni, s emek folytán a viz legfelyebb 26 lábnyi

magosságra emelhető, sigy az ártalmas tér által, már 6 lábnyi nyomómagosság elenyésztetik, a kiömlő víz sebességére fordittandó nyomómagosság tehát csak 3 lábnyi leend, mely érték a fent kitett képletbe h helyett tétetvén, a kiömlő víz sebessége csak 9 lábnyinak nyeretik meg, mely sebességet a csö keresztszelvényével szorozván, nem 5, hanem csak 2,3 köblábnyi vízmenyisé áll elö, miből tehát láthatni, hogy az elkövetett hiba tetemes. A második itt még elöfordúló tévedés abban áll, hogy a fen emlitett mérnök ezen gépet egy lóerö által akarja hajtani, mi is csak annak a jele, hogy ezen mérnök koránt sem tudja megitélni, mily nagy erö kivántatik egy ilyen gép mozgatására, melynél egy, két láb átmérőjü hengerben vízhatlanúl mozgó dugattyú van alkalmazva, mert ez esetben a dugattyu súrlódásának, és a gép többi ellentállásainak legyözésére kivántató erö, legalább is 3 fontot teszen, a dugattyú minden egyes négyszög hüvelykére, annál inkább, minthogy a mérnök azt kivánja, hogy a dugattyú legalább is 3 lábnyi sebességgel mozogjon.

Mindezekből tehát láthatni, hogy a fen nevezett mérnök nézetei igen könnyelmüek levén, az egész dolog ugyan nem érdemli az Akademia ajánlását. (Teljes tisztelettel maradván a Tek. tud. Akademiának

Pest Decemb. hó 18-kán 1865

alázatos szolgája
Petzval Otto
egyet. tanár és r. tag.)

1229
1865

Vetem dec. 18. ülésben.

A
Tekintetes magyar tudomá=
nyos Akademiához.

Call János mérnök gépének
a megitélése.

Sopron sz. k. város Közönségétől.

480.
n.g.b.

Tekintetes Ház Rezső Képviselő
urnak

helyben.

A Magyar Tudományos Akademia a folyó évi November hó 15ről kelt levelével velünk Közölvén, hogy nemzeti adakozásból ujonnan épült diszes palotáját a folyó évi Deczember 11ik napján tartandó ünnepélyes Közülése által megnyitandja e szab. kir. városnak Közönségét e saját házában első Közülésére meghivni sziveskedett.

E szives meghivás alapján felkérjük Tekintetességedet, miszerint Sopron sz. k. városnak Közönségét ez alkalommal is képviselni ne terheltessék. –

Kelt Sopron sz. ki. város nagy gazdászati bizottmányának 1865 Deczember 20án tartott ülésébol. –

Kawa
Polgármesteka.

1230
1865

Finck János
főjegyző.

Z. 274/24

Hochgeborener Graf!

Das hohe k.k. Finanz-Ministerium hat laut Erlasses vom 25. Dezember 1865 Z. 60605. zu Folge der mit Allerhöchster Entschließung vom 8. Dezember 1865 erhaltenen Ermächtigung die ungarische Akademie der Wissenschaften in Folge des von Euer Hochgeboren als Praesidenten dieser Academie eingereichten Allerhöchst bezeichneten Gesuches, unter der Voraussetzung, daß deren Gebäude wegen Nichtvermiethung keinen Miethzins abwerfe, von der Zahlung der Hauszinssteuer freigesprochen und derselben zur Zahlung der Gebühr von 3024 fl, welche für die Erwerbung des Graf Teleky'schen Vermächtnisses von 37.800 fl bemessen wurde, gegen entsprechende Sicherstellung sechs, vom Tage der Fälligkeit der Gebühr zu berechnende halbjährige Raten bewilligt.

Bezüglich des gleichzeitigen Ansuchens um Bemessung der Scala- statt der Percentualgebühr wird sich auf den, Euer Hochgeboren mit dem

hierortigen Schreiben vom 8. Dezember 1864. Z. 45063. mitgetheilten h. Ministerial-Erlaß vom 28. November 1864 Z. 47376. bezogen.

Hievon beehrt man sich Euer Hochgeboren mit dem Beifügen in die Kenntniß zu setzen, daß die zu Folge dieser Entscheidung erforderlichen Weisungen an die kk Finanz-Bezirks-Direktion und Steuerkommission in Pest unter Einem ergehen.

Ofen am 31. Dezember 1865

Marchra

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

1231
1865

An Seine, des Herrn Praesidenten der ungarischen Academie der Wissenschaften etc. etc.
Grafen Emil Deseuffy
Hochgeboren in Pest

1232
1865

Tisztelt barátom!

A levél melyet közöltél az Akademia határo-
zatával tökéletesen megegyezik, más kérdés valjon
egélszerű e egen határozat, én legalább midőn a le-
velet olvastam meggyőződtem hogy az a takarékpénz-
tár választmányára a lehető legrossabb hatást tem-
di. Miképp kellene azt megváltoztatni nem tudom
azonban jonak látnám ha conceptusodat Toth Ten-
gyivel közlenéd. Ő talán ugyan azt sinnább formá-
ban tudja előadni, s mintán a takarékpénztár
választmányi tagja, minden esetre oly modva adja
elé határozatunkat mely az illetőket legkevésbé
sérti. – Mintán a levelet az elnökök egyikének

kell

1232
1865

kell utáznia, s én 5 vagy hat napra az alföld-
re megyek erre elég idő marad. – Kérlek
szólítsd fel Kubinyit hogy hétfőn dacs köljön
Ég áldjon meg

Szivad Eötvös

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Édes Barátom!

A legnagyobb biztossággal irhatom, hogy a Kubínyi alatti küldöttség jár el ez ügyben. Az elő lajtromot képitette a nyelvtud. bizottság, ezt revideálta egy nagyobb vegyes bizottság; e bizottság kifolyása, mint állandó bizottság, a Kubínyi alatti, melyben Foldy, ~~[illegible]~~ s én is benne vagyunk. Tavaly is ez a bizottság járt el, és jedig, mivel Szalay nem intézkedett s mivel az intézkedésnek gyorsan kellett történni, csak elnökileg felpólitva. A mostani feladat, csak a tavalyi lajstrom kiegépitése azóta megjelent munkákkal. A végrehajtással két éven át mindig én voltam megbizva, s én Pfeifferrel perzödtem, ki jercenteket engedett el az egésztől. Nem fükség többé a nagy bizottságot hívni össze.

Isten áldjon!

Csengeryt

1233
1865

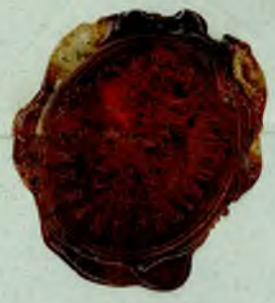

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Tekintesen Arany János [illegible] a
M. T. Akad. [illegible].

Kedves barátom!

Ioannovics György a „magyar a mutató szócská"-ról jeles értekezést küldött hozzám, hogy olvassam fel a közelebbi nyelvtudományi ülésben. Fogarasi olvasván, azt igen dicséri. Légy szíves feljegyezni, ha idő kerül reá, a jövő ülésre.

Hivedt

Pompéry

1234
1865

T. Arany János titokrok
urnak.

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Toldy F. egyet. Könyvtári
ügyész. Könyvkérése
ügyében Dessewffy elnök
1. sorai

1235
1865

(Arany az elnökhöz:)

Toldy f. r. tag úr mint egyetemi könyvtárnok kérné az Akadémia minden (régibb s ujabb) kiadványaiból az egyetemi könyvtárban hiányzó könyveket kipótoltatni. De az egyet. könyvtár nincs az Akadémia ingyen példányosai közt, hihetőleg mert a nyomdából kap kötelen példányt az Akad. kiadványaiból. Szabad-e utalványoznom?

De ha kap kötelen példányokat akkor hogy szerzénik, hogy hijjanyamak példányok? Egyébiránt vannak példányaink, — tehát adjunk [illegible] könyvtárnak

A philos. törv. és tört. tud. osztály jelenlévő t. cz. tagjainak.

Mához egy hétre semmi előadás nincs bejelentve.

Aranyf tit.

Herszbrann a fatemplomokról akar értekezni, jó volna erre figyelmeztetni Rómy

Horváth Cyrill Cartesius ismerettanáról. (Ha más nem vállalkozik

Gregusz Ágost fölolvastatja Emericzy Géza úr értekezését „Az isten létének bizonyságairól."

1236
1865

A philos. törvény
s tört. tudományi
Oszt. jelentevő
t. cz.
tagjainak.

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

éder atyja
Nehai Nemesesói Sztrokay Antal, a M. Akadémia jógtudományi
rendes tagja hamvai iránti tisztelettől s ennek emlé-
ke megörökítése végett, gyermeki ~~et~~ kegyelet és hála je-
leül tett, 1000 aranyból álló

A Magyar Ind. Akadémia részéről emlékezetbe hozatik, ~~hogy~~ az 1864
ben Molnár Pánosné Sztrokay Luiza anzonyság által ~~alapitv~~
~~Sztrokay~~ ~~tett~~ Alapitvány, jutalmazási első két éve folyó 1865-k év
december utolsó napján lejár.

Ez alapitvány szerint száz darab arany, természetben, ada-
tik minden második évben ~~azon~~ a jogi vagyis törvény-
és államtudományok összes körében magyar nyelven
az illető két évben nyomtatásban kijött azon leg-
jobb munkának, melyet az Akadémia statutumai er-
telmében, ~~tödén~~ megbirálás és véleményezés u-
tán a megjelentek közt legjobbnak, és így ezen
jutalomra legérdemesbnek nyilvánit.

~~Kelt Pesten~~
A jutalom odaítélése az 1866-ik évi nagy-
gyűlésen fog történni.

Pest,

1237
1865

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Gesellschafts-Reise

von

Wien nach St. Petersburg.

Samstag den 26. Mai 1866 um 8 Uhr 30 Min. Abends wird eine Gesellschaftsreise von Wien nach St. Petersburg angetreten.

Dem ausführlichen, in der Buchhandlung des Herrn Manz am Kohlmarkt in Wien erschienenen Reise-Programme entnehmen wir Folgendes:

Diese Gesellschafts-Reise gibt auch die Mittel an die Hand, Einsicht zu nehmen in die zwischen Rußland und Oesterreich bestehenden Wechselbeziehungen.

Die Abreise von Wien erfolgt mittelst Nordbahn und geht die Fahrt über Oderberg und Granica, mit Berührung der Stationen Czenstochau, Radomsk, Petrikau, Skiernievice nach Warschau, wo übernachtet wird.

Die Fahrt von Wien nach Warschau dauert 24 Stunden.

Die Weiterreise von Warschau erfolgt Montag den 28. Mai; die Fahrt geht über Jablona, Serok, an den Ufern des Bug nach Zambrowa, Bialiskos nach Wilna; man erreicht Dienstag den 29. Mai Dünaburg, ist gegen 7 Uhr Abends in Gatschina und eine Stunde darauf in St. Petersburg.

Der Aufenthalt in St. Petersburg wird 5 Tage dauern; die Gesellschaft wird nebst anderen Merkwürdigkeiten vor Allem besuchen und besichtigen: Den großen kais. Winterpalast, das Haus Peters des Großen, die Isakkirche, die Peters-Statue, den Palast Lubanoff, die verschiedenen Akademien und wissenschaftlichen Sammlungen, die Börse, die Kadettenschule, die Universität, das Leihhaus, die Petrischule, die Kasan'sche Kirche, den Festungsthurm, das Alexander Newsky-Kloster, die Schiffswerfte, die Zoll- und Packhäuser, die Bäder, Gärten u. s. w.

Ausflüge werden gemacht nach den kaiserlichen Lustschlössern Paulowsk, Peterhof und nach dem Hafen von Kronstadt.

Der Preis einer Theilnehmerkarte, einschließlich der Fahrten von Wien nach St. Petersburg und zurück, der vollständigen und sehr kostspieligen Verpflegung und Bequartirung in St. Petersburg ist:

I. Classe	II. Classe	III. Classe
300,	**230,**	**180**

Gulden Oe. W. in Silber.

Vormerkungen der Theilnehmer, deren Zahl beschränkt ist, werden angenommen: bei Herrn Franz Tuvora, Redakteur in Wien (Stadt, Neubadgasse Nr. 6, Eingang durch die Wallnerstraße), wo auch alle näheren Auskünfte ertheilt werden und wohin alle Briefe zu richten sind.

Jeder Subskribent erlegt, um sich einen Platz zu sichern, bei der Vormerkung 50 fl. in Silber als Handgeld, den Rest bis 16. Mai gegen Ausfolgung der sämmtlichen Fahrkarten, Verpflegs- und Quartieranweisungen. Sollte die Reise wegen Krankheit von Seite eines Herrn Subskribenten nicht angetreten werden können, wird das Handgeld bis 16. Mai zurückerstattet.

Die Karten zur Rückreise haben bis Ende Juni Giltigkeit, damit jene P. T. Theilnehmer welche einen Ausflug nach Moskau unternehmen, oder länger in St. Petersburg verbleiben wollen in ihrem Vorhaben nicht gehindert werden.

Für die Unternehmung:

Franz Tuvora,

Redakteur in Wien,

Innere Stadt, Neubadgasse Nr. 6 (Eingang durch die Wallnerstraße).

Druck von Alex. Sarich in Wien

Z. N. St. G.

Gesellschafts-Reise

nach

Amerika.

Diese Expedition erfolgt im Monate Mai 1856 von Bremen aus durch das mit 700 Pferdekraft fahrende elegant eingerichtete Post-Dampfschiff des Lloyd **„Amerika."**

Der Preis einer Theilnehmerkarte für einen Platz **in erster Cajüte des unteren Salons ist 420 Gulden ö. W. in Silber.** Jede Theilnehmerkarte gibt Anspruch auf vollständige reichliche und nahrhafte Verköstigung während der ganzen Seereise, dann auf Bequartirung und Verpflegung während des 14tägigen Aufenthaltes am Festlande zu Amerika. — Von New-York werden Ausflüge arrangirt in die nach dem großen Befreier Amerika's benannte Hauptstadt **Washington,** nach **Philadelphia** (die Bruderstadt) Hauptsitz der Quäcker, oder nach Boston, der Geburtsstadt Benjamin Franklin's; auch wird am Hudsons-Strome mittelst Dampfboot eine Fahrt unternommen. Die ganze Reise wird sechs Wochen dauern. Theilnehmer welche längere Zeit in Amerika verweilen wollen, erhalten

Retourkarten, giltig für ein Jahr.

Ein mit den Verhältnissen in Amerika vollkommen vertrauter, intelligenter, der deutschen und der englischen Sprache mächtiger Reise-Courier wird die Gesellschaft begleiten und derselben nebst den Lohndienern, in New-York nnd während der Ausflüge als Führer dienen.

Die Mittagskost am Schiffe wird bestehen in Suppe, frischem Braten, frischem Gemüse, Kartoffeln und Nachtisch; täglich wird frisches Weißbrot verabreicht. Jeder Passagier erhält in seiner Schlafkammer ein vollständiges Bett, Bettwäsche und Handtücher. Männliche und weibliche Aufwärter werden die Passagiere bedienen und eine separirte Damenkabine ist an Bord. Für das Reisegepäck hat jeder Passagier frei 20 Kubikfuß Raum. Ein promovirter Arzt und ein Barbier werden die Reise mitmachen. Ein Badezimmer und ein Rauchzimmer befinden sich am Schiffe. **In New-York werden die Passagiere in einem Hotel ersten Ranges untergebracht und bestens verpflegt.** Die k. k. österreichischen Consulate und der Lloyd-Agent zu New-York Herr Oehlrichs werden im Erfordernißfalle den Theilnehmern mit Rath und That an die Hand gehen.

Jene Theilnehmern, welche, um Bremen zu erreichen, die Eisenbahn von Wien ab benützen erhalten Fahrkarten zu ermäßigten Preisen.

Theilnehmer, welche III. Klasse reisen wollen, erhalten Fahrkarten für die Hin- und Rückreise gegen 200 fl ö. W., müssen aber am Festlande die Verpflegung und Bequartirung selbst bezahlen.

Die Vereinsstaaten von Nord-Amerika haben durch den jüngsten Krieg eine Kraftfülle entwickelt, die zur Bewunderung anregen muß. Sie stellen einen wohlgeordneten, sich durch sich selbst entwickelnden bürgerlichen Verein dar, dessen Grundlage die Idee eines Rechtsvertrages und dessen Lebenswurzel der vernunftsgemäße Gesammtwille Aller ist. Dieser Staat, obschon ferne von allen europäischen Regierungsformen, offenbart dennoch im Innern und nach Außen ein politisches Leben, wie es die Geschichte bisher in keinem Staate erblickt hat. Er ist ein Staat, der keine Art von erblicher Gewalt, keinen Adel, keine herrschende Kirche, keine Privilegien, kein Beamtenheer, keine stehende Armee, keine Innungen, keine hohe und geheime Polizei hat! Diese ganz eigenthümlichen absonderlichen, dem Europäer fremden Zustände werden Jedem, der den Entschluß faßt, diese Gesellschafts-Reise mitzumachen eine niemals versiegende Quelle der lebendigsten und angenehmsten Erinnerungen, der reizvollsten Genüsse erschließen und das Alles mit einem verhältnißmäßig sehr geringem Kostenaufwande; weil die günstigen Bedingungen, unter welchen alle Kontrakte abgeschlossen sind, es möglich machen, die Fahr- und Verpflegungspreise ungewöhnlich billig festzusetzen.

Alle weiteren Auskünfte über diese Gesellschafts-Reise werden ertheilt und die ausführlichen Reise-Programme auf Verlangen zugesendet durch: Herrn **Franz Tuvora,** Redakteur in Wien, innere Stadt, Neubadgasse Nr. 6 (Eingang durch die Wallnerstraße).

Für die Unternehmung:

Franz Tuvora,

Redakteur in Wien.

Innere Stadt, Neubadgasse Nr. 6, Eingang durch die Wallnerstraße.

Druck von A. Eurich in Wien.

L. R. Gl. 6.

Gesellschafts-Briefe

nach

Amerika.

Die Expedition erfolgt im Monate Mai 1856 von Bremen aus durch das mit 700 Pferde-kraft fahrende elegant eingerichtete Post-Dampfschiff des Lloyd „Amerika“.

Der Preis einer Beförderungsstelle für einen Platz in erster Cajüte bis unseren Zahlung ist (120) **Gulden** ö. W. in Silber. Jede Beförderungsstelle gibt Anspruch auf vollständige reichliche und nahrhafte Verpflegung während der ganzen Seereise, dann auf Assistirung und Verpflegung während des 14tägigen Aufenthaltes am Hafenplatze in Amerika. — Von Nicht-Lloyd werden Anmeldungen entgegen-in die noch dem großen Gesetze Amerika's benannte Hauptstadt **Philadelphia** (die Bruderstadt) Hauptsitz der Quäker, oder nach Boston, der Geburtsstadt Benjamin Franklin's; auch nach am Hudsons-Strome inmitten Landes gelegt Städten **Pittsburg** und **Cincinnati** begleiten und versehen nehmen. Die ganze Reise wird jedes Wochen dauern. Beförderungen welche längere Zeit in Amerika verweilen wollen, erhalten

Retourkarten, gültig für ein Jahr.

Ein mit den Verhältnissen in Amerika vollkommen vertrauter, intelligenter, der deutschen und der englischen Sprache mächtiger Herr wird die Reisenden begleiten und versehen nehmen, in Nicht-Lloyd und während der Ausfahrt als Führer dienen.

Die Plätze werden am Schiffe nicht bezahlen in Suppe, frischem Brode, frischem Gemüse, Kartoffeln und Nachtisch; täglich wird frisches Fleisch verabreicht. Jeder Passagier erhält in seiner Schlafkammer ein vollkommene Bett, Bettstelle und Hausmittel. Männliche und weibliche Passagiere werden die Passagiere bekommen und eine separate Damenkabine ist an Bord. Für das Reisegepäck hat jeder Passagier frei 20 Pfund. Ein proportionirter Platz und ein Bagage werden die

Zu Wien-Wark

werden Briefe unter Chiffre Anfragen unterstützt und weiters vermittelt. Die k. k.

Bestimmungen [illegible] Schiffe reisen wollen, erhalten Gratisbillete für die Hin- und Rückreise. Preise 200 fl. ö. W., wofür aber um Beförderung und Verpflegung frei bezahlen.

Die Verpflegungen von Nord-Amerika haben durch den jüngsten Krieg eine Preiserhöhung erfahren, die zur Kenntnis unseren muß. Sie stellen einen wohlgesonnenen, sich durch sich selbst rechtfertigenden Verein dar, deren Grundsatz die Ehre eines Geschäftsmannes ist. [illegible] Diese Staat obschon ferne von allen Verkehr, wie es sie [illegible] in seinem Staate erlebt hat. Er ist ein Staat, der seine Art von religiöser Freiheit, seine Verfassung, sein Parlament, sein Gemeinderecht, seine Presse, seine Armee, seine Finanzen, seine hohe und geheime Polizei hat! Viele ganz eigenthümlichen abfonderlichen Gesetze, die nur Verwunderung erregen, oft aber genau in Einklang mit den Verhältnissen des Landes stehen. Jeder Auswanderer findet [illegible] Gesellschaft, Unterstützung und Verpflegung während der ganzen Reise.

Alle weiteren Auskünfte über diese Gesellschafts-Briefe werden ertheilt und die ausführlichen Briefe-Programme auf Verlangen [illegible] durch: Herrn Franz Lanora, Advokaturs in Wien, innere Stadt, Neuhofgasse Nr. 6 (Eingang durch die Wallnerstraße).

Für die Unterzeichnung:

Franz Lanora,

Advokaturs in Wien.

Innere Stadt, Neuhofgasse Nr. 6, Eingang durch die Wallnerstraße.

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

1238/1865

Druck von A. Berger in Wien

Azon hazafiúi buzgóság, melylyel az Ország kir. Helytartója a Konstantinápolyban őrzött Corvína ügyét ψ felfogván, annak érdekében a M. Kir. Udv. Fő Cancellár útján ⊥ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ hazánk köz örömére azon ~~reményt eredményezte~~, lehetőséget eredményezte, hogy a török fővárosba küldendő akademiai tagok a török cs. könyvtárakba bejuthassanak, s azokban folytonosban dolgozhassanak s jegyzéseket készíthessenek.

Ennek következtén az e tárgyban megkérdezett nyelvészeti és archaeologiai bizottmányok javaslatukat elő is terjesztették, mely a Tek. Akademia által m. é. ~~egyik November~~ ülésében helyeslőleg fogadtatott, s ~~tatott~~ annak elnökileg felterjesztése kéretett.

Időközben, b. Prokesch-Osten konstantinápolyi cs. követnek u. ott f. é. január 20. kelt levele érkezett ~~[illegible]~~ 23 Corvinféle codex leirásával, mely némelyek által úgy értelmeztetett, mintha e codex jegyzék a Corvinának Konstantinápolyban fennmaradt

ψ kezdeményezőleg

⊥ a cs. k. külügyministerium lelkes ~~[illegible]~~ közbenjárását megnyerte.

1239
1865

darabjait kimerítené, s így minden további nyomozást, tehát egy könyvészeti expeditiót is a török fővárosba, meröben feleslegessé tenne: amiért azon jegyzék az Archaeologiai Bizottmány hoz, újabb nyilatkozás végett, át is tétetett.

Ennek folytán az Bizottmány, ~~ennek folytán~~ határozottan oda nyilatkozik, hogy a b. Prokesch által megbízott Detier úr nem a Corvinát látta, hanem néhány egyes kötetet, melyek neki, ~~az~~ miképe az 1862-ban Konstantinápolyban járt akademiai tagoknak is, egyenként hozattak ki, s ~~s~~ Ha az általa átvizsgált, s a Mátyás király jellegével bíró 14 codex ~~xxx~~ közt tizenhét olyan volt, melyet Kubínyi és társai is láttak, s viszont olyakat nem látott, melyeket ezek, az épen csak azt bizonyítja, hogy a Kubínyiék részére egyenként kikapott s velök láttatott codexek vizsgálatán, most már kéznél voltak, midőn Detier tette látogatásait, s azért nagyobb részök ~~xxx~~ neki is kihozattak, de nem mind, s más felül a neki mutatottak közé viszont olyak csúktak, melyek Kubínyiéknak nem hozattak ki. Különben is a nevezett tudósok, ~~úgy~~ a Mordtmann által látott, s nagy valószínűséggel a Corvinához tartozó codexek már is megheladják a hetven számot, miképe az a Hensselmann Imre társunk által név szerint közlendő lajstromokból kitetszik.

De, hogy meggyőződjünk a Corvina nagyobb részének a Szerályban fennmaradtáról, szükséges a Tek. Akademia figyel-

~~s, melynek meghagyásából szólok,~~

~~s a könyvesszobákból.~~

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

mit a Corvina történetére irányozni. Mindenek
előtt nem szabad feledenünk, hogy már jeles be-
szerzései a tudós királynak Konstantinápoly-
ból, Görögországból és Athénából tétettek, mire a
Byzanc elestét következtén szerte futó ottani
tudósok, + könyvkészletei nyújtottak kedvező
alkalmat; hogy a király azon kül és Dalmatiában
és Olaszországban folyton folytatta vásárlásait,
s hogy könyvtárának
fényesb nagyobb + részét tették azon hár-
tya kéziratok, melyeket maga a király másoltatott részint
Florencében a Medicea codexeiből Ugoletti és
Naldi felügyelése alatt, részint Budán Raguzai
Félix igazgatása harminc író és miniátora
foglalt el. Nem szabad továbbá feledenünk, hogy
míg a Corvina nagyobb része ugyan keleti bibliai codexek,
görög és római classicusok, szent atyák, byzanti
és nyugoteurópai történetírók s más középkori,
közötte egykorú, vegyes írók munkái tették; más-
felül a király, kora történetére tartozó diplo-
matiai titkos irományokat is másoltatott és
gyűjtetett, s a hazai irodalom is képviselve
volt könyvtárában: hiszen az legújabb időben
világosságra hozott adatok szerint az egy Ágost
wolfenbütteli herceg is, csak az újabb európai
történetet illető, közel kétszáz nagy és tömött
kötetet (spissa volumina, mondja Conring) bírt
összeszerezni (de arcanis negotiis ac rebus
praecipuis non duntaxat Germaniae universae,
sed Galliae etiam, aliarumque rerum publicarum
Europae), mi nem fog meglepni, ha a lángelmű

+ Lámba bocsátott

+ kétség kívül kisebb

egészben
+ ban,

+, hol

királynak tudományos és politikai érdekelt-
zége mellett, Európa legtöbb udvaraival foly-
tatott diplomatiai összeköttetéseit s követküldé-
seit tekintetbe nesszük; ha másfelül a Kon-
stantinápolyi Corvinában ez előtt 13 évvel
fölfedezett könyvére Csoda Miklósnak
„De machinis bellicis" emlékezünk; ha
visszaemlékezünk arra, hogy Brassicanus, Janus
Pannonius Epigrammái királyi codexét
bírta; ~~hogy~~ ha ~~tudjuk~~ most már egykorú
historiai tanutétel után tudjuk, hogy a
király Bátori László magyar bibliáját
könyvtára számára leiratta; hogy Gábor
deák magyar énekeit előszeretettel olvasgatta,
tehát bírta; ~~ha~~ stb.

~~Ezek után~~

A Corvina ~~ugyan mar~~ legott alkotója halálu után
~~után indult~~ hanyatlásnak indult. A gyáva
és szegény Jagellók alatt az ~~a királyok~~ udvar egyébbel
nem kedveskedhetvén ~~[illegible]~~ fejedelmeknek, külföldi
követeknek és más kedvelt férfiaknak, gyak-
ran a legszebb és legbecsesb codexek ajándé-
koztattak el. Sokat nyert ki II. Ulászlótól
I. Miksa császár, a bécsi udvari könyvtár
alapítója, Cuspinián követe által, ki ez
ügyben öt év alatt huszonnégyszer fordult
meg Budán: és ~~nem~~ vajon alaptalanul gyanítás-e minden viszonyok tekintetbe vétele mellett
hogy a Miksa könyvtárának a becsesb alapot
egész csendben a Corvina nyújtotta? Brassicanus is,
ki a cs. követtel II. Lajos udvarában fordult, ~~meg~~
szinte meg-

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

a király által sok jeles codexxel ajándékoztatott meg. ~~Akkor~~ Így a classicusokat mindenfelé hajhászó s ki-kiadó tudósok gyakran a könyvtárnokok hűtlenségétől nyerték ki a legjelesb kéziratokat. Megjött az vész és végzettelje 1526 év. Pray már ekkor költözteti a Corvinát Konstantinápolyba. Bár úgy történt volna: ~~sok~~ legalább megőriztetett volna az s kilátásunk, reményünk lehetne annak legnagyobb részéhez. ~~De~~ Veszélyesb volt a Corvinára ~~az~~ nézve az 1527. év; az alkalommal élni kívánó codexszomjas tudósok a Ferdinánd király ~~kéziratban~~ lejövetelét felhasználva, a János kir. elvonulásával ~~az~~ uratlannak talált budai várkastélyban derekasan enyhíték e szomjokat; ~~két~~ évvel utóbb pedig a Hádasdi Tamás rakoncátlan német őrtége rabolta azt ki, s a német philologusok most már „ex spoliis Vugariae" szedtik meg magokat különösen ~~ki, Gritti idő s szélsőben ...~~ a romai classicusok kéziratatai vál, melyekre a philologia akkori irány a szerint legkapósbak voltak. Végre Gritti alatt ~~végre az őt körgyező tudósa keleti~~ kéziratokat is érte a sor, melyek közöl sok Velencébe vándorolt. Így történt, hogy midőn Brenner Márton 1538-ban látta, keserűen nélkülözte annak még ~~...~~ a Jagellók alatt látott hajdani díszét. Az 1541. év vetett végett a Pflug számítása szerint 50 ezer kötetre menő s egész Európa által bámult kincs fosztogatásának, midőn Szulejmán a budai várba török őrtéget vetvén, a könyvtár féltékeny őrizet alá vétetett. ~~Sokkal nem Ettől kezdve~~ Sokkal nem látta azt többé senki, s a nemzet ~~az elpusztítottnak~~ ~~...~~ ~~...~~ azt ~~elpu~~ a török által elpusztítottnak vélte. Midőn De

+ budai

+ vagy balúl értett tudományszeretetétől

+ vár

+ s kedvezései mellett a keleti

~~azaban~~ idővel a török uralom hazánkban meg-
gyökeredzett, s koronként békés együttlét s baráti
szénnel bíró érintkezések következtek, s magyar
urak és követek gyakran megfordúltak ~~meg~~ a
budai vezérbasák udvarában, bár a könyv-
tár folyvást gondosan rejtegettetett, sikerült még is némely fő emberektek
~~még is~~ annak mibenlétéről titkos tudomást
nyerni, s megkezdődtek az annak villaszer-
zésére intézett lépések. Így Pázmány Péter, így
Bethlen Gábor nagy sommáon ~~[illegible]~~ akarták azt megváltani; a fösvény
~~így~~ I. Rákóci György pedig ~~[illegible]~~ mesterkedésekkel
~~[illegible]~~ kivánta azt a gyulafejérvári collegiumnak kinyerni;
~~a bécsi udvar~~ s egy ~~[illegible]~~ külön követ által sürgette
a dolgot Konstantinápolyban: mind hiába; ~~S e szor~~ azért sóhajt fel Claudius Helmen madridi
tanár 1635-ben, hogy a Corvína „etiam nunc
exstat, sed — sub barbarie othomanica ~~non~~
doctorum virorum haud amplius parens et
altrix!" S e szor

[galmazásoknak lett, úgy látszik eredménye, hogy
a porta figyelme ~~[illegible]~~ fordúlván ~~[illegible]~~ a Corvínára,
azt egész csendben Konstantinápolyba szállíttatta.
Mert íme, midőn a bécsi udvar ismételt sürgetései
folytán, ennek követei, sok ál hitegetések s nehéz-
ségek után, végre 1666-ban egy föld-alatti boltozatba
vezettettek: azon ~~amely~~ könyvek, melyek ott nyirok és por alá
temetve nekik megmutattattak, száma szerint mintegy
háromszáz darab, ki tudja honnan származtak,
de a Corvína maradványai ugyan nem voltak:
köztök újabb nyomtatványok is találtatván, ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~Konstantinápolyban azóta magyar és [illegible] tudósok~~
~~láttak, köztök [illegible] nyomuk~~ És csakugyan,
midőn hűszévvel utóbb Buda visszavétetett,
csak is a Leslie által látott hasontalan lomon

kívül egyéb nem találtatott. A köz hit most mártelyesen és végképp elvesztnek tartotta Mátyás kir. könyvkincsét.

Sezóra teljes feltdékenységbe ment ezóra a Corvína, és minden munkák, melyek de celeberrimis Bibliothecis quae interierunt, értekeztek, a Corvínának, mint a Medicea után az új kor legnevezetesb könyvtárának, vég elvesztét gyászolták. De Konstantinápolyban a dolog való állása † végképp titokban nem maradhatott. Egy sokáig Pérában lakott hitelés férfiu, hihetőleg az austrini követség tagja, már 1779 előtt tudósította Prayt, hogy a kincs Konstantinápolyban őriztetik, bár az akkor is ép oly féltékenyül őriztetett, mint egyéb gyűjteményei a szerálynak: hiszen a Palaeológok könyvtára után ugyanott nyomozódó orosz kormány, befolyása legvirágzóbb koraiban sem bírt ennek csak létezteről is magának tudomást szerezni. Biztosíttattam én is 1849-ben egy konstantinápolyi porosz követségi titkár által a Corvínának a szerályban létezteről, de látnia ezt ennek sem engedtetett. Két évvel utóbb egy német tudós jelentése volt német lapokban olvasható, ki egy darabot belőle csakugyan láthatott, és ez az általa bizonyosan hírből sem ismert ‡ Csoda Miklósnak már emlétett, de mind maig ismeretlen, munkája de machinis bellicis volt. Ugyanakkor a lapok egy császári fermánt emlegettek, mely ezentúlra megengedné a Mátyás kir. könyvtárának, de mindig külön

† az ottani európaiak előtt

‡, bár hazánkban Mátyás idejében héres, magyar bölcsész és mathematikus,

előleges feljelentés mellett, megtekinthetését: mely azonban, mint konstantinápolyi utazóink tapasztalák, egy előszobában megjelenhetésére s nagy-rejtélyesen, egyenként és ~~[illegible]~~ meg-megújított áldozatok folytán ki-kihozogatott egyes kötetek forgathatására szorítkozik. ~~Egy~~ Ez engedelem mellett láttak holmit Mordtmann, Fischendorf, Lepsius, ~~egy~~ a magyarok közöl elsők Kubényi ferenc, Igolyi Arnold és Henszlmann Imre társaink 1862-ben, s azóta az austriai követ közbenjárására Detier.

Igen is, Tekintetes Akademia, holmit, s azok közt kétségtelen Corvinféle codexeket is, olyakat t.i., melyek a király ~~[illegible]~~ kéziratai ismert ~~[illegible]~~ küllemét, színeit, címereit viselik homlokukon,† de a szentélybe magaba, tudtunkra, eddig keresztyén tudós be nem lépett. A nm. Helytartó és Főcancellár kapcsolatos indítványozásából, a cs. austriai külügyministeriumnak ~~[illegible]~~ sikerült először, Fuád nagyvizér felvilágosodott gondolkodásától, ~~egy~~ nagyobb kiterjedésű engedelmet eszközölni ki egyenesen részünkre, kik már most az államlevéltár† igazgatójában, Süphi Beyben, is támaszt s ezügyben segédet bírhatunk: ha nem késünk a Törökországban mindig döntő személyes viszonyokat hasznosítani addig, míg ezek tartanak.

Ó bátran kimondjuk már, Tekintetes Akademia, hogy a Corvina viszontagságaira vetett

† s számos másokat, melyek a király szerzeményei lesznek; sőt néhány másunnan) is hozzájok keveredett ~~újabb~~ újabb kéziratokat és ~~[illegible]~~ némi kevés nyomtatott könyveket:

† s egyszersmind a cs. könyvtárak

† az akademia által oklevéllel megtisztelt

torténeti tekintet után, ~~hogy~~ Konstantinápolyban van a Brenner Márton által 1538-ban még Budán látott, kincs; hogy a törökök nem szedték abból ki a ~~[illegible]~~ Mátyás által íratott könyvekre, hanem Mátyás öszves szerzeményét tellék át a szerályba, mely annyi sikkasztások és rablások után is

Leget

F hogy mind azon codexek, melyek a Mátyáséival egy helyitégben tartatnak, igen hihetőleg, sőt csalhatatlanul legnagyobb részt, a budai könyvtárból valók, mert, mint a már említett Moldtmann állítja, a byzanti császárok könyvtára nem létezik többé: más európai könyvtár áttételének, ~~[illegible]~~ pedig vagy a törökök birtokába kerültének ~~pedig~~ semmi nyoma; s ha oda később kerültek még egyes darabok, azok egyes császárok, vagy vezérek, vagy Konstantinápolyban elhúnyt keresztyének birtokából létethettek által.

(még tetatnes volt, mint a XVII. század ~~[illegible]~~ jeles honfiai, kik azt visszavívni kivánták, jól tudtak; bátran mondjuk továbbá, F

Mi volna tehát, már egy konstantinápolyi bibliographiai expeditio feladása?

Codexek kinyerése? Ennek emlegetése is veszélyeztethetné a bizodalmat, ~~[illegible]~~ az egész vállalatot.

L melyre szükség van, s így

Másolások? Ez az ügy ~~[illegible]~~ második stádiumának feladása lehet.

Az első teendő nem egyéb, mint a Corvinát ~~[illegible]~~ bizonyosan vagy igen hihetőleg alkotott egész könyvkészlet felismerése, tehát darabonként megszemlélése, könyvészeti leirása: egy ~~[illegible]~~ Catalogue Raisonné készítése, mely aztán a codexek tartalma, és szövegei ismert v. ismeretlen voltát majd a távolból is, itthonról is,

meghatározhatására a szükséges támpontokat nyújtsa, s melyfaz Akademia által közzé volna teendő.

Kérdés lehet, tisztelt Akademia, ~~ez~~ intézetünk körébe tartozik-e ennek végbe vitele? Feleljen erre érzésünk, mely azt kiáltja, hogy a nemzeti dicsőségnek új fényre derítése, midőn az a tudomány s irodalom mezején forog, tőlünk idegen nem lehet. De itt azon kívül nem is csak az összes művelt világ tudományos érdeke forog fenn, melyben mi is benn fogláltatnak; s nem csak ez intézet dicsőségének nyílik út, midőn ez, nagy királyunk kincsei közt a classica literatúra ~~a régi~~ némely elveszett ecsékeit fogja ~~vala~~ napfényre hozhatni; mások-nak becses variánsait. ~~fog mutathatni~~ hanem különösen saját irodalomtörténetünk, sőt maga nemzeti nyelvünk és irodalmunk tudományos érdeke van kérdésben. Mert kétkedhetünk-e, hogy a magyar elme azonkori, vagy akkor még fennvolt művei a király könyvtárába felvétettek? Kétkedhetünk-e, hogy ~~[illegible]~~ Mátyás királyski (Laca) a Bátori Bibliáját könyvtárába behelyeste, ~~hogy~~ Janus Pannonius magyar nyelvtanát, hogy ennek magyar hadi dalait, hogy a, ecsékett Gábor deák magyar énekeit is bírta? holott Arnoldus de Bavaria (világosan) tanuskodik azon

elkészülvén,

elkészülése,

Nőszeretetről, melylyel Mátyás ezeket olvas-
gatta üres óráiban? Sőt ~~[illegible]~~
oly merész feltétel-e, hogy a kir. udvari dal-
nokok magyar egyszerű énekeit, melyeket a király asztala
felett oly lelkes figyelemmel hallgatott, le-
iratta? hogy ~~[illegible]~~ a Ranzani által az
udvarnál talált és használt magyar történeti
feljegyzések — Indices regum Hung. — ~~[illegible]~~ szinte
könyvtárába voltak behelyezve?

Másfelül nincs-e nagy okunk hinni, hogy
miután* a kor tudós tolvajai ~~sit venia~~
~~verbo~~ leginkább csak a romai classicusokat
hajhászták, mert ezek kiadásai járták a
XV és XVI. századokban leginkább — a Hun-
garicák és Magyaricák után legkevesebbé
ásítoztak, s hogy ez érdekhiánynak kö-
szönik azok tán most is fennlétöket a
szerélyben?

Valóban, Tekintetes Akademia, ha
az említettek közöl csak néhányan
támasztana is fel négyszázados vérjéből
az Akademia, halhatatlan érdemet
tenne nyelvünk, költészetünk, tudományosságunk,
s a magyar nép érdeke és dicsősége körül egy formán.

* — sit venia verbo —

* mások.

De, Ubraim, az idő s az alkalom int!
Ha valaha meg kell ennek üstökét ragadni;
ha valaha élni kell az idővel: úgy most
vagyon itt. Az úgy többször tárgyalta-
tott már, s íme ~~még~~ végi határozatinkmig
nincsen. A költővel szólok: „El hagyjuk apadni

Gazdag arany folyamát a megtérhetlen időnek,
S végzésünk nincsen!

A Bizottmány, melynek meghagyásából
szólok, tisztelt Akademia, végzést kér; azt
kéri, hogy mélyen tisztelt Elnökünk
által mondjunk hálát a bennünket
hazafiúilag megelőzött magyar
kormánynak, jelentsünk ki, hogy, ha
pénzzel nem, lehet is, de szellemi munkával
s kényelmünk feláldozásával készek
vagyunk az ügyhöz járulni; ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ s hogy ez ügyben, ha
Isten is úgy akarja, a magyar nemzet
újra is meg fog diesőülni!

+ Ez idő s Ez alkalom.

+ elmondván nézetét, ezt, t. i.

Tekintetes Ur!

Örömmel véven kedves levelét, van szerencsém a tett kérdésekre válaszolni:

1. Mennyi nyomtatott ivre fog terjedni körülbelöl a már megbirált I Rész? ..... Iz – egész Izenegy.
2. Mennyire a még hátralevö II. Rész? ..... 12 – 14. ...
3. Hány metszett tábla fog kelleni mindegyiktez, s hozzávetöleg mily költségbe kerülö?
   ... Az I Résztez járul 20 Tábla, a II. hoz körülbelöl ugyanannyi, egy metszett tábla ára 20 – 25 frt között ingadozik.
4. Mikor jut birálat alá a II. Rész? .... Ha nem remélt nehézségek nem leendnek akadályra, ugy October végén, vagy November elején elkészültet a II. Rész.

Magamat szives indulatáiba ajánlottan maradtam

Kész szolgája

Vissfeltring

Ur.

1240
1865

Tekintetes Tiroknok Úr!

Tekintetes Tiroknok Urnak folyó hó 2-dikán hozzám intézett hivatalos levele folytán van szerencsém ezennel tudtára adni: hogy én t. c. Uraságod előbbi levele nyomán Mátyás Flórián urral az ügyet tudattam, és ő abeküldött és nálam létező értekezésének folyó hó 15-dikén történendő fölolvasásába bele is egyezett. Ennél fogva ezen meghatározásnál maradván vagyok megkülönböztető tisztelettel

Tekintetes Tiroknok Urnak

alázatos szolgája

Szepesi Ferencz

1241
1865

4ᵒ Hogy ha a tisza szabályozása előtt, ezen honba a kele-
ti marha vész 25–30 évekbe égyszer tsemfészte be ma-
gát Olák és Moldva országbul, úgy ezentul, ezen
országba ha nem is minden évben fog dühöngni;
– – de lappangni fog itt szüntelen, és ha a kifej-
lődésre alkalmatos nyár léend, úgy Julius v. Au-
gustus honapokba holy itt holy amot kifogtörni.
Végül. Nem vetem fel magamot valami szószólonak,
de azért biszton tudom aszt, – hogy az alföldi nép
áldani fogja annak még a porát is, ki aszt ezen ab-
normis álapotbul ki tudná segittenni; ide nem
értetnek azon egyének melyek a nyert földeiket
haszonberbe atták, sem a tisza szabályozásnal al-
kalmasztatot és fizetet egyének.

Tsekely nézetem szerent, legjob volna e részbe, ha
azon iratt melyet egész tisztelettel mls Grof úrnak
bátorkodok beküldeni, valamely újsagba nap-
világot látna, ennek közlése útán, nyilatkozza-
nak azon városok és falvak melyek a tisza vidé-
ken léteznek. – – –

Csak ily úton szereszhetnenek, azon Ország nagya-
ink, melyeknek e már minden oldalrul zaklatot
ország szivüken fekszik maguknak tökéletes
meg győződést és tudomást.

Szándekom volt alázatos tiszteletemet személyéssen
mls Grof úrnál tenni, hanem anyagi létem,
a folytonos hatt évi tsapás útan anyira
meg gyengült, hogy most égy Pesti útt meg

takarittására is ra szorulok.
Az ide tsatolt munkát én még taval készittettem, mely munkát a ma: ki: helytartó tanátsnoknak ugs Abonyi Istvany úrnak be is küldöttem, bar nem ily terjedelmessen leirva.
A lakásomat 865 évre Abaújmegyebe tettem átt holy is bérlettel foglalkozok.
Nem merem remélyenni; de ha mégis nils Grof úr lakásomat ohaitanná tudni. Lakom Abaújmegye Csets helységebe, utolsó posta Sepsi.
Ezek után mély tisztelettel vagyok

Méltóságos Grof Urnak

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

alázatos szolgája

Krimskyy Károly
föld bérlő.

1242
1865

Méltóságos Cserneki és Tárköi

Grof Dessevffy Emil Úrnak

A Magyar A: A: Elnökének

tisztelettel ajálnva.

tisztelő és alázatos szolgája

Krimsky Károly

föld bérlő.

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Ad 1242
1865

Tartalma.

		lap
1.	A' keleti marhavész kifejlődése P. Sz. Margitán	1.
2.	A' 1859. év a' vizmentes részeken	9.
3.	A. 1860.	12.
4.	A. 1861.	15.
5.	A. 1862.	17.
6	A. 1863.	18.
7.	A. 1864.	19.
8.	Hajdan és most.	29.
9.	Idő Járás	34.
10.	A' leendő csatorna építése.	37.

h. Margita puszta az egri kerpfelen birtoka

Polgár és Nádudvar közt fekvik Árokto és Tiszakeritől K-re. Pöstörmérytől Nyk-re.

Az alföld vizmentes részein hat éven át nyert tapasztalatok.–

Bár mily mesésnek látzik is ezen irat,– fájdalom az alól irt hat hosszú éveken át á legnagyobb keserüséggel tapasztalta azt.–

Á Kelesi Marha-vész kifejlődése P. Sz. Margitán.–

Minthogy azt merem állitani, hogy á Kelesi marha-vész P. Sz. Margitán fejlődik ki, lehet hogy á Tisza szabályozás által vizmentesitett némely más rézeken is fordúlhat elő ezen eset, de mivel arról biztos tapasztalatom nincs, tehát arról csak mellékesen fogok tenni emlitést; úgy hellyén látom ezen nagy szót hosszú évek során át tett tapasztalatokból indokolni, hosszú leszek mert az úgy kivánja, elő adom á le folyt hat évet egymás után, hogy abból kiki tetszése szerint itélhessen, becsületemre fogadom hiv leszek mindenben, semmit sem tóldva á dologhoz, és á miről biztos tudomásom nincs, azt elő sem hozom. Nevem csak annyi mint egy csepp á tengerbe, Polgár mező városában és környékén vagyok csak ösmeretes, de á ki személyemet ösmeri, úgy hiszem rosz bizonyitványt nem ád. Á mi polgári állásomat illesi, vagyok– mező gazda, erdész, és mérnök,– 1848 előtt az imént emlitett szakmála folgáltam kegyes urasságokat,– 850tól 853ig mint földbecslő valék,– hol is 853 év végén é munkálattól búcsút véve, mint földbérlő keresem mindennapi kenyeremet.– Ez utóbb elő sorolt tulajdonok úgy tünnek talán elő mint fitoltatás,– nem, kérem alásan– csak azért hozom elő, mert ki oly dolgokról akár beszelni mint alább következni fog, kell, hogy á tudomány ágaiban egy kevéssé ösmeretes legyen– miért is é részben elnézést kérek.–

Á Kelesi marha vész á Tisza szabályozása előtt is olykor megfordúlt é nagy Honban, és nagy pusztitásokat vitt végher, mi olyas országban annál könnyebben meg esett,

kivált

kivált az alföldön hol a' rengeteg puszákon hajdan millióji, igen
kevés olvasóm, millióji a' szanaszerte, birkoztató sertés állatok
legelésére, mint ezelőtt sir romadtig gardáczra nagy kiter-
jedésbe, puszta puszta mellett, nyáj nyáj mellett, a' ragály
úgy jóllehet akkoly nélkül lenjen, – nem igy áll az olyan or-
szágban a' hol intenzive a' gazdaság, és az állatok itatóhá-
sok által, illy helyen a' ragály nem oly könnyen lephetni
meg az állatokat – és ha meg lepi is, ezekkel de erélyes
consumatiával el is van fojtva; – mondom volt illy eset a' vir-
mensedésé előtt e' honba, sarcott egy évig keresztül tör
az egész országon, el virhadozott a' nagy baj, pár évek múlva
ismét által a' rengeteg puszákon az erő telyes magyar fajta
gubyák, és a' jó nemesség által az országba gondal plántált
gyönyörü selyem bika nyájak, ma ugy látjuk hogy azon
országos gardaságnak és kimosnak alig van meg nyoma –
mert a' kelesi marha vész nem hogy fogyna, hanem évről
évre jobban és jobban dühöng /: az állatokból pénzzel az
alföldi embernek nagyja a praja, a' gemes termésből a' mérey
drága napjain következésbe a' jövedelem oly sokáig, hogy az
inkább kiadásival mint jövedelemnek lehet nevezni, és ebből
rejlik azon ok, hogy ma az alföld ugy jóllehet az országban
pénz elvolgában legnagyobb, kenyere is nem minden évben
van, és pénze. – ha van is gyüne ez csak látszolag van, úgy
mint a' tikba a' paraj alatt, mikor – – és hogy – – kerülnek
elő ezen kitörések – – – alább lesznek tárgyak, figyelemre
só a' hat évi tapasztalásokból elő sorolni, – nem közön
vélemenyemes sorban, bár előttem oly tiszta áll a' dolog
– mint hogy 2 – 2 = 4. –

Mint hogy a' szárazó vető gardaszat a' barna kenyérrel
sel egy tárgyat képez, ugy kérjük nyugodt figyelem-
tel ezen eredményét is elő adni mely a' virmensedésnek föld-
ön fogasaba vételes és az ujjon csinált szárazó földeken
tapasztaltatott; azonban ide meg jegyzem hogy ez csak
a' P. Sz. Margitai 38,000 holdon felül haladó pusztát
gyöltek, melly az egész virmensedésnek rejtekén – – –
a' leg is leg mélyebb fekvéssel bir – – – ez kérem alá-
sar szem előtt tartani – mert mennél mélyebb fekvéssel bir

ily

illy valamelly fele vész, és most a' vizi sokadalom nem fúrja
úgy annál jobban mutatkozik rajta az állatok elevése —
ha mint legelő folyót. Ha mint gázos földi kaználvatik, és
van arra a' rétes földön, a' Tiza által hajdan hozott korozott
ar úgy neveretes iszap, az illy faj ta földekből jó gázos föld-
deb fognak ha nem is mindjárt de idővel válni, de oly mentsé-
tes föld, melly távol esett a' Tizától, és a' hol a' vizi meg pisz-
kulva ále meg, és csak elgázolgása után savanyu vágos valon
le — abból ugyan nem csak egy vész — de semmi nemü gázos
földes növényen serki, ha bár most mily termő erőt is találunk
rajta, az csak addig van, mig arra kára kóka vagyon pe-
dig, mert ha az elenyészik, úgy arra kára kóka vagy a alan
levő borzadtó szik semmis de semmit nem fog teremni,
Kérem tehát csak a' talaj alját megvizsgálni, a' termő ré-
tegen egy kis kóka rothadék képezi, melly mi hamar elenyész-
ni fog — az alsó pedig ott van a' semmis sem termő szék-
kövesedésben azon kavicsból is melyek közel esnek a' ti-
zához, ezek a' mezeire erőlött aránylag több gázos fog-
nak adni, és ez a' föld árja oborra, midőn é' vidékre lenünkem
jutott a' Dunánul, és az alföldi ember nekem a' vizi földárja-
ról beszélt csak mosolygottam, de most már nem nevetem
mert az valóságos lény — Hogy az alföld gabnára és gázra
dolgába nyári legelőbe oly bőségen adott, azt egy ember
a' föld árjának köszönhette.—

A' Tizza szabályozása előtt a' 38,000 holdat tette a' nemes E.
Kapralan kinek tulajdona részint maga kaszonába érzem de-
mestice, részint pedig falvainak azta ki kaszonbérbe, ez utóbbi-
ak ide hajtva falvaikból lábas jószágaikat azokat a' puszt-
ain nyaralattak.— Már akkor, értem a' Tizza szabályozása
előtt, meg vóla e' pusztának az a' rész öldak, hogy ha a' Ti-
zza nagyon kevesen vagy plane semmit sem árrt ki,
ugyanazon nyáron ái a' szarvasmarha vendkivül dögleni, de
a' ló fele is, csak hogy ez még sem oly nagy ba mint amaz,
ellenben ha a' Tizza jól kiárrt úgy hogy sok vizi nö-
vényi füvöle, n: m. bodorka, sás, viriperje, sástetej, komó-
csin, stb. akkor 8-900 darabból egy nyáron 5-6 ott esett el,
ha ellenben a' Tizza nint jesebb mondám kinem árrt, akkor
igen tekintetben vóltak lábasok a' jesebb nevereti

füvek

füvek, ezek kellyes mennyi vad garok termettek, és akkor minden kenyér hozatalnál s. ezzel minden hét hétbe hoztak a' falu szekerén a' falu elöljáróji, a' gabyá'sainak és erkölcsinak kenyerei szekeren mondom szekeren vittek hasa a' dögbőröket. A' nemes kápolnai jubokat is tényésztetem ugy, csak hogy bir arol is valahára döglöttek, ez aggan nem csuda, mert pusztányon kellyek köz birka tenyésztés csak álmodni is képtelen dolog.

Minden ily halálozásokat az alföldi faj' só szerint vérbe elveszett szokták nevezni; megengedem hogy a' tiszta szabályozás előtt az nem is vólt egyebb; de ma egésszen más természetüek ezen elesések és halálozások mint hajdan vóltak, más csak az is, mert ha hajdan egy nyáron át a' lábas jószágok nem a' szokott viz növésü füveket ezzel is ingerre, de ezek aránt kifsebb partalizásba — ha tekintem fel egy három nyár vólt, ma a' hajdani jó viz növésü füveknek sem hire sem hamva, harem van ízetyü bőségbe soha nem látott gaz, melly gaz minden évben válogatik az idő ilyen, ezt tehdőre meg amolyan, de valahány mind annyi a' mely van egészségtelen természetü nagyobb részt. — A' tiszta szabályozás megtörténte minek tövestöstibe P. Margita határon bérbe adatott ki, ei ezt F. J. L. úr bérelvén ki egészen, ki is az ujonnan formált utakat falvainak vagy egyeseknek arra ki alhatson bérbe, a' mi el nem kelt hogy, ugy kezelte, el kiáltotta a' világ hogy jaj de jó fölöl ezen kis szájról szájra jár, ei a' nélkül hogy a' jövő tiltás valaki is csak gyanithatta volna, napról napra jobb és jobb kis be terjedett jónai, e' közben ide is, amott is, el el foglaltak a' örmenek vásárai, de csak nomadicus garda ság formába, azonba a' dolog még sem ment ugy hogy csak nemi eredményes is szülte volna, értem hogy ki jövő volna a' határon bér. ily kép Tek. F. L. úr nem látván a' fölvéget fedelére — szorult helyzetében, midőn egyik falu a' másikutára, most ezen utat, majdan amazt el el hagyogatták, mit vólt mit tenni, annak orvásra hogy majd er jó föld teljen, egy kis csetlés botlás folyamodni, — er abból állott, hogy F. L. határán a' 28,000 holdas pusztából 1,600 holdas ingyen, ki is

oly

oly nitai mellyet valami falu oda hagyott, vagy egy erdő, vagy ismeri ma's falunak vatta nyakában – azonban még így sem lehetett csak valami eredményekre is jutni – és miután D. F. L. úr látván hogy a' határokban restantia nagy – tsalás módot a' fő bérlettől elég kárát megszabadulni; ár adván arra Tek. W. F. urnak, fris pénz fris erő, ismét rendelék a' dolgot a' nemes kapdosással a' hogy lehessen, és nem a' határbéri fizetésért, e' körbe E. L. úr járásában vólt az alberlők megkeresésébe, csak mens a' dolog hogy úgy persze mindég arra nagy tárma közé jó föld – melly tármáé a' már befogott alberlők is sele torokkal nevelték, nem csak hamar mindegyike ezeknek megjövödött attól, hogy ha valahúr kellyessem nem keresek áldozatúl, úgy vélgem – – E. L. keresö uramnak minden ná' szebben alberlö secundansa lesz, mi a' tármái csak nevelte, ennek az lesz a' következése, hogy a' rátalon csak úgy változnak az alberlők mint a' becsületes ember az ingeket szokta változtatni – jaj vólt annak ki maga kellyessen valahúr áldozatul keresni nem tudott. –

És mi hát ennek az oka? nemegyébb mint az, hogy e' vidéknek, ésnem az alföldnek a' Tisza szabályozása előtt is annyi földje vólt, hogy képtelen vóla arra, midőnben azon földeket az ide való téri erővel végezze, minthogy pedig a' mezőről szerzett téri erő úgy szólván az egész jövedelmet felemészti, így már a' Tisza szabályozása előtt is ezel szerűbbnek találták a' pásztorkodási gazdászatos jövedelemre nézve, mely gazdászati módot az állatiban bújáratlan termő mezőkön kellyen is vóla. – Ha az arány e' telinesbe a' lehetetlenségig ékelnetett – e' vidéken az ujjas csinált szántó földek még a' rajok fordított tőkének sem képesek megadni – a' barom tenyésztés, minthogy a' viri növésü füvek már 1861-ben kivesztek ereke' kellyét soha nem láttan dudvák foglalták el – még pedig úgy, hogy az ily legelőn járó állatok inkább betegségei mint sem életes szednek fel. – – – Ime ez annak oka hogy itt a' Tisza szabályozása óta száz meg száz bérlő semmivé lett, mert a' natalis fele/ gazdászattal nem képes a' tőkének csak felét is előteremteni; a' pásztorkodási /pusztai/ gazdászattal sem képes semmire menni – mert nem tudna ide az ember annyi

állatot

vesz reá pedig ez volna a' rendeltetése, minekhogy a' kéri erö nem csak hogy rettenyen drága de nem is kapható — — úgy vége a' bele fektetett vagyonnak, bizonyos lehet benne hogy a' vész á nyájtalan — mert az ies fejlödik ki. — — 859 évtöl kezdve évröl évre mindég kevesebb vólt a' viri növésü fü és több a' mindenfele soha nem tálcos nad gaz — mert öl jobban fogyon a' viri növésü fü, annál jobban áll be az állatok közül a' halálozási eset — úgy pons eam, ha 859 évben a' magasabb fekvésü legelön 10 % úgy a' mély fekvésü legelön 20–25 % vólt a' dög, jány hiszem mát ez is elég vólt, nagyot nézni egy túl a' Dunai rendszeres gazda ily veszteségnek akkor 869 évbe a' magasabb fekvésü legelön 15 % a' közép magasban fekvö legelön 20 % a' mély fekvésü legelön 40–60 % tett a' dög eset. — Azonba ide meg jegyzem hogy ha valamely nyáj mert De esett a' viz mentes dimes földröl úgy 12 % és ha jól meg öntözött a' megfertözésröl úgy ott 10 % dög esett felül nem haladta — enröl sok vólna mondani valóm. —

Egy szóval az egész vidék keves kivétellel egészségtelen legelöröl áll — és ha vannak is helyek a' mina vannak, és a' mellyeket a viz nem jár, és már ö vizöl fogva egész sejpar mezöt hoznak, úgy még ezek sem menek a' dögvésztöl, mert az örölör veres és elatás közedergibe dolgoz a' legegészségesebb legelöri is, ily viszonyok közt kezdtem a' munkát. En 859 év elein kezdtem, e' szerencsétlen vidékre, le fogyon imi az egész 6. éves mellyet ide töltöttem, nem azért mintha én magamat valami ezermesternek tartnám, hanem egyedül azért hogy tiz ek mindent elövettem a' miknak eredményhez kellett vólna jüni; minden elbizakodás nélkül felkivom Polgár társaim, nem különben a' környéken birtokosokat.

Midön az üzletre megérkeztem találtam a' 3205 hóltat nálam mellyet akkor J. K. ur bérbe bir, a' kit szinte igyekeztek tölle meg szabadulni, két kemlöt az öregebbet magam mellé véve az egész terrenumot megmértem, az egész 3205 hót el szárad nád, gyikény és szamalak szombétokból állott, majd minden 100 lépésre a' földet megásattam, ez jó földre mutatott, számot vettem magammal, hogy hisz szántani vetni kell ide, de azért a' barom tenyészetet ide a' fö tekyerö közben — a' hellyiség kitalával egészen ösmeretlen — azon hiszemben, hogy majd

sok

sok szép állatokat nevelek, az állat tenyésztéséről elhir-
hedt alföldön -- Shajdanában ez is volt a' beléletem elfogulta-
A' szerződés megkötése előtt az említett kenilövel, ki a'
nemes kájtalannál Ebeirig szolgált, még egy kis tanácsko-
zást tartottam egy ismerőssel kendermüvelésem, legiránt az egés-
séges legelő voltáról, mert e' gör gaz megvoltam már akkor
is gyanus volt előttem, tiz uj forintot a' járandóságra neki
mondtak még nekem igazán, valyon az állatok az ily me-
zőn egészségesek é? különösen a' birka a' sok ember egeiket
magasztalá mindene mert E. L. kerülő uram kemény en
reá parancsolt még egyszer megjárni a' határt a' jó' bé-
lő fűjával midőn járuba kuszaenék ez jön szemközt re-
ánk E. L uram négy ökrös fogattal, az most volt még ám
csak mit hallani a' jó' föld felől- Ezer ember midőn az
egészet puszta alberlőknek ki volt adva- és reá még szük-
ség nem volt- -- akkor tölte is a' ibor hólyén egy kis ke-
nyérre valót ételnek, minden ételre még ekkor is egy kis kelemes
volt reá pepper piritos tenyészus- itt 50 kr kérnek tőlle
hóltankéni, másol 3-4. fővel is fizetnek- aronta a' jó' ur
ismerte a' helyzetet, ha csak nem ingyen ügy még ökrös
ával sem tellenek- neki -- a' nevezett ibor hólyag rég' nél-
kül oda hagyta-

1859.

Le érkezve 859 év elején, szállyal nézve a' rengeteg puszta-
son sehol sem láttam még csak egy tanyát sem az uj föld-
ben, meg volt a' sok hámor nád és gyilkos a' hámorban zsom-
békból úgy a' mint arra a' jó tereméő valaha megteremtette,
jobban fürkészve a' dolgot, sok mindenhol paizsor féle gaz
daiság, az ekének semmi nyoma, be be szóltam egyik bérlő
tanyámhoz itt amott, és kérdve, miért nem ejtik a' zsombé-
kokat, miért nem szántják hisz ez jó' föld lészen? egyik
is vallat vonásos másik is- a' beszédjükből kivettem hogy
jobban szeretnének egy megyével tovább lenni innen-
szóval nejtelyes volt az egész, ha kérdettem, régen bírja
e' már e' tisát? rendesen az volt a' felelet, hogy nem- és
ha kérdettem, hogy kitől vette arra az, úgy tudta hogy 4-
5 év alatt már harmadik planc negyedik téren van-
Akkor nem vigyáztam, gondoltam magamba, ily féle gazda-
ság mint ez itt tesztek, kajtás ki pusztít ki a' talaj józ-
got eredmény hez nem vezetek- bona fide hozzá láttam a' mun-

kához

kákor, égettem a' gazokat éjj'el nappal, a' szombéliekkal remve
rvoltam ki, a' ki irott helyet nyugton fel szántottam, kol rab-
bal kol kötéssel vetegettem, épület fát kodattam épitkezem,
szóval systematicus gazdászatot iparkodtam feltáltitani.
E' közbe jobban e's jobban tanultam a' gazok növtön növ-
ni, nagyot nértem meg meg sóváltam a' fejemet, józa való
fövet alig láttam, magamba kisz ily mezővel túl a' Dunán
kályhás fütreinek e's ist állatokat a karmat rajta nevelni-
kal ez azon arányra megérkeke chanaán alföld.—
Debreczenbe vett 24 ökrön, szép erős válogatos állatok 5
kéi ist lé után meg betegedtek, mi bajok lehet ezen álla-
tokna[k] – kisz nagyon is jó erőben vannak – nem értem a' dolgot
ne hogy baj közelkezzék valamennyin eret vágok a' kéi első
láb közt jó nagy geny szalagot húrok 30 óra alatt a' geny
szalagot ugyan csak e's pegest a' sárga vis – tehát gyanum
alapos volt /mert az egészség állatra húrott geny szalag
úgy szinte a' hatálos betegen semmi eredményt nem mu-
tatott/ ökreim felgyógyultak a' dolog igen sok, ökröt kell még
venni, ne ez már ist re szem közel hogy bajne éje, a clima
tikále állat tár jobban meg álja e' földet – nem fog meg-
betegedni – de hogy nem betegedett meg erekkel is csak úgy
járatam mint amazokkal. –
A' Rátamra Eger táji tól be fogadott 1800 darab szar-
va[s] marha, mint nyaralo mentül jobban hizott, annál jobban
dögölt, úgy hogy napjába nap mellett 1–2 sok esetben több
ött is elesett – ha jó hires idő járás allot rendesen az ele-
sés, ha nagyon nagy forróságra változott biztos vala a' dög-
és istétam e' tanyára – az ide való nép semmi jeléi a' meg-
lepetésnek nem adta – – öszve szaladtak, szóltak rendkí-
megettek – – / hanem arcán van is ám e' tájéton elég polol
arcu seb is feltünt ezt a' nép között / a' meső és hideg
fogyatkával a' dög esetek is ritkultak, végre midőn a' hideg
beállt és a' meső megfagyott – a' dög is megszünt, de arénis ha
néha még is sat elbukott egy egy – –
E' közbe nagyon megfogyott a' meső a' dolog megkapor-
dott mindég, a' hus ot ökrökből továny ökröt válogatt, tetem
a' hellyiség sie tsen tanulmányozni, évül évre sat hamar
arra meg győződésre jöttem, hogy ist az állatoknak nem szaba-
jó hirt tenni, pure sa patria bir es – de mit vélt mit tenni

mit nem, benne voltam – állni kellett a'dolgot. — —
A' juhok mellyek tsinse fűbéredek nálnak 3800 db. – hol jobban hol gyengébben, de arán minden nap nap mellett pe-
regtek, az ily tájéknyra borzasztón telinnek a'jövőbe, ha
kérdezem a' pór népet hát mi baja volt hogy elbúkott – ?
felelet, a' tályog ölte meg sín ezen szót csak hirből
ösmertem/ ha intelligens emberekhez fordultam, kérdezve
uram mi az hogy ez a' lábas jószág olyan nagyon búsdogál?
felelet a' tályog, de hát uram miből eredt ez? felelet
vérbe esik el, de hát más vidékeken is van az állatokba
sem és még sem fordultnak elö ily esetek nem láttam
én ily feléket csak ez ily borzasztó mennyiségbe, a' felek
vagy vállvonnak vagy nem tudomból állott, de hát ennek
valának kell lenni kedves barátom, felelek hát csak a' me-
zö, barátom én meg úgy gondolom hogy épen meg fordulva
áll a' dolog, más hol van egészséges jó mezö kellyel sok
is, hanem sok, minden esetre annyi hogy az állat meg
él ajjon, ez barátom a' mit ki mezönek nevezek, az
nem egyébb mint dudva, a' jó füben dudja mi féle tartalmu
soha nem látott vad gazok – és mezö ésten a' szelid jó füve-
kes vagy igen igen kevés, vagy plane egy szál sem. —
A' sok föld meg volt fel szántani csak mind nem lehet
mit volt más tenni, minden igyekezet daczára birkát
kellett venni, az árenda napról napra hatott. —
A' 1854 ik év második felébe 2654 db birkát gyüjtettem
öze, a' birkák 6–7 hétig szépen meg voltak, a' hetedik
héttel kezdek peregni, és mindég a' legjobb – oly annyira
hogy 6 tagyyn kerüle némely darabbul, a' pergés sü-
nübbé vált, gyógyitásához kellett fogni, nagy nehezen si-
került de úgy hiszem leg többen a' szalma segitett,
az az sovány, de egészséget elodola ész – hétö ösz lévén az
alolba szoríthak, legelön igen kevesen találtak a' dög-
lés naprol napra fogyott, végül meg állt a' lés ki-
vetkezett Martius 15ig béketben voltam vélek, ekkor már
kinn járatám a' birka ajtót kezdtek hullani, ennek csak
mi hamar jöttem a' nyomára hogy mi ez; hát biz csak
az volt a' dologba hogy ily vizmentes földön semmi
ös mezö, értem a' sippant nem lévén, ily földön savanyu
szal csak kissyin kóreva l vadvirágos kóreval, tulya lapor-
val, több féle asszonz palian gunden / kórvával és a' jó füben

dudvá

kudrá mívele gúr garzal kéreszlen élni a' szegény állat, úly helyen egy szál fűvanak meg nem maszarodik Majus közepéig ezis mibűl állj, keverős puszta fű, pereszelyem fű, sárkerep, fehéreszadály, ezek is inkább gazok mint szeles fűvek, mellyek a' legtisebb hűvös szélakal vagy forró napnál úgy elszűnnek mintha elsö pereszlé volna arolva, ujra reá benűl a' szegény állat az előbb nevezett sövéba minden nap, de minden nap vólt mit beirni a' dög könyvbe, és az a' csudállatot benne, hogy ily állatba ha elesik még fagyyú irtan - annyi igaz hogy hirlaló gazok ezek - de az is igaz hogy nem egészséges természetűek - - -

Jöve jövetelemkor hoztam magammal túlá' Dunaűl szép hat hanczra tovas, hogy majd milyen szép exibólas fogok én itt nevelni, az alföldön - pium desiderium - tess az egészből, mert a' tovak 559 év Novemberis December hóba minden oltalmától meg betegedtek, fasorba vóla, csak hogy ujjonnet tevék e' vidékre, még akkor én sem tudtam a' betegség okát / a' 6. tóból hogy nehezen tudtam erős étvágyával és kutasi alkalmatosságával tetszőt megmenteni, a' többi elesett. -

1560.

Következzen a 560-ki év, a' Majorság épületeis még 559-ik évben nagyobb részt ellevittetem, három szárhuszonhárom hóld szombélos táblámra három sorú felszántásra után elvetettem őszivel, egész télen ha az idő engedte egyre iratlan a' szombelokat, mely iratásokat tavaszra fel szántva tavaszival elvetettem, tett 520 hóld földem, a' nagy remeny meg vóla 520 hóld aratásra alá, 2650 db birka nyirás alá, szaporodás a' gyo. anyabirka után csak tett legalább is 650 bárány / szaporamarkát nem mérem vendai / hanem fűbérbe fogattam 600 db szaporamarhát is 2500 db juhot, gondoltam magamba, no majd csak lesz már valami, már most nem vesztek 6500 forint mint tavaly. / Mis nem tudna az ember Margitsán elvetetni, Hanstein 70 110 éve a bérlő mondása szerint az öreg úr arra tanitja hogy nem vólna az embernek annyi pénze, a' mellyet Margitsán kaszorozhatul el nem tudna pirenni. /

Dolgaimat tovább folytathatatlanul, utánnam hozzá fogtak a' többi szerencsétlen albérlő társaimis, érzem a'

Szombél

Dombék irásához, és szárazó földesinálásához, mi lesz az eredmény? a' szó szoros értelmébe mondva a' meg semmisülés.- A' 860 évbe csak azon bajok mutatkoztak, mellyek 859 évben voltak, a' helyzettel kezdtem meg ösmerkedni, a' hol lehetett és véletlenül meg lepett a' baj, oda jó előre igyekodtam a' baj elhárítani, mi nem mindég sikerült bár de sok esetben használt- Télen át 860 évbe sertésekbe vettem, hiszen a' disznó sán csak meg él- ezek is meg voltak szépen elejénte azomba pár hó múlva elvesztek- az er malheur egyébb semmi, lehetetlen hogy még a' sertést se álja e' földet, kapsam magam, ujra vettem gyönyörü hat db három éves korán Junius 15én 1860ik évben, mellyek minden órán bé-ütéstől meg fizadtak, a' fiadzásuk pár nap múlva el is kezdődött, gyönyörü malacra volt minden anyának, és midőn a' malacok 14- 15- 16- 17- 18. napos korukban el dögöltek, oly annyira, hogy a' 6 db kocza után 21 db. malacból még csak egy fark sem maradt. Jó tudom mi ez, hiszen ez még is gyönyü ség, hát még a' sertést sem álja e' földet- a' malacok elvesztek után 5ik hétre megbetegedtek az anyák- következő dögleni kezdtek; a' mi elevenen elesett- a' más részre fel gyógyult, volt 30 db kellyen 18. db- a' fiadzásból egy fark sem. — Ezen 860 évbe egész Europában nagy szenü esőzések lévén, mint az akkor az ujságból olvasni lehetett, oly annyira, hogy egy német Statusról Statusnak neve már kiment eszembőli valami állomás épületet első emeletibe hatott fel a' viz, úgy hiszem a' jó németek is tudták hová épitik a' házat, hanem mint fentebb mondám Europai rendkivüli nagy esőtől lévén ezen említett évben, az épületeket is úgy lepte meg rendkivüleg a' viz ár, mint mintha az alföldön a' rendes időjárás, — — mondom a' rendes időjárás, mert nem mondhatnók hogy e' sikságon rendkivüli eső lett volna, azonban annyi csak igyan volt hogy a' hátas helyekből a' viz a' fenekét be meg állt, mivel a' föld szikes természetenél fogva semmi a' szüredéshez nem bir hanem csak elpárolgása után enyészhet el, mert e' sikságról a' viz folyadéka sehová sem tud húzódni rendkivüli esős évben, a' mi ről igen sok mondani valóm volna és épen e' körülmények okozák azt, hogy ha más vidékeken a' hol csak tehették

lejövének

lejtősel a' szánó földek jó erdővel diszelkedtek, úgy
ült akkor a' mellyek fekvésü helleyeken a' viz borija el, a' há-
sas helleyeken pedig, ha ezek szánó földek a' gazveri fel
mellyeseben az egéisz termett, ha csak gaz szénának is nem
kaszálja, úgy annak más ha szára nem veszi. Tehát a' mondott
évben vólt sok gaz széna, ezen esztendőben látszott hogy a' mé-
jesedésekbe a' viz növésü fűvek minéka éledni kezdettek vól-
na, de a' praedominans gaz a' varadini kóré kirtyinkóré ku
tya hapor stb. elnyomják nagyobb részt, csak a' hásas
helleyeken, hol ezen árok fogta növény nem tenyészik, a-
dott egy kis jófele szénát, mondom egy kis szénát, mert
500 köld ha szálónon csak 160 szeker szénát nyertem egy fe
20 ☞ napszámmal és 32 gr pálinka egy napi ételemre mondom
a' pesti piacon is meg vettem volna ezen az áron mint a'
mennyibe kerüle a' 160 szeker széna 500 köldöl je ezek
is nagyobb részre bivony, elég gazos volt, oly annyira, ha
csak a' durván ily galiczas szénát mutattam a' gardának
birvást azt feleltné rá, hisz barátom ez nem széna ha nem
gaz — mivel füsteni kell, és nem állatot táplálni. —
E' körben folyt a' nyár, a' sirla more convexe koljobban
hol tevébé pergett, azon arány szerint a' hogy fomidag
fokozódott. Jármos ökreimet szemmel tartva nem láthat-
tam rajtok semmit, azonban menetül jobban hizott a'
fűdőbe fogadott szamarsmarha és birka, annál jobban
kúllott az, tsuda ha a' nap szél-evendeg és nagyon for-
ró vólt: egy szer csak azon vettem magam észre, hogy já-
mos ökreim bőjaduak, mint sem ivó vezetni való, érvágást
genyszalagot orrokon alkalmazni, ezen rá 4-5 napig
minden nap kétszeri beadásra egy darabnak 16 lat he-
sen só adni. Azonba nagyobb mértékben nem fojt a' baj
mint 1795-ik évben, a' gyanum már akkor is oda nem ki,
hogy a' baj nem nagyobb mint tavaly, mert a' viz növésü
fűvek e' gyalázatos gazokat mintegy egyen sulyozni lá-
szottak, és valóban nem csalatkoztam, mert a' következő
évben a' viz növésü fűvek elenyészésével a' halálozási
esetek is aránylag nőttön nőttek. — Nem nyughattam
fűr fát kérdeztem, hogy úgy van é az más hol is, felelek.
úgy! magam fogtam a' kutatáshoz, úgy találtam, hogy
menetül gazosabb a' föld, annál nagyobb az állatok ha-
lálozása, azonban a' jó kippanos legelőn tűrhető

vólt

vóli a' dolog, ha kérdeztem egyik vagy másik alföldi élés gazdái vallyon így vóli é' az mint még? felelet: nem bir uram! hát a' kisza szabályozás előtt? felelet: abavt abavt kibe hóba egy kis baj, de hogy úgy lett volna az állatok állapota mint most, arra nem emlékezik senki. – De bővebben a 800 ik évi aratás a' szépen megszárasztt és kisza maggal elvetett föld 3/4 mérő garral fordulásból az arató tájván hogy nagyobb részt szemes az egész termés, drága béren dolgozta ass le, hozzá vévé az ies szokások aratói convenciot u: m. 10. ize búra tisz, 20 ize rozs tisz, 2 ft szalonna 2 ft túró 2. ize kása 1. ft só 2 ft hus, egy kére, eher az aratói rész. A' nyomtató mivel a' termés nagyobb részre gaz drágán nyomatja /: de csak ha így is kaphat az ember úgy az még szerencse:/ fine finali az egészből eszendő végével az tűlte ki, hogy az egész szántás vetés mellett, hozzá számitva a' drága napszámot /: ele tartónak 50 x némely évben 1. ft is és még így is sokszor 3– 5 ele nap nap mellett kérnelet állni a' kézi erő hijjánya végett/ nem hogy haszon leet volna, haremt csak kár vóli a' vége. – A' tábas jószág nem hogy szaporodot volna 800 ét végével, daczára annak hogy 900 anya birka vóli, alig birta magát a' tőke fen tartani. – Az elesett lovak helyett más lovat vettem, ezek és a' szánaszmarha évágások által az elestől megmenetsek, jóley arra vigyázvan, hogy jó hús ba soha se legyenek, mert ha kisza nal csak indulnak is, bizonyos vóli a' beteg ség– szóval a' tirlódam a' mavodik évei is 1/000 ft veszteség- gel. –

1861.

Következik az 1861 ik év, a' le folyt két év figyelmes- sé' tett, vigyázvan minden mozdulatra, megösmerkedtem az egész belőlkel közel és mesze, hogy hozzá re legyek, eredménye a' ki kuszásnál a' következő vóla, oly helyen a' hol jó szénát ételtek ott szembe tűnő eset nem fordúlt elő, a' hol már némi részbe gaz szénát ételtek, már ott vóli baj, a' hol pedig a' takarmány mező garból állott, ott vóli leginkább a' hasfolyás az állatok közt, ezt tehem a' nyári legelőre is érezni. –

Ezen év 5ti Junius végével arott meg a' föld úgy szerelik /: mint a' paraszt ember szokta vóli mondani:/ 5ti Junius végétől kezdve soha se rossz meg ezen föld 2" vastagság- ra, csak 5bs év September vége felé aron a' föld át

annyira

annyira hogy a' 861 évbe lezárosz árpa hullatéki szemek
a' nagy kutselki táblámba, az uj táblába és a' szebenyi ház
táblába, daczára annak hogy mind a' három negyedes tábla 861 és
862 ki. búzával vóla elvetve, mely búza 862 évben 3½ magos
adott, 863 évbe pedig ¾ magot adott — agyan az emlitezett
három tábla 863 évbe ismét búzával vettetvén be új föl-
dek lévén, mellyek búza septemberi közepe tájan vegyes
árpával lett ki oly annyira, hogy majd több vóla vajda az ár-
pa mint a' búza lelés, sokat csudálkam a' dolgon, végtére hoz-
zá' fogtam a' kutatáshoz, reá jöttem, ime ez vóla az oka 861
évben, p. szokásom ugyen mélyen szántani / a' mint az árpát mélyen
le forditottam, ott maradt annak szeme 861 évben, septem-
hó eleje ivől fogva egész 862 ik évi september közepéig, úgy
hogy azt semmi nedvesség nem érte azért ki sem kelt, sem el
nem romlott. — Ez csak mint curiosumot hozom fel, más
részt azért, hogy lássa a' világ hogy mennyi erő vóla búza az
alsóliőn két egész év alatt. — — —

A' barmok állapota csak úgy mens mint az előbbeni é-
vekbe szóval 861 évbe a' tiszi növedéki fiuk már nagyon el
vesztek ennél fogva több rad gazzal élt az állat — minek
a' lett a' következése, hogy jobban is dögleni a' lábas jószág
mint 859 — és 860 években. A' hahóra vót minnyá arra né-
zve nevezetes, tályog, (állat orosi megnevezés szerint
vér hagymázi) és ha valaki emlitette előttem azon szót hogy
tályog, minnyá fel fog benem a' vér, mint egy a' fejtelem-
ből vezetve, rendesen azt felelem reá, barátom jobb ha azt
mondod hogy vész — mert a' mikor a' tályába a' tiszta menéde
sörtehúl a' lábas jószággal, azok mind természetes elleni
esetek, nem láttam én ily állat dögleni esetleges szere-
Magyar országon sokat csak ide, pedig mostt a' 863 megyé-
ben lakom. Ezen 861 ki évnegyedbe csak azt látta az em-
hogy garaz aratott, és a' dög könyvetske vóltára. E' körben
azon bérlő két sörét marhával használá a' rétáka, eres
üzlettel nagyobb részét felhagyatá, tengett a' hogy tud-
ta, persze nagy kárral, nemelyek neki tálorulva, csalagyan
sörét állitottak, a' vége az lett hogy midőn a' barmok kiráz-
nak indultak beleütött a' vész f. mert nem tályog az a' hol
a állatból 2. marad vagy f. lane 1 ott.) Akor nyakon főve
adott el hajtsel el — ers kelet fele, amaz nyugot fele —
szépen oszlogatják jobbra a' balra a' vészt — in — univer-
sum — mundum — minnyá azon czél akart hogy tályog.

1862.

1862.

Következett a 862 alföldön nagyon száraz év, a' termés is-
mék menő gat, a' hajtani viri növésü füvekre semmi nyo-
ma, hanem ezek helyett lett mindenfele soha nem látott
gaz, minek az lett a' következése, hogy az állatok közül
a' kalálozás mindég folyozódott fel felé. — az alföldi
szarvasmarhának és birkának a' száma nem épült meg apadt,
de ne higyje senki hogy ekkeji völgyben a' melly állatban
fogyni van, az ekkor nem döglik — a' szarvasmarha hizla-
lásnal úgy szólván semmi nyom a' mely pedig vóle abba
bele kapott a' vészk. — — Alat 861. és 862 évbe szarvas
marha sőrét nem igen mertek állitani, hanem mint hogy
a' hasznokon kellett füzeni, semmi kellett valamit az
pedig abból állott, mineku szánna állat tenyészteséjhez sem-
mire sem mehettek itt úgy a' második nyirás után a hol
csak lehetett, tél felé birkát szedtek össze, az ily nyjon-
nan ivé hajtott birkák csak meg vóltak kelen ára, hogy
úgy — Majusba meg nyirták és midőn már hizlak, al-
kor be következett a' tavasi pergés — a' menyől jobban
hizlak annál jobban peregtek — a' kellő viszony tisz-
ival ösmeretes birkák midőn látták hogy nem tolánt
be következik a' végképeni dögletés, akkor nyakra főre
a' hogy lehetett jó' avvagy eladták are. sokan pedig
vagy vég Ecs vagy legalább egy évre a' ratajolas at ad-
ták minden fele ki telkesö hazugyag usak — másoknak
sub, subarendába. Ist meg kell egy esetet emlitenem,
midőn már derbi szarvasmarha sőrét tartani nem mer-
A.' F. ur meg is állitott egy fajbak össze, eredménye
az lett mint máskor midőn hizalnak indúlt a' nyáj, bele
állt a' döglés, menyül jobban hizlak annál jobban dög-
löttek, az eladással elkésett a' tulsóban igen furfangos
eszü úr /: a' hasonságot már nagyon szemmel tartották
a' vidékes, mi birom minden ügyeskedés mellett sem ki-
kerülhetek csak felényire is — hijában fürkészte ars a' ha-
sonság emberé, addig miga' baj nem oppan nagy, akkor
pedig már minden rendszabály késö, ily esetben már
a' 20-ik határon is tul jár a' fertőzésnek állat, mert
a' szélednek is csak ugy van neve egy nehány dambal
a' nyájban mint a' gardának nehogy ölet elzárják —
kitolódzás és tagadás az egész dologj /: mint mondám
a' jó'

18.,

a'jó idö az eladással el késsed — a'nyáj egyre döglött, de azért tudott magán segíteni — a' dögkútba a' szerszámokat dobta, a' fagyos éjjel sülögette, s' végére még el is adta azt mi szárosolnak. — Ezek után a' gazda dajkál a' vízmenetes földben a' mellyekből a' jószágot kiten még az ellenségemet is menteni meg. — — — Szóval a' 862 év is olyúgy végződött mint az előbbeni, azon különbséggel hogy a' dögkönyv még jobban tele volt irva, — mint 861 évben. —

1863.

Következett 863-ik év ennöl csak annyit mondok, hogy a' kinek nem volt vetés földje, az mezöre más megyébe ment a' még megmaradt lábas jószágokkal; hajdan ha szárazság volt, akkor más megyéből ide tereltek az állatokat, most megfordítva, innen szaladnak más vidékre, mint az más években 861. nagyobb 862, és egész mértékben 863 évbe megtörténni a' kinek pedig volt vetése, az inkább téntergette az elvesztett vetéseket, mivel a' legelön egy szál merö nem volt, kivéve olyan helyeket, melyeket azért magának kéjtelni, szinte szalaszton illy forma volt a' legelö és kaszáló — azonban addig míg a birka a' legelön és kaszálón járt, addig csak úgy döglött mint más évben, midön pedig a' legelö és kaszáló végképpen elsülve az állatok az elvesztett vetésekre kerültek legelö dolgába, akkor a' dögleés szemlátomást csökkent, a' más volt bele pedig egészen megszünt; abból az a' tanulság hogy az állatok többé nem gizgazt esznek, hanem egészséges növényt, melly elvolta kabát kisebb mértékben kaptak is — de mindazonáltal egészséges volt, tehát nem is dögleltek azzal; a' szünet tartott decemberig mivel már septemberbe az esök bekövetkeztek, a' vegetatio két évi szünet után megkerdöltön — — és a' sok gizgaz ujra feltámadt a' legelöken, a' birka és egyéb állatok ismét a' legelöre kerültek, a' dögleés növött növött, még pedig oly nagy mértékben mint soha más kor — ezen állapotban tartott mind addig míg a' fagy kövesbetibe a' kaszáló mellyek inkább vólnak telelöbe az öszi vetésekre menjek, midön az öszi vetéseket pár hétig járták, a' dögleés ismét csendesedtek, ezen szünet tartott tavaszig 864. évben, midön a' többször említett gazok a' földből s' bujtak ujra kezdett a' lábas jószág kivált a' birka hullani — és mennél

jobban

jobban vergödtek a' gazok, annál jobban peregtek az állatok, tsöppenésre sok idö s a' rideken ha elegendö nedvesség van a' gazok növése Julius közepe táján hágni; ily körülmények közt nagyon az imént mondott tájba szokmak a' dögleni és elenlétnek nagy mértékbe elöfordulni — még ily dögleni következésibe orvá nem ömmerne semmiféle állat orvos, hogy ebböl eredt a' kelet is veit — pedig az —

A' 863-ik év is csak úgy végzödött mint a' többi, a' szárás után megtermett a' sok gaz — az elvetett magból megkaptak 24 magot. A' tábor jószág után megtelt a' dög könyv, még nagyobb mértékben mint az elöbbeni évben —

1864

Következett 864. év. Ezen örök elein annyira még is megászott a' föld, hogy a' vegetatio megindult, a' darazséri fuvott nyájak egy részre vitra jöttek haráját és ikrenek tömnyire a' vetésben telelnek csak is ki, a' nagyobb részre a' telelést más vármegyébe végezte. Télen át a' többszöri apró esök és havaz'sok által meglehetösen megázott a' föld. Februarius közepétöl, a' Martius elsö hete oly meleg nóta éjjel nappal, hogy a' legjobb Májusba sem lehetne jobb idöt kívánni, és ennek köszönhették a' 864-ik évi jó örzi termést, mert az emlitett három hét alatt az örzi 9" magosságra nyúlt meg, és csak is az volt az oka, hogy a' virmenet ajonnan csinált földeken valahára f. a 6. 6e / tizra örzi termésünk vóle, mert az emlitett örzi 9" magasságra megnyúlva és a' föld el borítva, a' minden évben a' vetéseket meg ölö gyomok, most az egyszer a' vetemény ölte meg amazt. — Ellenben a' tavaszi még is úgy szólván meg semmisedtek a' gazok —

A' közbe a' föld kei évi megpihenése után mint hogy megsóla árva, erösen terdeni kezdett hajtani, de mi közben a' virmenet helyeken? Soha nem látott minden féle gizgaz, mindennek el lehetne é fajta növényt nevezni, csak nem szénának — döglött a' tábor jószág sorába még sokkal jobban mint a' múlt 863-ik évi nyáron. Sőt az egész rideken minden az állatok hizásnak indultak és a' fonóság szélcsendbe 36—40° Reaumurra hágott, hol hamarába hol kevésbben azon arány szerint a' mint azok hüsna és fagyna következtek, kitsön bennök a' marha vész. —

Mindön a' 3205. holdas bérletben társammal 32,000 ftot elvesztek, és látván azt hogy a' virmenetsetei víza e' rideken

még

még minden beló minden kivétel nélkül / úgy hiszem hogy mai
nézetem szerint sem ésse a' bérlőket sokkal jobb dolog — a'
mennyiben tudomásom van az egészről / végleg megszemmisíte-
ted, mi is felhagyja a' kaszálan növődéssel, daczára annak
hogy bár egy major sagot epitve melynek szükséi épületei 87
folyó ölet tesznek, és 1,600 hold szombéli kaszálóra — és lőtél-
letesen száraz földe ái változatra — midőn láva, hogy 5-6
év előtt csinált száraz földek nem hogy javulnának, hanem
évről évre még a' beléfektetett munka árát sem adják meg —
továbbá 859 évben felállitott birka, szarvasmarha, ló és te-
hén szaladatásul évről évre még pedig mindég jobban és job-
ban, plane ha sok mező, az az gaz van, akkor egy szóban valá-
sa döglést ese minden — oly annyira hogy 859 évbe felállitott
2 659 db birkából, daczára annak hogy e' számban rendesen 8-
900 anya birka vóle 864 év Juniusig csak 1200 db maradt
az is beteg állapotba mind, az ürlessel felhagyattuk. — Még
egyszer vissza kell térnem a' 864 évbe, mennél jobban növi az
ide való gaz mező, annál jobban és jobban mutatkozott a' vész-
ből szerencsésen beló tárnom, úgy magam is, ne hogy már
semmi se maradjon a' birkából, lebrecenbe Lőrinczi vásárig
azon czég alatt hogy vérbaj, ezt a' mit én tudok 2 200 db
birkái hajtottunk be a' hol is leg alább 60,000 birka vóle á'
piaczon ki állitva — — — / mégakkor nem tudtam positive
hogy a' mit itt vérbajnak nevezek az alatt lappang a'
keleti marha vész, bár én ugyan már három év előtt Margi-
tai vésznek neveztem el: / a' birkái mind elaludtak, persze na-
gyobb vészt potom áron — — Olyan formán tőnek ezek a' szarvas
marhái is. E' közbe minthogy a' jármos ökrök a' munka vé-
gezte / : hordási ideje lévén : / eladni nem lehetett, ez évbe ezek
ökrei vóltak az elsők a' sorban, jót vóltak be illetve ki vól-
na tán tőbb ő vegye mint úgy hogy 6 napalatt az ujon-
nan vett ökreim mind kiüzött a' vészből — szám szerint 22 db
ökrei melyek már szalaszthatók keresztül estek két és
majd alább többet emlí — / : két vérbaj és vérbajjaz
ám, az ely fejtők itt minden napi dologh, reá sem lehetne
itt szakni —
Midőn az M: H: ur ökreim a' baj úgy szólván vége

Sele

felé jön, tudtá'l meg a' határ'ágok, a' Tekes ármen megye
végtön megyei orvos küldött sör ért meg előtte a' Sk. al-
ispán kíséretibe több megyei hivatalok a' hely színén
megjelent: gondolam magamba ha tudnávk, hitz ez nem
első eset, ily féle állatokat bár mennyit adtak el a' vir-
mentes részekből az országba, ide közelebb vagy távolabb
e 10 napokon, az idén is megmaradtak estek ily féle ál-
latokat Pestben Budában is Bécsben és sok más hellyeken
s.t.b. sőt esetben tudom hogy Francia országból jöttek
vevők, ezek ezer meg ezer ily féle birkát hajtottak a' vas
uton, az elhajtások után pár hétre más, minéy ars lehetett
olvasni az újságból hogy Frankhonba kitört a' Marhavész-
a' többit dicsekedő olvasó gondold el magadnak: a' tettő' intéz-
kedésit meg tetted.-
Mint hogy a' bérletemmel felhagyam, a' birkán túl tettem,
még 40. járnos ökrön vólt eladó, meg vallom félsem a' meg-
javításától, de mit vóle tenni sovárgyan nem adtam
el, gondolam magamba majd ha meg látod, hogy az most
mindjárt nem jó tesz a' dolog, mert pótsire tudjam
hogy ha kirándnak indúlnak az ökrök úgy bizonyosan be-
fejek üle a' vész, majd eladod.- Az ökrök egyre javúltak
minden nap körül mérgeztem két szer, néha három szor is,
Julius 20-ka körül mondom a' gazdának, hiszen ezek az ökrök
nekem nem tetszenek, miért tetszik? felelé vala: mihely
a' kordát csak nagyjából bevégzem, annal tegyük a'
a' felét eladom.- Egy hétre erre, megint mondom a' gazdám-
nak, Vőllei szilszón lett két hét multva a' vásár, a' leg
hízottabbakat el hajtjuk, felel a' gazda ne tessék félni hiszen
ezeknek semmi bajok, szép sima a' körülök barátom, felelé
én, nem hiszem nemigy szokjanak ezen nagy barmok jól lakni,
még a' szemek pillájok is fél ig nyirva vala, mind nem jó je-
lek ezek, felel a' gazda, ej uram az ökrök el vannak telve,
nem látnak oly annyira jól, a' szemek pedig igaz hogy
nem villog, de nagy forróság van ám most, jó ember hisz
ép ez nem szeretem hogy már el vannak telve, meg hogy
már ide a' nagy forróság csak nyájatok minden ökörnek ilyen
kevesét sót- Két alatt el mátta kevesét sót e jettem meg,
ide nem számítva a' konyha sót, és egyébb orvosságokat,
hiábavalónak minden,- a' fent említett pár beszéd után nem
sok időre augustus 2-kán megbetegszik egy ökrön, de
csak úgy gyanúsan- köpésének a' kis ólba, az igás kocsis

tájon el

lássa el, én pedig vögtön eret vágtam rajta, 6 ℔ vért vettem el
belőle rá' ½ ℔ keserű sót kapott, más napra az állat nem javult,
ujra 4 ℔ vért vettem el belőle és még egy szer adtam neki ½ ℔ ke-
serű sót, naponta 3. alkörtet, az állaton a' keleti marha vész
minden külső jelei mutatkoztak, az előtt 6 nap után jobban
lett és 26 napi betegsége után tökéletesen felgyógyúlt
tiz napra ered után meg betegedett egy szere Ez ötször,
vögtön be hozattam és mindegyikből 3 ℔ vért onkrétt és 20.
lat keserű sót adtam egynek egynek, két nap semmi javulás
én azt gondoltam hogy igy teszen, mert a' vér eresztésnél láttam
hogy az állatok vére nyulós i majd nem koromfekete, és ha
kéz ujjam közé eresztettem az érből a' vért, ren kivül tapadt
az ujjomon a' vér, a' kivett vért az edénybe meg hagyattam külnj, meg
hűlése után a' vér a' lavorba megvizsgálva, azonnal láttam hogy
vége mindennek, itt a' Margitai vész — f. kivűl mint egy 40.
napra a' betegség tartama alatt onokai közben járni és
mellette lésdenülé, hogy kiss az egész Margitai vész nem
egyébb mint a' keleti marha vész — f

Gondolkodóba estem, sokát tusakodtam ön magammal, hogy mi
tévő legyek f. mert e orvosi Margitaiensi, el sibbantam
e' őket vagy folytsem a' dolgot. f végre abba állapodtam
meg — Isten neki igaz hogy 5500 ft kut van a' fejem, de menjen
a' dolog a' maga rendes menetében, be mentem Bolgár mezei rá-
sorába és a' dolgos a' városi szaraznak bejelentettem —
A' szaraz, a' keleti marha vész kihirdetésére azonnal kirendelte,
alvén, a' megyei állat orvost, a' város orvost, a' bírót, a' jegyző,
és két mészárost, végre két tapasztalt városi gazdából, meg tet-
tem értenem, hogy a' fent nevezett egy ének a' tájékon
lévő marha vész jelző jeleibe már egy szer orvosoltak
voltak — A' szám szerint 64 db szarvas marhát a' mezőről
be rendeltek — azt darabról darabra megvizsgálták f. kérem
alázatosan nézheti az ily féle betegés állatot vagy gulyát a'
ki vagy minden orvos azon nyugan nem fog tudni semmit —
mind addig mig a' vész végtépen ki nem tör, akkor pedig
kárttalan minden gyógyitható, sőt többet mondok hogy ha de-
szem fel ily gulyából mint előtte még végtép ki nem
tör a' vész, marha legyen az, szarvas marha féle, vagy
jük adassék el az ily állat a' hová hajtatik magával
viszi a' vészt, ezt positive tudom, csak még abba vagyok té-
ves ha ily sanyából terjedt hajtanak el máshová
vallyon ez is magával viszi é' a' vészt — talán alad rá em-

ber

ber a'ki jenebb mondottakból álnából felvetésre és talán
tudva enöl valamit mondani, mert epen a'tisok rejelt szerü-
ség teszi azt, hogy tölgyeink tavaik és a'dolog valodiságára
nem jöhetnek a'nigálas után a'bizottmány lakásomba
jöve azon nyilatkozással hogy a'bé. szarvasmarhánal sem-
mi baja és hogy azok nem betegek— b'éri szomoni tapasz-
dás után, ke serüen bár de elmvolyvytam magamaz, még
egy előre nem szóltam semmit— csak le tettem a'mondani
valókat ke'sőbbre hagytam, a'betegesólba a'ke'ölből
az egyik már elesett a'másikéle, az élöt a'kelesi marha-
vész minden jeleire a'bizottmány azonnal rá'ismert, abba
állapodott meg hogy meg láják az olvasul és a'többi belső
részekből valyon kelesi vész é? csak e'határozat után
szóllalam meg mondva, hogy ha ebbe az elesett állatba
önöl a'kelesi marha vész meg lelik— úgy én önöknek
minden vagyonomat fogadásból fel tészem — — abba u-
gyan a'kelesi marha vész jeleit önöl nem lelik— de
azért vész ez, én már három éve hogy Magyisai vésznek
nevezem el.— Az elesett ölöt felbontottak, darabról
darabra szigorúan megvizsgálták, de a'Kelesi marha vész-
nek semmi jeleit belsöleg nem találhatták.— Azonba
a'9205. kóladas bélelemes a'leg szorosabb consumatiá-
ba tettek, a'bizottmány tagjai Tolgáson körülnézének
lévén, nagyon éndekükbe feküdt, hogy a'vész tovább ne
terjedjen, szigorúságok egész a'dülságig ment.
En a'ki a'dolog állását már régen sirtam szárakom-
mal tekintek e'részére, csak annyit mondtam a'bizot-
mánynak, hisz hogy consumatiába tesznek, ám legyen,
bár a'Tolgáni feleset után természetes feleé termésem
oda vesz, mert a'rend úgy kivánja, azonban hiszik
meg urak, hogy itt a'marha vészt elfojtani telyes le-
hetetlen, és ha egy kis időre a'szünet be fog is állni
f. rendes sor szerint/ a'marha vész megint ki fog
törni rövidön— ki pedig azért, mert a'betegség itt
vészi eredetei— itt fejlödtek ki az— — A'vész bizottmány
mindazáltal a'kellö rendeléstt megtette hova mene, a'
megyei állatorvos Dely József ki a'Pest megyei már
az előtt B. Sz. Margitára rendelt, M. K. ki tanyájaira,
innen szigorúan vizsgálva a'tanyákat.-
E'közbe az ölteim 7—10 napi szünet köze egyre be-
tegedtek szám szerint 6. db. 14—8 napi betegeskedés
után, rendre elestek, a'vész bizottmány minden elesett

állatot

állatot a' leg szigorúbban meg vizsgálá, a' keleti marha vészek külső jeleit egy némely ökörnél ; de csak nehán ; meg ösmerék, leg több esetben még a' külső jeleket sem találhaá meg ; a' belső részekbe 5 hétig semmiben sem találhaá, mi a' keleti marhavészt jelezhette volna — a' sok évi tapasztalatom után, és a' beteg állat simptomáiról jól tudtam hogy hanyadán vagyunk, fel tettem magamban az állat orvosra egyre másra figyelmezteni. Meg fogattam és magam mentem a' megyei állatorvosért, azt M. K. úr tanyájáról magamhoz hozandó, csak azért hogy a' dolog állásáról magának némi tudomást szerezzen, egyuttal fel kérem arra, hogy a' szállását állandóul nálam foglalja el, mi meg is történék, midőn érette mentem e' szavakkal szóltitam meg, Kérem Uty úr jöjjön át hozzám, a' dolog előttem több mint világos, a' mi itt történik 6 évi itt létem alatt, mind természetes ellen dolgok azok, mert hogy az egész itt levő állat halálozásokat vész, az előttem minden leg lépsebb kétségen kívül áll, ön dolga ki fürkészni mi féle vész, — e' szavak után az orvos őszve szedve pörgyászát a' szállását nálam állandóul vette. Elmene a' dolog úgy mint mint az előtt, a' beteg állatok semmi orvosság nem fogott, a' boncolás alkalmával a' belső részekben a' keleti vészt jelző foltyai nek semmi nyoma, — ez így tartott folyó 5 hétig. —

E' közbe leendő nevédem a' bélebe 22 db. szarvasmarhát hajtattak T. szelérül, az elkülönzés helyet keresésben volt, de mivel a' keleti vésznek még ekkor semmi nyoma a nem lévén, — Tályog csak, tályog csak! a' T. szelei marhák ha másból nem, úgy a' kúton érintkezésbe jöttek az itt valókkal, a' vége a' lett, hogy 10 napi itt léte után, a' T. Szelei marha kezd betegeskedni, egy 48 órai betegség után elesik, melybe a' keleti marha vész jele a' belső részekbe némileg mutatkozott, ezen má csak hamar megbetegszik 2. db: az egyik mi hamar elesik, a' keleti marha vész külső és belső jelek tökéletesen kivehetőleg kivannak fejlődve, — szóval a' T. szelei marhát oly vígtöri dühvel támadta meg a' nagály, hogy 18 napi idő alatt mind megbetegedett, a' helybeli marhába a' melly elevesen még ekkor sem találtatott a' keleti marha vész jele — csak mint ön a' helybeli marhák e' betegségbe 5 hetet tölteének, ezek táborává azokba a' keleti marha vész jele ; e' tábortak vész a'

folytatása

folytonos 6 évi tapasztalásom után kénytelen vagyok arra
az majd nem alapos gyanura jönni, hogy olyas marha melybe
a' kelesi marha vérz az egéssségtelen legelőn még csak kis fej-
lődésbe van, azaz első stadiumában azaz ha még nem kü-
lömbenn ha elesik a' kelesi marha vérzésre jelző feltelye-
ket, hogy ugyan ily marha megfertőzteti a' vele érintke-
zésbe jövő egésséges marhát, — melybe is az az vólna által
a' kelesi marha vérz jele azonnal megtalálható, — — né-
zetemről annyira vagyok talán mondani, hogy ily tapasztal-
tam fajdalom ! — Most azon kérdés gyanánt támadt, hogy a' hely-
beli marha sályvgba ? ne kivje (szabó) az ide hajtott pedig
talán a' kelesi marha vérzést hozza, a' gyanú bár előttem alap-
talan vólt, de mivel végett, különösen pedig hogy az állat-
orvost meggyőződjek hallgattam, sőt úgy tettem, hogy minden
morgásra hozzájek a' Setter meggye által a' végett, valyon az
ide hajtott T. szelei marha egésséges állapotba hajtatott é
el T. Szeteről; továbbá a' mene hajtatott nem tetszett
e' marha vérz — a' minden vádtól megszerzett bizonyságból
ból ki derülte, hogy T. Szelén semmi marha vérz nem lété-
zett, sőt azon marhának egy részre 8 db. ölő mely Szele-
ken maradt, tökéletes egésségbe vólt, nem különben az egész
utón, a' mene az hajtottak a' kelesi marha vérznek sem-
mi nyoma nem találtatott. Ezen eset után a Meggyei állat-
orvost gondolkodóba esett, az előbbeni időben mondott szava-
imnak hitelt kérdett adni, bár óvatosan, kérdéseket ke-
dett hozzám intézni, melyeket én nyiltan és egyenesen
a' tapasztalatokból merítve, meg meg feljegyzések —
sok feleletre a' fejek rázva jeléül a' hitetlenségnek-
ur orban a' dolgok menete semjével, a' mi hihetetlen vólt
előtte ma, később a' dolgok be bizonyitják azt. —
A' többi közül egyet elmondok; mond az orvos ha uraság-
god azt állitja, hogy a' mező az oka, mi nyugan némi részt
be hajlandó vagyok hinni, mert ily fele gör garc életembe
csak soha sem láttam, mondom ha a' mező az oka, fogja ön
az ölnek szalmára; ez nekitami fogja a' vért, és adok nekik
olyas szert melly a' vérök tisztitani fogja. Felelé, jól
van legyünk meg bár félek hogy már késő, hanem mielőtte
a' dolgot elkezdjük, vegyünk ki minden ölből 5 db vért, az
is megtörténne. Ezek után midőn az ölnek 4. napig a' szal-
mát ezélszerübben mondva kéz elő nap cserek, mert a'
zöld takarmányról rögtön szalmára fogva, ugy történ
semmit sem ettek / be kerülő a' 8 beteg ölnek, ez elesett ke-
dett napra, ismét egy beteg az felgyógyúle, tizenhatod napra
ujjonnan megbetegszik egy ölnek az is felgyógyúle, és az vólta

az

az utólsó beteg, vége lett a' bajnak, már most are mondana valaki, hát vér baj volt csak, és nem kelesi marha vér — ne higjje senki, mert a' 8 elesett (: 40 közöl :) ölöröl hasomba a' külsö és belsö kelesi marha vérs jelei az orvosok és a' birotmány, sökellesen ki fejlödve meg találtak — A' T. Gelei szarvasmarhai is szárazra takarmányra fogtak, egy darabig a' baj kevesedett, — meginn neki eresztettek a' legelönek, a' baj nagyobbodott, vissza fogtak ismét a' szárazra takarmányra a' baj kijebbedett és végre meg szünt, — sinec orvosi szerek mellett. —

Ezek után és álualam mondottak közzekezibe, mellyek a' tévzyek állásával az orvos elött, sőt más egyének elött is melyekre már rég figyelmeztettem öszhangzásba vitelj az állat orvos elött világosodni kezdett a' dolog, még azon kérdést insérte hozzám; hogy hát miért nem tör ki a' betegség az egész puszta egy szerre? feleltem, hát csak azért kedves orvos úr, minthogy majd minden vidéknek sajátsága külön bözik, a' leg melyebb vidék a' hol ezen vad gazok legnagyobb mennyiségben találtatnak, ott hamarább, a' hol kevesebb ez a' féle gaz és több a' szelid fü, ott késöbb, a' hol pedig kevés a' gaz és több jó fü van vagy ott leg késöbb megyen az állat vére ár a' fenésedésbe — — v. bár ezen rend menete sok esetbe, az egyik tanyáról a' másikra hozott pestözsdét megzavarja, mert bizonyos, elöttem — hogy bár a' vész nagy A. tanyán ki nem tör a' hol gaz füves ettek a' marhák, és már a' nagy fogasra benne van, de arra ha ily mezöről, V. tanyára hajtottak A. tanyáról állatok, bár V. tanyai vészes az állatok jó mezöt ettek — a' nagy leg több esetbe ismét ki tör, ha pedig ki nem tör, ugy az oda hajtott állat még nem érte el azon betegség fokot, mellyel az egésséges legelön levö barmokat meg fertözteti, és ily esetbe a rossz mezöről a' jó mezöre hajtott marha is a' meg betegedéstöl meg menekedik. v. számos tar példa van ilyen, ám arra azon szavaimra, meg tálta helyesedik minden a' mit mondottam ésnek, csak egy kis béke türés kell hozzá — nem szabadul el ön e' puszta vól hara egy hamar, a' mint meg mondtam ugy be is helyesedem.

Hogy a' kelesi marha vész ist fejlödik ki, bizonyitják a' tövesterendöl a, Kérem alázatan mién vanak hogy ha

más

más vidékről állatot hajtanak ide, legyen az bé, szarvasmarha, birka vagy serté/: különösen olyan vidékéra a' hol úgy szólván semmi szeliď mező nincs csak vad gaz/ mivel ét ezen állat 7-8 hétig dögleés nélkül, különösen a' birkával fordúl elő ezen eset, kivált nyárba, tétetik igen sokan némely esetbe/: ha a' mező levés/ meg álja fél évig, de mihelyt sok a' mező, akkor azonnal kezdi elsőbb egyenkint később kettenként végül nap nap mellett 2-3 dt. néha ezt kezdi 5-10-15 egy nap/: mikor már így vajta akkor az állat szeme könnyezik, hasa sokeserbe véresen mén/ jes kérem a' gaz mezőbre érteni.-

Ugyan ily Zóna és időjárás mellett a' szeliď legelőn járó állatok is kerdenek peregni - de sok igen kevés számba- az alföldi gaz dák és pásztorai ösmeretesen választák, és mikelyt illy félét vesznek észre, azonnal megváltoztatják a' legeltetési rendszert, és sokeserbe segítenek a' bajon- illy félét meg engedem hogy vér bajnak lehet nevezni- de az előbb mondottak nem - mert lehet és szinálhat a' gaz mezőn az állatokkal legeltetés dolgába bár milly fordításokat, azokkal ugyan semmit sem segít, ha csak más fölöre az az jó egészséges legelőre nem hajtják, mi ebből a' sanu ság?: az, hogy a' szeliď jó tippanos mezőn, az állat vére a' hirtelen hirtelen ki áradt ugyan meg sürüdik, de azért nem romlott meg - miglen a' vad gazokon legelő állat vére is hirtelen meg sürüdik, - de egy csapással a' fene sedésbe megy át - - b.) Kérem alázatosan, hát miért nem tör ki a' baj a' vett állatok, ha e' gazokra hajtjuk is' contumacionalis 21 nap alatt, és miért kell annak ha bármily sovány is - el sőbb megjavúlni, és csak 7-8 hét múlva vagy plane néha fél év múlva /: ha kevés mezőn van :/ a' dögleésbe esik.- c.) Kérem alázatosan miért döglik meg ilyen mezőn ha 2-3 évet áll tartjuk az állatot, annyira hogy ha 2659 dbot vóltak 859 évben e' számba rendesen 8-900 anya birka - miért jön le ezen száke 864. évbe egészen 1200 dbig, ezen maradvány is miért betegedik meg minden évben, néha tetemes is /: a' mező sok a saját szerint :/ és kérem miért nem bír ezen a' birka három évet túl élni; és ha túl éli is miért kellett ennek a' belső marha vész betegségeibe esni majd minden évben. - - d.) végül ha ily beteg birkák meg vesznek, és azt jó legelőre hajtjuk, ugyan ott is 10-15 napig

még

még bulit el belőle, de a' beteg sége illy helyen meg fordul — ei a' beteges egéssz nyájból szeparegálgyon bikák válnak ki, ezen a' szarvasmarhása is észreveszi igaz hogy ily beteges nyáj a' hová megyen magával viszi a' kelesi marha vészt. —

Ágyon ész felvilágosodásával a' dolgoknak közül egy, dőrinecz vévárba mint fensebb mondám Debreczenbe el adtam az ünnep, akkor még még maradt 218 darab ökör és a' 205 darabja mint beteges adtam el S. I. urnak, ez a' beteg bikákat Sz. helységébe hajtotta, azuton és akkor még elevenek voltak 26 db. a' dögletes meg álla ez ma oly gyönyörü bikák annyi hogy nélkülök pásztorai a' fens nevezett S. I. urnak szerencsésen sat mintegy 200 db üresje volt akkor, ezekbe is bele kapott a' marha vészt ezekből is elvesztett circa 30 db. mind meg történése után, mind a' vesz mind az akkor lévő bikába a' vészt meg érzik — ám de pár hétre ezeknek Sz. helységébe a' kelesi marha vészt a' szarvasmarhába is kitörte és nagy pusztitást vitt végbe. — — —

S. I. Margitán évről évre akkor a' kelesi marha vészt, úgy ez évben is tavasztól az egész pusztán, bár némely helyeken elkisebbedik az, úgy mint N-é-i vásár a' nevezett vásán nyirból örvendezés, sübérbe fogados szarvasmarha volt, és midőn ebből 20 db. elesett, sub állo praesentia, mind mező, Margitáról a nyirbe hajtottak a' barmokat, ane nap nem sokára, ki jött Nyiregyházán utána volt hamar a' nyirbe a' kelesi marha vészt. — — —

Figyelmeztetésül a' jövőre nézve fel kell emlitenem, hogy ha 605 ébe ősz szarvasmarhái vagy bikáikra hajtanak S. Margitára ősszel, úgy tiszom szarvasmarhái nem igen fog már menni tavasz tövének egy valahány úgy a' kelesi marha vészt tavaszbé fog mutatkozni — mert a' jelenlegi Margitán található minden fele marha kere sztül ment a' kelesi vészen, és így megint az itt lévő marhának egy vagy néha két évis kell még a' vére egészen megfeneseslik — ekkor megint kisőr be ne a' kelesi marha vészt, kivála ha sok mező található lenni a' mely elesibet ajsák, a' felgyógyultabba a' betegség folyama alatt új vér képződik — az alatt megint el

egy

egy egy bizonytalan időig, végre ha második, vagy harmadszor e' beleg végzi bele esik, – akkor ugyan sötté felnem gyógyúl. –

A' fent elősorolt esetek tsúlyomnya az, hogy T. Marginai a' 98,000 holdas pusztán, minthogy vére a' bélőlben, nem tudnának ki mutatni 98 öt. szarvasmarhát, melyre az mondhatnák, ez Margitai termény, nem tsúfban állna a' birtokára ily mesterséges tudvét az egész pusztán csak egy falka 200 öt. juh nyájra mutatni – a' melyre az mondhatnák ime ez Margitán termett – – – egy hogy azon nyáj a' 3ik évben túl élte volna. –

Lovunk úgy van ha veszünk, tenyésztünk szinte egy igen szépen megtörténjük ha ezek is túl élik a' sok évágazással a' harmadik éven. –

Ugy hiszem a' mély fekvésű virmenes az egészen máshol sem tudnak ennél sokkal jobb eredményt előmutatni. – –

A' Keleti marha vészről előadottakból az a' megjegyzésem, mi szerint nem be ütő tavasz tehetnek be évről évre azon elmondottak valami csalhatatlan pontossággal – nem pedig mész – mert az évek nem egyformák – a' nagy tavaszi és a' hőség és a' szárazság sem egyforma minden évben, p. o. hiszen ez évi nyár mint 1860 évi volt, ily egyenlőben csak tálynyi formába fog ezen nagyság terjedni – oly évbe mint 1861 kivolt jóban fog mutatkozni a' baj – olyan évbe mint 1862 kivolt elvetlen tiltó, olyanba mint 1863 volt szakadatlanul tartani fog – legvegyesebb és pedig olyan melyben sok téli nedvesség maradt a' mély fekvésű legelőkön – és ezre forró és száraz nyár következett p. ilyen volt az 1864 évi / s ily tömülmények közé a' kiszáradás méjj fenekekbe izzanyá alatta fölek növeli, mely alatt vól az állat kizik – de biztat várhatni hogy a' hőség hozzá járulnával el is dögölik az – továbbá tekintetbe venni hogy tél egy bizonyos ~~ta~~ idő köz p. tekn 1–2 év / mely idő alatt ha az állat folyton egy és ugyan az egészségtelen legelőre jár a' keleti marha vész, – a' fonnyadás korát az állatival kifejlődjék, – azonba minek előtte a' vész kitörne 10–20 % et vett a' nyáj'ból minden évben. –

Hajdan és Most.

Szükség tele

Szükségtelen mondanom mily kinnel bir hajdan az alföld, tudja azt mindenki, hogy menyni lova, szarvasmarhája, birtaja és szerzése való ezen országrésznek. Kéren alásan! — Holvan azon országos kincs? — Sajgetunk hogy nincs pénzünk!! kincs igaz! — de kár azénnincsen? Azt mondják ezre, van ugy elég föld csak szántani kell, de pénz elég! — hogy földvan elég az igaz, és éppen ez a' baj hogy igen is sok a' szántó föld — mondom ez a' baj — mert az arány elvan veszve a' gazdaiszat körül — el pedig azért, mert a' kéri erő oly iszonyú hijányba van, a' milyenbe azt széles magyar országon nem találjuk sehol! Azt mondják hogy a' magyar ember nem szeret dolgozni. — Hogy nem olyan pepecselve és csinosan dolgozik, mint a' tapintatos, — kevés földön való derék szab, meg engedem, de kéredi hogy ha azon szab nép ily ki terjedésü rengeteg földön találna, képes volna é azt mindúgy elvégezni, ily csendességgel — mint azt most végzi insurrectiónak — ? azt mondom hogy soha! Sőt bátran azt állitom hogy az eleget, neki illően senki kisot tudomás nélkül, mint végzi ezen nép? A' ki akarja tudni vegye elő magyar ország térképét, vegye le körzővel az alföld tiszáját, számlálja fel hogy hány holt, ozza bele a' népességet Fényes statistikájából, és úgy majd meg látja hogy mit végez az alföldlakó, és reánk annyira kigunyolt nép, [illegible] is egy elfajzott rácott szolgáló faluji. nulla regula sine exceptione, azt a' fent említett arány által elvégezvén, és igy tehát, egy egészt vidékre a' nem állító következtetést, oly könyütelenül ki mondani. — Ez ismét mondám hogy az arány az alföldön gazdászati szempontból, elvan tévesztve jelenleg — meg van a' sok szántó föld és a' sok vizi egészségtelen szárazhasználó és legelő. — Nem igy volt ez hajdan, meg volt ugyan akkor is a' sok szántó föld, bár tevesebb mint most, de a' mi volt annak hasznát volt a' nevelés, ha a' tiszta kiárait, ez pedig az alföldre élesztőleg volt, a' vizi sikságon igaz hogy elöntött mindent, a' mi mellyebb fekvéssel bir, de az is trágyázott, hogy épen ezen kiöntés által lett az egész hasznát földé — a' magasabb helyeken hova' a' viz nem hatott, ott termett mező volnak a' feltrágyázott szántóföldek, ott termett mező és mennyiségbe az arany halász, mert a' viz árja abból

fölfelé

fölfelé felverte a' nedvességet, ily földek tavaszszal tövétlek az elővel, a' mellettök lévő lapály víz állásai eltavasszák harmattal, a' keresőbé magasabb helyeken a' víz pár napra, némelyeken pár héére ugyan megfuvolta el az tavaszi vólt is ám jó széna és legelő; — a' ley mélyebb helyeken pedig mey maradt a' víz, hol hosszabban hol rövidebben, néha egész évben át, ha elmenne a' ley mellyebb helyekről is a' víz, úgy az ily hellyek jó téli legelőnek adnak. — igen téli legelőnek, ha pedig csak ugyan mey maradt a' fenekekbe, úgy mégis úgy sem tesz hász, vólt a' szénának hová lenni, az egész nyár pedig harmattal el vólna táplálva és mi több, ész 100. annak 50, és mész 1000, annak 2-3000 holdas nádas sokba mey termenne a' fedélzetre való és tüzelő nádol, mely nád a' be takarásban egynehány száz □ mérföldnyi síkságon erdő kívüli árokba jó hasznos erdőül szolgálna, már arén is, mert ily csupasz nádasok e' nagy síkságon el szórva, a' közökbe lévő víz kiszivárog az egész erdőtlen síkságon sovány szolgálatban mérsékelve. Ha egy szál nád nem találtatik, minek folytán az egész szalmás és igy a' takarmánynak és trágyának valós fogyatkozása azon hely mellyen hajdan millióni az állatoknak termettek mey, tsekeny ma egynehány ezer állat, melynek hasznos zöld vízzi más vidékről hajtanak vala, ezen vala hajtott állatok is nagyobb részt oda lelik halálukat ha tél vagy három évig oda tartatnak. — Vólt hal annyi, hogy a' ley finomabb halnak 1 fontja 11— 8. krral esett a' nagy városban — ma egy nyomorult 1 kereszt 10 kr ar ára.

Ily körülmények közt a' gazdaszati arány jobban el vólt a' puszta természettől helyhezve, mint jelenleg — mert a' kéri erő hiánya következtében a' gazdaszat igen pázsitos vólt — de arén jövedelmezőbb mint jelenleg — vólt tiszta szavas marha, juh, szeréj, vólt pénz. — Kérem alázatosan fel kutatni hogy a' tiszagáz felállítása előtt hány millió áttan jött Magyar országról a' külföldi kereskedésbe, igaz mai napig is megy arra vidékről áttan féle a' külföldi kereskedésbe, de tőbbnyire olyan mely más vidékről kerülte e' vidékre, de a' mely ott termesz vólna ilyen rajzi terét, — én tapogattam a' dolog állását nem merem ugyan positive állitani; hanem a' következőt gyanitom, hogy ezenkül előttem minnyá hajdan hasz annyi áttatot adott vólna a' külföldi kereskedésbe az alföld

mint

mint jelenleg; vegyük hogy hajdan az alföld 3 millió állatot adott a' külföld kereskedéseibe, értem fuh, szerét, szarvasmarhay ló, ennek darabjára egyre másra véve csak 20. frtal téve 60,000,000. Mit ád az alföld ma az állatokból a' külföld kereskedéseibe sőtse positive meg nem mondhatom, de számára mint egy 500,000 at veszem, ennek darabjára sőtse egyre másra 20 frtot téve 10,000,000. Így tehát ha állításom igaz 50,000,000 a' deficit. Ezen garasszasi ágra a' túl szénа és legelő termő alföld sajni kereseset tőlliön hajdanában kiadás képpen ma ezen arány is, midőn egy szeléri szénát az alföldön hol 20, hol 40, hol 50 frtal kell most megfizetni a' tiszra jövedelemre nagy csökkenést okoz, ha állításom igaz, úgy az 50, millió deficit ében ár a' tiszra szabályozás ideje ótl fogva az alföldre néve ~~nagy csökkenést okoz~~ anyagi szempontból nagy csökkenést okozott —

Igaz a' pásztor féle garasszasat az ele változa fel, mily eredménnyel, azt legjobban meg lehet jósolni úgy hogy egy napszám 15 kr 20 kr. egy kötöl szénat ára pedig debreczenbe be szállítva 2 o.e ft. —

Mit van most? lehet tátor egész tiszta lelkiismerettel mondani. — A' tiszra szabályozás következésibe a' sok alföldi szánó földekre mély réá halmozzák az infinitimus — mert ma a' nagy szabályok végett bátran fel lehet szántani az egész alföldet — a' kastélyokat 4—6 holdon kastélnak 15—18 mása téná, sokszor semmis. A' viz mentes helyeken állatot tőgtetni való garokat, és ha összve számolnák, hogy mennyi fűretünk van a tiszra termésére, úgy ki tűl, hogy a' pesti piacot is meg lehessen volna venni arot és áron. —

A' szánó vesső garasszasssal mély vonatból vagyunk mert tiszta magos vetésünk és gazaranánk fiesem az uj földeken / és vegyest ha őszi fajnak lenne, úgy még arot sokhasznál magunkat — mert még ennél is sokkal nagyobb a' deficit — szóval ott a' hol a' pálya vagy vár sok mérsze esnek. Teljes lehetetlen eredményhez jőnek a' kiadás mindég lesz annyi mint a' bevétel. —

Ezen körülmények okozák azt hogy hajdan a' tiszra vidéken egy telkes gazdánál volt 40—50—200. drb szarvasmarhája: egy Zolga legénynek is volt 15—20 drb marhája: / 500—1200. drb birkája. Ma ugyanannal még most élő

10. gaz-

10 gardának sincsen összesen 110 Kt. marhája. — A' Szegedi pusztáknál hová lettek azon száz meg száz magyari gulyák, ménesek szerte s nyájak, minden a' mi ebből még fenmaradt, az a' birtokának egyszerre, de ne hidje senki sem hogy ezen birtok száma talán most több mint hajdan. Ohatsi nem olvastam, de azért az hiszem, fele sem a' hajdaninak. — Igaz hogy nyertek a' tiszai szabályozás által egyeseh — de csak többnyire olyanok, kik a' hogy hú hó és a' tegnap jó föld reményébe a' birtokaikat bérbe adták — ömlenek egy tengerét a' mely circa 70,000 hold viznemessel fölöes adott ki bérbe, és a' bérlők!?!? a' szabályozás ideje óta mind tönkre mentek!!! Köszönetül annak, hogy a' millió exemplárokban kiosztották a' igazolatlan kimutatták, száraz földeket csinálatak, és épületekes állatokkal fel — mi több ezen úr tömérdek emberekkel még a' 863 évben csak egy garas relaxatiót sem adtak — Tudom ilyenek nyertek, mert a' munkás osztályról minden évben, be vettek circa 11,000 frtot olyan földön a' mellyen még minden ember megfordulhatott. Innen van az hogy még ma is a' föld tulajdonosok nagyobbas részben reményjeikkel ringanak de nem úgy mint ezen a' bérbe vevők, kik mind rendre tönkre mentek a' viznemessi földeken. — — de hu ezen keresztény felebaráti szeretet meg szünik — és a' világ az látja — a' mint már az is látta, hogy tönkre menés ily vészkorúsnak a' végett hát arra mi lesz, mit fognak az illető tulajdonosok ily földet csinálni. A' Szegedi pusztak ugyan annyival nem sokkal jobban mint de ezen Sahara. — a' sok száraz föld mag van, az alföldi ember pedig a' sok száraz föld mellett, már 861 évbe kis mértékben, 862 évbe nagy mértékbe, 863 évbe pedig rendkivüli mértékbe hozta Alföldéről és Nyiregyházáról Debreczenbe — és az egész alföldre a' szegénység való, ha valaki azt hiszi, hogy ez pusztán véletlenségből történt, és nem hiszen, úgy pár év multva, úgy hiszem ki fog józanodni ezen ábrándból. — Has év vala kevés kivétellel egészen europába a' legjobb termések voltak — mi Austriai Monarchiai illeti, ezt sehonnan sehol sem volt szükség, mi magyar országot illeti, ezt sem sehol csak a' hajdani Sahara alföldön ezen szóra pusztán véletlenségből ily állapotba a' minőbe van — — — kivje a' ki akarja, de én nem. — És ha 864. évben álhatánor Austria Monarchiai elő nincsen, mely még

arasát előtt hála a' gondviselésnek lett, és így é'fa és folyók
kijövésébe tévő rejtelhetlen tévedésre is jutott annyi f. mert ugyan
nem mondhatjuk hogy az alföldön az esők nagyba elakadóha
távol sem vóltak annyi mint Buda környékén, még több de-
ben felül, enyél még nagyobb mértékbe Cseh Morva és
Ausztriába 3-6 napos esőket lehetett olvasni az újsá-
ba; miket vóltak az alföldön nyárra de 24. órai esendő esőt
hogy a' már-már sülni kezdett vetést fel nem elevenítette
úgy ott vagyunk a' hol 863 évbe vóltunk — Borzadva mon-
dom ki ugyan, de gyanúm nagy, mint sem hogy ki nem mer-
ném mondani, hogy ha e' vidéken segítve nem lészen, úgy
nem rossz esztek köré fog tartozni az 863 év — melyről
Isten mentsen meg. — — —

Idő Járás.

Ezre csak annyit vágyok bátor tisztelettel megje-
gyezni, hogy csak 6 évet tőltek egy kúromba az alföl-
dön, és így a' kajdanitól nem szólhatok, a' tiszta szabá-
lyozást előtt így vóltak e' az vagy nem, azt nem tudom, de
ditiből pedig ebbe nem lehet elégazodni f. még a' mi
mérek második után mondani, mint ötöve annyi, hogy kö-
sök megyébe lebelezett saj helységbe a' már hegyi vi-
déken állalába úgy vélekednek hogy miota a' tiszta-gát
felállíttatott — soha sem tudnak egy 14. órai esőt —
a' hegyi patakok sőtől évre jobban apadnak — és
esők hegyi forrás kiszáradt vegdép — ennél a' sályi
műnalom tulajdonosa és közbirtokos sályba M.
Baró Sz - I. ki vagy ennek tisztje K - p. T. ur
többet tudna mondani — azt állítja a' fent említett
hegyi vidék ha az alföldi tiszavagyon hajdan nyárba
nagy és hosszú közöket tartottak, ezen jelek után
minthogy három napos sőt néha hetes esőket követ-
tek a' szokatlan hegyi vidéken, de a' gát felállítása
idejétől ezen jelekkel az eső is elmúlt: Jaromba annyi
szent igaz, hogy a' 6. év alatt mellyekben tőltek
egy kúromba, tizévén a' 860 ever midőn álhatatos
Europai esők lévén, ezen egy esetet kivévén, a' hajdani
esőket igen könnyen össze lehet számolni, és ha vóltak
is, egy ízonyú vihanal és szélvészel vóltak, az egész
10. - 15 percig tartott - sőtnyire jéggé eső tizévesibe f.
mint a' 8-ik megyében talán de annyi jéggé eső mint

ezen

ezen a' síkságon életembe soha sem láttam. / mely esök
a' síkság emelete sebb helyein – és arra irányba a' merre
erdö van vesztek irányukat. – Nem tellett egyebet tennem,
csak a' hátam elibe állni, láttam egy kés sö're három óra
távolságra, mint zavarja fel a' szél a' port elöbb, és utánna
a' terkes felhöbböl mint szakad le a' zápor, nagyobb részt
gondosan kerülve a' mélyebb fekvésel bíró vízmenetes
részeket, és ez évröl évre egyformán mutatkozott; nem mon-
dom hogy a' vízmenetes részekre épen semmi esö nem jöne, ha-
nem hogy 5-6-7 esö elmenni a' hátasabb helyek, miglen
a' mélyebb fekvésü földre annyi esöböl ha egy jutott,
nagy szerencse volt – úgy tünik a' nyári futó esök a' tiszta
mezöbe is hamarább megfordúlnak, mint e' síkságon –
En ezen csudálatos tényt abbé tekintem, hogy már Karcza-
gon felül terdve e' vidék egy néjü tekintö formába nyúlik
keletröl nyugotig, majd nem egyenes vonalba hová is
mint egy nagy öntvénybe a' szelek szorulva kéjerik a-
zon borzasztó télfuvásokat mellyek itt majdnem szün-
telen létteznek ha a' hátasabb helyeken esö esik. – Mi
pedig az egész éveken át tett észleléseket illetöi a' tél
járására, meg kell vallanom hogy e' síkságon, másvidé-
kekben ha sorlisra borzasztó orkánok járják, oly any-
nyira hogy holnapotról holnapotra a' szél csen-
desve fele áll be csak, bár ez sem mindég einomra, mely
reggeli kéi óráig tart, innen 8-9 óráról fokonkint re-
veledve, tökélletes orkánná fajul. – Az esös évsza-
kot soha máskor nem, mint csak November közepe
tályán kerdödnek el, de ezek is más vidékekben lépes
nagyon sokáig, mitöl is már a' vegetatióra a' fagyok
közvetlen tibe kevés hatással vannak, aronba ha ily
esöl November'töl egész Martius végéig vannak, mert
ez sem rendes eset, a' síkságon korán sem úgy mint
a' hegyes vagy erdös vidéken, úgy már ez is nagy szeren-
cse e' vidékre – mert ezen esetbe egész télen át leg-
alább gyülik össze hogy a' téli vetések tavaszra,
a' tavaszon korán elvetett tavaszi vetemények is növés-
nek indulhassanak – – – 859 évben igen rosszul tel-
hi ki az öszi vetés. 860 évbe jól, 861 évbe igen rosszul
kelt ki az öszi vetés, 862 évbe úgy szólván egy szál
sem az ösziböl, 863 évbe jól kitelt az öszi vetés
864 úgy szólván egy szál sem telt ki az ösziböl. Ha e-

legendö

legendö déli nedvességet a' vidék nem kap úgy már Junius
elején egy valóságos sceleter hasonlít a vidék mi 859
nyarón 861 nyár második felébe 862 egész nyárra ár, és
a' 863 évbe a' borzadályig fokozódott. — — Minden simpso-
mák oda mutatnak hogy a' hajdani víz kiömlés, ha nem sa-
vódom, annyira a' mennyire magyarország térfelöl tapasz-
tem, kifolyó nagyobb mérsékbe 14. mennyébe árult ki a' tisza
vize, élés kérdés vóli az alföldre, mert csak is ilyen árasztó
csinálhatta a' hajdani Chanaán földet, de hogy is ne, vóla eső
nyáron vagy nem vóla, öszi termés lett elég, és szénát
kérdi tán valaki? az is vóla! a' kásas határól akkor is
többet adtak mint most a' lapályabb helyek — 50-100
annyit mint jelenleg — sapienti pauca. —
A' gázas felállitották és le vették a' szárazság □ mérföl-
derül az élhető és táplálló nedvességet — egy olyan széles
síkságon, melynek tán párja Europában nincs, le annak
a' hol az erdőt úgy szólván csak kivitöl ösmerik, a' víz fo-
lyólnak a' rengeteg síkságon semmi nyoma. és mi lett
ennek a' kövesedése. nyomor és inség!! ott a' hol a' nyo-
mot csak kivitöl ösmerték. Lett az egész egy kis szoros
síkság, melynek legelője dögvészé vált, melynek levegője ma semmiről nem mérsékelve, nyáron át afrikai
hőségi fok: Julius és augustus:/ télen pedig az örökös szelek
folytán siberiai hideggé változott. A' theoriai ész is
megmutatta hogy lehet a' leg termöbb vidékből egy sa-
pasra saharát és siberiát csinálni. Bezélgéjen a' vi-
lág bár mennyit pro et contra theoriájának sokább
is a' virmenedzs fő dbirokkal, magasztalják bár meny-
nyire arról, kik jelenleg igen jól érik magokat az á-
renda fel szedésével — de amit meg lehetne egy özönvíz
hogy ezen vigyét nem sokára véget érem. — Annyi aron-
ban már most is bizonyos, hogy a' hajdani Chanaán
már meg kezd lenni a' hajdani jó szántó földek helyein,
arok-mellyek a' tisza szabályozás előtt már kiszáradtak /
meg hagyták azon mesés mennyiségü termésekre termenek
úgy az mai nap is, de hogyan, sok esetben 2—3 magot csak,
neha semmit. — Az ujonnan nyert földek pedig tiszta
olyanok mellyek igen mély fekvésüek birnak, meg nem
érdemlik a' munkálásra szánást. — — Azt mondani valaki hogy kösz-
nyü most ok okoskodni; nem okoskodás ez, hanem tiszta tény dolog
az, hogy van egy desertum sahara, mellyen semmi folyó

és

és annak kiömlése nem tápról, és mivel az egész emösben sivatag úgy azs a' fővárág dolgában semmi sem mérséklő szerencsül kiestem, hogy ily nagy munkát, mint az alföld vízmenese sítése physicai szempontból megvisgálták, s számba vették a' négy elemi hasáss hogy azok disharmoniába ne essenek, számításba azon elemeket, melyek nyomás nélkül soha sem szünnek jót, föld, víz, levegő és tüz, az utóbbit alatt kérem a' temperaturan érteni. — Bocsánat fájdalom! ez nem tőrténik, és lám a' mennyei négy nagy úr, mivel a' tanácsból ki hagyták borzasztón megbosszúlsa magát. — Mint is nagyon kedves minden esetbe a' 2.2 = 4 ter, — kiss igaz hogy az által a' mathematicus ezt oly szépen ki mutatja — hogy tárgyilag abba semmi kivetni nincsen — de az elemek hol maradtak ?—

A' fentebb elmondottakat a' tapasztalatból vólnam bátor egész bizvalással elő hozhni, csak még azon megjegyzésem van, hogy ha a' mondottakat ingyrisiv alá venni fog[illegible] eleve figyelmeztetem ! ezt a' leg nagyobb óvatossággal meg tenni, különben a' sok olvasnál fogna a' dolog valódiságára nézve nem jónak. —

A' leendő csatorna épitése.

Mindenek előtt egész tisztelettel engedelmet kérek, e' tárgyba csak úgy szóllok, nem mint valami mérnöki autorisa's — hanem csak úgy mellékesen és csak azon nézet — és szempontból hogy a' 32,000 forinsot kár mellyet e' vidéken szenvedék nagyon megtanitott e' vidéken összemerni, mondom ezt decise — és nem mondok semmit, csak nehány megjegyzést tenni. —

Úgy látszik hogy a' maga s kórmány meg győzödött arról, hogy arol mellyek a' tisza vidéken történnek, arol talán nem is normalis állapotok, és hogy a' gát felállitása nem is vóle szabályozás, hanem egyik extremumból a' másikba való átmenetet az csak — az az, a' szabályozás előtt tavaszkor sok viz, most meg nem tavaszkor sem nyárba sem őszel sem télbe egy csepp se. Sót úgy látszik, hogy a' világ kezdi átlátni, hogy ez birony nem jól van igy, és igy az alföld regulatiója csak most fogna megkezdődni a' csatorna épitésével. Jó Isten! mi ez azon hiszenbe sereglestünk össze, a' viz men-

des

kel vetözzen, hogy fáradságunk után meg leöszen minden napi kenyerünk, és imé a' tapasztalat ki mutatta, hogy a papiros na ini szerzödésünk csak álom, vóltaz arról, a' minek a' természetben is kellett vólna lennie.) — Ugyan is ezen csatorna épitésébe vettek magamat bátorságos egyenes vonást szóllani, respective figyelmeztetek csak. —

Tehát a' csatornát fogják a' Tiszából N. N. helytől egész N. N. helyig vetetni — a' csatorna meg lesz — vize is lesz benne tavaszkor, de ám ez a' Tisza szörnyü nagy ür néha, a' mikor kivülen meg jössz, oly kivülen is kud ha a pandúrnak indúl elmenni, és arszán úgy meg hurnyászkodik a' medrébe, mintha ö' semmi se és szabi se vólna, meg teszi azt is hogy a' hajózást meg akadgyja csekély vize tartalmával, néha pedig oly alárakos is hogy ugyan ember ártalmat gondolhat rajta, — hát kérem igen szépen is mondtam hogy nem vagyok mérnöki authoritas tehát megengedni mindörökre kivánni vagyok csak: / ily értelemben hogy fogják azt a' vizet a' Tiszából a' csatornába szorítani, ha csak nem úgy mint azt Mr Gruf A. G. ö' nagysága tán Ezt ő előttem nyilvánitotta, t. i. medencéből, mint azt a' fent dicsöült Gruf ür a' Sajnán látta, hol is annyi vizet, ő' akkor midön arra szükség van a' tiszának eresztetnek — illy szempontból ha indulna fel tekinteni el tekintve ennek a' czélt, de ezt nagy vigasztalan kellene erközölni, mert ha a' medenczés úgy készülne, hogy a' Tiszát menés ide be felfogják / : a' mint mi e' tiszai folyót ösmerjük a' Tisza vidéki tulajdonsok / úgy vége lesz a' védgátnak, ez ideig minden medenczés ö' még is azért tudtomra már kétszer ki ömlötte a' védgátat. Már pedig a' mint a' helyzetes ösmerem, és a' Tisza folyót — úgy azon csatornának ebbe szárazon is lesz — ha a' vizet ebbe medenczésége azon bele nem erőszakolják — mert kérem ejnye akkor kellene a' vizt a' csatornába, mikor a' Tisza úgy szólván csak is fenekén van — azaz nyáron, midön a' belátható tikvágon a' szárazság a' kiálhatatlan sárgyig folyvóvá tette, továbbá nem kell feledni hogy ezen csatornából 20. év múlva egy második Tisza lenne — szárazzal felegyre. — —

Térjük meg a' dolog második végére is — mi a' csatorna épitésének czélja. nem egyébb mint vizet hozni az alföldi tikságra, hogy az ezen vidéken meg lehessen öntözni, és

mi kém

miként fog ez csatornázásra, ha a víz mélyen bévan a csatornába? Sokáig nézésem szerint, ezzel ugyan nem sok lesz elenne, mert ha a csatornába víz van is, és az mélyen feküdik abba, úgy arra a' síkság megöntözésére, ha csak nem szivattyúk által, másképp használni nem lehet, arra is pedig csak ott, a'hol oly szerencsés lesz hogy a' főfolyón a' csatorna megy keresztül. Hát a' sárolabbcsók? a'hanyagulnak a' fő" csatornából segéd csatornákba. Ezek is meglehet lenni persze irányú pénz és erővel és így bizen mindenkinek vize, ily csatornák legalább minden 5,000 holdra szükségeltetnek — sok csekélyebb parcellarisásokba is. — Feltéve hogy ez mind szerencsésen elkészülne — és állandó lenne p. keresmény isten adjon erőt ezt mind elkinni; a' ki a' kiszáradt borasztó nagyságába látta csak egyszer is a' szelekről borításokat azt: úgy tetszem szépen mibe kerül egy hold vízmentes föld. — Azt hallom hogy a' csatorna 40. millióba kerül, a' segéd csatornák is számenak 20. millióra, a' jólentegi vétségek 6 millió relata repetra, összesen 66 millió. — A' Stricte vízmentes részek kerenek 5 — 6,000,000 holdra, 66 millió 66./hold 60000:/110 fr. ba kerül egy hold vízmentes föld — ily féle bizonytalanságokat tapasztalom az ellen sejemnek tiltakozok. —

Már fentebb mondám hogy a' mélyen felvő vízmentesítésből a' nagyon szélesre terjedésétől fogva semmiféle szárazföldnek ne várjon senki, arra se ringassa magát valaki, hogy az csak a' akkolátsi kor szak, és hogy ily szárazföld megfogjon válni, ez tetszem alatt, teljes lehetetlen azért, mert mensól jobban enyészik el a' felső" réteg mely egy kis kéka rothadékból áll, annál jobban áll elő az alsó rétegből lévő sárgyú sok szék mely semmis de semmis se fog teremni, ez oly bizonyos mint 2. 2. = 4. — És ha minden erős gáz mellett, a' víz elemnek úgy kellene nek, és a' víz elem még erősebb találna lenni? és részképpé e' szilaj folyó megfékelt bilincsein —? mi lészen akkor az egészből. Olvastam az ujságból, hogy már 150 év előtt III=ik Károly alatt e' vidék felmérésekor csatornázás tekintetéből, ezt többet nem mondok csak annyit, tempora mutantur. — Hogy Hollandi víz pwlák mérnökök lévén azok — volt e' arról csak fogalmuk arról, mily sokféle nyomással bír a' Tenger. — Lassu, lassu ez lassu. —

A' könyv

A' környen hivők és a dologba tökéllyesedésen bele nem avatkozások mint mindég, úgy itt is arra szolgálnak vigasztalni magokat, hogy hisz Angol, Austria Cseh Morva országokba is törvénnyel regulázták p. csak ezen más országokban levő hasonlításától ne kellene haltani legyen ez bárkinek fele is, legyünk a' haladás fiai, hanem hogy valos fogyunk el mindenen, más országok mintájára — mondom mindenen, ez igazán nagy hiba sőllünk, nem vagyunk mi oly igen nagyon kis tomak — — hagy nánat csak békébe és ne háborgassanak bennünket a' kifejlődésbe, úgy hiszem sok szájkövest meg adna a' nyelve. / igen is törvénnyel de 1ször milyen formába 2or milly körülmények kivöz és 3or Milly kiterjedésbe — Méltán kérhetni vakli, hogy mit akarok én ezen három pontokkal mondani, nem egyebet mint a' tovább lerendőlést. —

1ször Milyen formába, az az telinnek be vive egy vidéken melyek felületen vízfolyása kán okoloni, p. o. egy kis hegy közi fekvő vidék a' regulázó által megzabolázva, csak nyerhes természeti felvételénél fogva — ez negyventer ezéle értek. —

2or Milly körülmények közt, az az, ha van egy vidék mely olyan fekvéssel bir mint legyünk fel argol hosba Schefild vidéke volt, itt egy nagy medencére épitettek, ki kárkélony vizet ábba bele ömlaboltak, az az megzabolázták, úgy hogy abból az egész vidék harmad hucon sol igen sok évekig adolig mig ez 5ky évbe borasztó szerencsétlen végre abba alkalmat, ugyan is az emlitett medencére falából éjnek idején egy óriási kő ki szabadulvan, reggelre az egész Schefildi kerületet a' víz alá temette, már most elérték a' jó angolok a' czélyokat e' szivben is? az nehéz volna ilyen szegény emberek, ily távolról meg mondani — hiheti azonba, mivel angol ország a' világ mintája, ki mer se abba tévedni. — —

3or Mily kiterjedésbe és modorba az az hány gyalrás mérföldbe terjed ki ez vagy amaz lecsapolás, és a' vidék milly situatióval bir, végül tennék e' a' vizes orszan egy hogy egy csepper sem hagyjak nyoma. — szegény emberlettemre nékem ezily munkálatokat láttni nem volt szerencsém, de annyit tudok, hogy Cseh országba száz meg száz □ mérföldi országok, nem léteznek — ha kis vetnék

egy de hány

egyne hány □ mér földtől a' vizet, a' hely attól nem mesz-
sire rengeteg erdőt tele folyóval tavakkal, úgy ezen le-
csapolás bizony nem nagy kiszáradást okozhatna az ország-
ba, annál inkább nem, mert az ilyen hellyeken nagy halas-
tavakat hoznak létre, mellyek malmokat, minden féle gépe-
ket mozgásba hoztak, és száraz idejében a' le csapolt
vizeket is megöntözték, ezt mélyen nevezhetni regulazi-
onak, nem úgy a' tisza szabályozását – tekintsük bé véve azt,
hogy a' tisza gát kövektől a' dunán innen lévő részt,
tudni Rácz kevitől, Begtéty szólnak, Kandrag, Bebre-
czen egész Nagy Károlyig lévő erdőket, mert egy pár hold
erdőt számításba venni nem lehet, és az egy össze szori-
tott tiszát kivéve, egyetlen egy folyó nélküli országon
a' temperatura csak ugyan más mint a' túl a' dunai rész,
mely tömve van hegyi patakokkal folyókkal és erdőkkel,
eher jővál azon a' részen lévő nyugoti a' fertő tava, a' déla
keleti részen pedig a' Balaton tava – innen magyarázható
az hogy a' túl a' dunai országon részt a' folytonos egyenet-
len első 15 évek alatt soha sem tenyvedett annyi szárazságot
mint a' mennyit tenyvedett ezen dunán inneni rész – tö-
vábbá nem kell felednünk, hogy az alföld éghajlata termé-
si felvételénél fogva sokkal melegebb részt mint a' dunán-
tuli részt – tekintsük az alföldnek nem kiterjedt erdeje sem
folyói, mellyek a' forró éghajlatot mérsékelnék.–
Megemlítésre való az mi szerint országos panasz hogy a'
tisza gát felállítása idejétől fogva sok nehezek szerint ezen
expressivel, a' forradalomtól fogva sok hajlott kezdett el majdnem
a' garz magyar országon a' rendes időjárás megszűnni, a' nyári
országos esők mellyek csak 10–15 óráig tartanak is meg-
szünni lenni – tavasz úgy szólván soha nincsen, Julius
Augustus borza szelő hőség és forróság – a' többi kor-
szak nyugtalan forrósággal és nyugtalan fagyal hirtelen
felváltva – – – keveredés–
A' mi a' fa ültetését illeti arra látom magyarázni
gyanis, hogy a' nem nemzetek részeken sikerülni fog
a' melly fajtával bíró hellyeken a' fa tenyészeti fog egy pár
évig, de mentől jobban nyomódik a' gyökere ki szélességé-
be annál jobban szárad el a' teteje.– 1859 évbe aron-
nal a' kertembe akácfa magot ültettem, a' leirás szerint
hajtásokat tett, a' harmadik évben mint ha gondolko-

dóba

dóba esett vólna meg állt, á negyedik évben á hegye száradni kezdett, ezek után sinlödve nyáron át zölden állt. – Á makk meg épen nem akart meg fogamzani, még legjobban diszlett á Nyárfa – pupulus tremula, és á fürfák nemei, ezek körül legjobban á salix albu, á fürfáknak egy á legnagyobbikat. – Hanem ez még is furcsa dolog, fentebb azt mondám hogy az éltető nedvtől meg fosztották az alföldet most meg á csatorna épitést gyanitgatom; ez még is nagy inconsequentia. Nem kérem szépen nem, én azt csak azért mondom, mert félek, hogy az alföldi nép á már úgy is túl csigázott fizetés dolgába, végre oda jut á birtokaval, á hová már azt egy némely alföldi birtokosok ujságilag jövendölték – Az ország útra!!! Elbizakodott ember életembe soha nem vóltam, nyilt és öszinte igen – én igen csekély pontnak tartom ön magam, én csak az abnormis állapotot ecsetelten, van auctoritas elég, pénzt keresni sietö egyén még több – és én igy csak ovatosságra figyelmeztetek. Ha tapasztalatommal szolgálhatok, mellyeket egy hat évi bü tely es életemen át szerezten s melynek anyagilag áldozatúl estem, csak örülnék rajta. Az egész csatorna épitést csak azért emlitem meg, ne hogy megint á mathesista számitása á papiroson 2.2 = 4. meg legyen – természetbe pedig 2.2=4. az elemek meg semmisitték. –

Végül egész tisztelettel kijelentem, hogy engem nem az irói viszketeg késztetett e sorok leirására, mert inkább lehetnék bár mi más, csak iró nem, jól tudom én ezt, hanem nem halgathatom el azt mit kintelyes hat ley szomorúbb évek alatt tapasztaltam, adja az ég, hogy ezen irat mende mondává váljék, szivesen viselem á gúnyt, csak továbbra is telyesedésbe ne menjen é szerencsétlen Honon az á mit itt leirtam. –

Kelt Augustus 12én 865: Csits helység Abaúj megyebe.

Krimskyff Károly
volt alföldi bérlö.

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Ad 1242
1865

A Nagyjutalomra pályázó munkák lajstroma.

I.
Szépirodalmiak:

1) Tompa Mihály összes versei. 6-ik 7-ik köt.

2) Madách Imre
Az ember tragoediája.

3) Szász Károly
Összes Költemenyei.

II.
Nyelvtudományiak:

1) Toldy Ferenez: A magyar nemzeti irodalom története.
Pest, 1864–65.

2) A magyar nyelv szótára.
A M. T. Akadémia megbizásából
Czuczor G. és Fogarasi János.
Pest, 1862–67.

3) Gegus Dániel: Magyar országgyülési törvénykönyv.
I–III. Pest, 1866.

4) Ballagi Mór Magyar-német és Német-magyar szótára. –
2 köt. Pest.

5) Fogarasi János Magyar-német és Német-magyar szótára.
Pest.

6) Kriza János. Vad rózsák.
Székely népköltési gyüjtemény.
I. köt. Kolozsvárott, 1863.

7) Vámbéry Ármin. Abuska.
Csagataj-török szógyüjtemény,
török kézirat után. Pest, 1862.

8) A classica philologia encyclopaediája, Télfy Jánostól.
Pest, 1864.

9) Kenessey Albert. Hajó,
zási Müszótár.

1243
1865

A Marczibányi jutalomra.

1) Szász Károly, műfordításai:
   a) Lyrai áloék. Pest, 1861.
   b) Gyöngyvirágok. " 1862.
   c) Hugo V. Századok legendájából. Ki„
      adta a Kisfaludy-Társaság. 1863.
2) Gyulai Pál Vörösmarty életrajza. Pest, 1866.
3) Zord idők. Regény. B. Kemény Zsig„
   mond. Pest. 1862.
4) Politikai divatok. Tókai Mór.
5) Mire megvénülünk. Tókai Mór.
6) Cicero levelei. Fordította Fábián Gábor.

Vélemény

az 1865re szóllo Nádasdyféle költöi pályamüvekröl.

I. Szám. Falusi Mátkák. Jelige: „Sicut ita, ita sinas."

Minden kritikán alól álló mü. Tárgya a magyar életböl de nem történelemböl, vagy mondából van véve. Compositiója nem volna épen rossz; van benn összefüggés s ueini érdeket ébresztö változatosság is, de a minél szerzö nem sok találó észt tanusit, csak a mindennapi elkopott ötletek tapasza — kerdi szerelmen és végei házasságon. Még ez mind megesnék, ha tárgyát finomabb költöi szellemben kezelné: hanem egész észjarása alja és póriasi; olyan nyelve is, vagy (abból a nemből) jobb és szebb akarna lenni, ott rendesen sületlenül, vagy hatásvágyosan kiütö fellengös bölcselkedést affectál, vagy esetlenül felkapott szinekkel szóket, lifejeréseket alkalmaz, söt olykor czinel is. Szóval: az egész mü nem az akadémiai pályatérre, hanem egyenesen konyhára való. Maga szerzö ugyan elannyira más képzelettel van e müvéröl, hogy azt, vagy elbirottsággal e nemben még példányúl is állitja fel, mintsem a 24ik lapon (mélto elolvasni) fennhangon hirdeti. De hogy felöle lemondott vélemenyem arok elött titet illet, közelebbröl igazolva legyen: ajánlom felolvasására még a 28k: lapon álló szerelmi vallomást, vagy azt, mit egy nö szülni vágyó hajadon a 74k lapon atyjának a kézesdet summum bonumáról beszél. Érdemes s igazán mulatságos lesz a fejtetö helyeken magát hallani a költöt.

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

II. Szám. Firtos. Jelige: „Vándor daruid V betüje szált"

Rövid, sivar tündérrege, melyben szerzö a Székely nép s földesedését bizonyos helynevekböl indulva akarván megéneltetni, Barthát (helynév) a legyözött hunnok vert hadának vezérévé, Subát (hn.) ennek hadnagyává teszi; kik midön bujdosva éjszaknak tartanak, Firtos-vára körül ennek tündér úrnöjére Zelmára bukkannak, vele, alig pár szót váltva, háborúba keverednek, melyet a harcot Zelma rejtélyes óriások folytatják, kik Athgya (hn.) magas sirtetöre felmászván, a sirból törödelt darab köveket sornak alá a hunnokra, mignem Bartha verét ölet nagyhamar legyözi; mire Zelma Firtost tündéreivel együtt sivva elhagyja s régi honába vándorol. Innét, szerzö mondájaként, Udvarhelyszék körül a köves föld; innét az Óriás-árka (hn.); innét Sajgó (vagy tán Sagó-Patak?) a sivó tündérek hallott könnyeiböl, valamint a Rovand (hn.) gyógyforrása s a Parajd vidékén álló Sóshegy is. Ez a költemény várlata.

A földrajzi történelmi tárgy, segédül használt mondák s tündérek ahorrító ügyes kézben érdekes müvé alakulhattak volna: de

1244/1865

ez pályázónak, ki, mint látszik, feladatán könnyeden és mint-egyfuttában akart áltesni, korántsem sikerült. Nála a darab meséje szárazon megmondva, nem elbeszélve van; az egészben meddő tények és henye személyek figurálnak, nem eselekvő, csak néma szereplők gyanánt, okszerü és lélektani összefüggés nélkül, mely hézag közöttök sem tárgyfestések, sem jellemrajzok által kitöltve nem levén, e miatt a kezdet, úgy szólván, közvetlen érintkezik a véggel. Például: az egész óriáshábornc rövid két sorban van elmondva:

„Bartha kiadja a szót, hogy szét kellverni az ellent
„És a tomérdekerő meghajla a harcztudományuak."

E hibás compositio mellett Pályázónak még nyelve sem correct és versele is szabálytalan; azért a kitüzött feladat kellékeiből egynek sem felel meg.

III. Szám. Kupa. Jelige: „Cupan.. defuncto Geysa, Stephani matrem in connubium allicere conabatur &c."

Pályázó, ki müvét épósznak czimszi, a választott történelmi tárgy feldolgozása körül gondot, szorgalmat tüntet ki. Müvének a mese elég tarka szövedéke, szereplő személyek élénk sürgése-forgása, tárgy- s jellemfestések eleven szint s érdekességet is kölcsönöznek, csakhogy e szin s érdekesség majdnem inkább prósainak, mintsem költőinek mondható. Mi benne szép és jó, nem annyira költői érből fakadtnak, mint mesterség által eszközöltnek látszik; innét mincsen az az igéző hatása, mely a valódi költészet nélkülözhetlen kelléke. Előadása nagytészt mesterkélt s ennélfogva több helyen untató s homályos. Néhol összetartozó sorokat, közbeszúrt hosszabb incisumokkal olymesszevet el egymástól, hogy közttök az egybefüggést alig lehet feltalálni. Például szolgálhat erre mindjárt a 6ik lapon ím ez:

„Csepel-sziget a gyászhely: itt pihent meg
„Hosszú harczokból Arpád egykoron
„S gyönyört lelvén szép fektén a szigetnek,
„Melyet mint óriási gyürü fon
„Körül a Duna, [mely ellenségnek
„Megvihatatlanabb, mint bérczorom
„S virány - vaddús] kék ég mosolyg felette
„Fejdelmi széke helyéül szentelte."

Úgy

Úgy a 7-ik layonez:

„Gejzéneki is (ő nejével szakitott)
„Nem kellett gyilkos karez, Lord hit[veki]
„De őket tölteni mint nyáreji álmot
„Csak szép Estelle ölelései."

Az ily megszaggatva összefüggés nélkül is sok már magában homályos hely vetődikelő, milyen a 8-ik layon a harmadik nyolczas s kiváltt ennek két utolsó sora abban a szerkezetben, melyben van s még különösebb is. Ha-ott erőltetett gondolatok, összevonnigó hasonlítások s tőzéletlen képek nehezitik az értelmet; mihez még a nem mindenütt könnyenfolyó vezetés is járúl a maga szokatlan hangsulyozásával, tőzéletlen rimeivel, törtetőzbejött szórendjeivel (mint: hirjá a hirja a ilyt, olyt, midyt st) és dirrelen elisióival (mint: hirjá a helyett st) sőt néha még németes szólásformáival is, milyen a 155-ik layon a: „tisza eszméuji ált megált" = rein idealisch dürch und durch. Különben a mü várlata, compositiója ellen nem volna kifogás: csak a kivitelt nem lehet olyannak mondani, mely a feladott thema szigorú követelményeit kielégitené. Ily valódi epikai tárgyúnál, mely a vallás s civilisatio nagyszerű eszméje s egy egész nemzetnek általalakitása körül forog, ez a nagyszerű gyelemény és annak fenségés hőse, ki mint isten segitségnek küldötte működik, sokkal fellenmöbben s méltóságosb rajzban hagyta volna magát előállittatni.

IV. Szám. Zrinyi. Jeligje: „Vérét a hős, ha halni kell, Nem sziveg ontani."

Kitünő jeles mü, melyben tárgy és kidolgozás igazáu költői s mindenik egyaránt érdekes, hatásos és vonzó. Terjedelme nem nagy, de tartalmas. Szerény keretébe egy történelmi jelenet egyszerű képe van befoglalva, de e kép oly ügyesen kivive, hogy vejta egy vonás sem elhibázott, vagy felesleges, hanem hiven találó, gyönyörködtető és tanulságos s a kor, személyek, tárgyak és jellemek élénk viszatükrözője. Szerző könnyü szerrel sokat tud végezni, neki egy rövid vers, néha egy odalökött szó elég arra, hogy vele, mint egy villámmal, annak, mit mondani, láttatni, érteni s éreztetni akar, minden oldalát egyszerre felvilágositsa. Rivalcsát, mint Protogenes, ode hujtja a vászonhoz és képen a hajtók.

A

A jól alkotott darabnak (totus teres atque rotundus) simán kikerekitett meséje ily kezelés mellett, elejétől végig akadozás és csapongás nélkül sebesen gördül le, mi is az egészre némi balladai eleven szint és jellemet ruház. Benne sehol mesterkéltség, sehol erőltetés észrenemvehető, mindenütt a természeti józan egyszerűség mutatkozik. Nyelve szerzőnek hibátlan, néhol (maga helyén) ódon zamatú is, de mindenkor keresetlen, soha nem affectált. Az általa használt versalak is szerencsésen van választva; ez ó szabásu schemában régibb korból áltvett elbeszélő költemények jobban veszik ki magokat mintsem más alakban. Mindent összeréve, e pályamű oly szerzőre mutat, kinek költői erében az Arany s Petőfij szelleméből kapott szikrák láttatnak lappongni s a kinek műve, nézetem szerint olyan, mely költészetünknek díszéül szolgálhat s így a jutalomra kitűzött feladat ezen Sommás kellékének teljesen megfelel. Csak egy van, mit benne talán hézagnak mondhatni és ez az: hogy az anyja karjából Bécsbe elvitt kis Zrinyiről sem Petér bán végbúcsuzásakor, sem neje utolsó kétségbecsése közben egy szóval sem emlékezik. De e hézagveska könnyen kitölthető.

V.k Szám. Losárdi Zuzsánna. Jelige: „Egy régi levélen ezt írva találtam."

Ha a jutalomra kitűzött feladat nem úgy volna formulázva, mint van és kell is lennie; ha nem követelne oly sokat, vagy mindent s megelégednék keresebbel is: akkor e pályamű nagyobb szerencsét tehetend vala. Mert el kell róla ismerni, hogy nem invita Minerva készült s van benne része a Musának is. A mese tárgya, hőse érdekes, compositiója nem rossz; szövedéke elég változatos; nem hiányzik a cselekvény, tárgy- személy- jellemrajz s azokon is ott kitűnő költői szinezet és emelkedettség, milyen többek közt az I Ének 28.k s III Ének 28.k nyolczasában adott kép és festés. Csakhogy aztán nagyobb részén azon természetes egyszerűség helyett, mely az igazi költőt oly kellemessé teszi, bizonyos

mesz

mesterkélt feszesség s untatá nehézkesség húzódik végig, mi miatt a rövidmondatos fel-felötlő képrajzok is fényöket és hatásukat vesztik. Vannak nehol igenis prózai, felesleges incisumok, mint III. 12ben a: fejtői kéjer!, – III. 9ben a 2–6 sorok: Hátha még tudná sat. – III. 40ben cz: Mély akkor nem volna Révey, mely utóbbira engem egy kisvárosi vim Zedrécéro vetemedtek a szerző, kikat ezzel Ki sem mentsi, mint gondolta, azt a kibát, hogy nyugodjék helyett nyugodjon-t találó jónak használni.. tt ilyen prózairások nem költői műbe valók. Másutt szükségtelen részletezés, szellemetlen elvicc (mint a – kabán perőfjes – vitt vőn' volna helyett, a d'csősznak lni, id'e villám sc s oly nemtetsző kifejtések, mint: tevé háradni = harsárt helyett, dijszedőnek a sőjlest. Még meg erőltetve és rendetlen képzettársítás, milyen a II. 40ben cz:

„Mózes sorsával így Zibékül
„fűrésze rejtvén álmodta."

majd ismét homályos allusiók, mint IV. 7ben, nehezítik Szerzőnket. Minderek a másféle komoly történelmi tanulmányozást, ügyes tapintatot s tárgyért lelkesülést tanusító s egyszersmind Zedrecző auspiciumaival is kezdett munkának nem kis hátrányára válnak. Ennélfogva szerző a kitűzött feladatnak bár kivel lélekkel megfelelni törekedett, megfelelni nem bírt, mert ha rá a Musa nem szólgott is, kegye egész mélyében nem vétetett ő.

VI. Szám. Kupa zendülése. Jelige: „Szeresd ők magyar hazádnak Kebled több érzelmeit."

Fürge a III-ik számával azonos s kezdete is majdnem azéhoz hasonló, hanem versalakja különböző s helyesebben választott. A mű nagyobb része történelmi adatokon épül, – Körtik a hetvagot a költő phantasiája tölti be, s Köcli a kupát s adja meg az egésznek a kedvezőt. A dalmenete célszerűen kövődik s következésképen folyik le; menete eleven, de nem áradozó, hol medrából partjai kiszaggatnák, különbsége vele voltan egésződést hagy hátra, melyek a változatosság érdekével bírnak. Minden pályázónak a költőnek a nemében való kivételsán lehetik ugyan mutatni: de e munkájával, mely a műveltebb közönségből, minőt a feltétel kíván, többfélét nál külöz, e téren még

nem

nem jutott el oda, hol a babír terem; ahoz még több készület-re lesz Pályázónak szüksége. Egy előre elegédjék meg azzal ha a benne rejlő kejesség el van ismerve általunk.

x x x
x x
x

Az előadottak folytán a hat darab pályamunkát becs-re nézve így vélem sorozhatónak:

1.º Zrinyi, vagy is a IV.k számú, mint legjobb és általános becsű.
2.k Losárdi Zsuzsánna, az V. Sz.
3.k Kupa zendülése — a VI. Sz.
4.k Kupa — a III. Sz.
5.k Firtos — a II. Sz.
6.k Falusi Mátkák — az I. Sz.

Kelt Aradon, julius 15.kén 1865.

Fábián Gábor

348/9 = hez. Vettem jul. 20. 1865

Vélemény
a Nádasdy-féle 6 darab
Pályamunkáról 1865ben

Fábián Gábortól

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

1244
1865

Vélemény

a Nádasdy-jutalomra 1865-ben pályázó Költeményekről.

A Nádasdy-pályadíjért versenyző, művek, egyet kivéve, ez idén is rendkívüli szegénységről tanuskodnak. Nem annyira a pályaművek méltók az elismerésre, mint inkább azon akademiai tagok, kik ezeket türelmesen végig olvasni s lelkiismeretesen megbirálni vállalkoznak. Ha nem hangoztatnak róluk egyebet általánosan rontató ítéleteknél, nem felelünk meg sem az iról, sem a közönség várakozásainak. Ha tüzetesen birálgatjuk s izeikre szedjük szét e versirási gyönge kisérleteket, áldatlan munkát végzünk, mely nem kevéssé hasonlit a Münchausenekhez s ezen keserü nyomokat is hagy. Nem rég, ha jól emlékszem, még nyilvános lapokba is átment az élet vigor kárhoztatása, melylyel egyik képirodalmi intézetünk a pályaművek fölött pálczát tört. De vajon várhatni-e józan meggondolással, hogy gyöngéd elnézés vagy épen a hibák lagyexegetése által mi magunk járuljunk az irodalom sülyesztéséhez, midőn czélunk és kötelességünk az irodalom emelése! hogy biráló lélekünkre félretegyük a vigort akkor, midőn a versenyző irót legkevésbé sem gyakorolják azt magok irányai!?

Nem akademiai pályamü-birák, de tanodai mükedvelő Körének előtt sem találna elfogadtatást oly semmiség, mint a II-dik Nánu Pirtos, melynek 7 lapnyi, torzvonásokkal irott gyarló hexameterei még a helyes-irási hibáktól is hemzsegnek, nemhogy valamely költői eszme, vagy compositio mutatkoznék benne. S ha nem ürközne fenálló szabályba, abajtandó lenne, hogy egy komoly, tudományos testülettel való effele versfaltrokáshoz, melyek elő tekintetre fölismerhetők, birálatra se bocsáttassanak.

Csak iskolai gyakorlatnak s nem többnek vehető a IV. dik Nánu Lőrinyi cimü pályamunka is, mely Csezei elhibázott históriáját követve minden költői alakitás nélkül, laza és erőtlen alexandrinekben akarná vajzolni Lőrinyi Péter szerencsétlen sorsát. Nincs meséje, nincs tartalma, nincs igazi nyelve, csak üres phrázisai vannak. Ni' egy példa a sok közül. Lőrinyi Györgyről irnak, hogy a Kenyold által alairt halálitéletet meggátolja.

„Nyil repülésénél sebesebb nevése
Segélyével megis – hasztalan – elkése . . . .
elmerengő kivatar, mely nem ismer gátot,
elidön felforgatja az egész világot
megsebzett oroszlán vegsö vonaglása,
helynek mérföldekre hallik ordítása
Nem nem kivatar s megsebzett oroszlán,
mely bánatti hangi volt a főpap csupán. sat.

A Falusi mátkákat (I. sz.) egyedül versjedelme (268 lap 4-edrétben.) s önfeledt áradozása és piciassága tette felnövővé. Kilátja ennek ben.

ad 1245/1865

re a költői lélekre, vagy feltalálásával, egy vonása sincs a stil szabatossága vagy emelkedettségének. Bámulatos, mint lehessen ennyi semmit mondó prózaversor értelmi lisztviáról, hogy Ezster parasztleány vőül negy Sándor parasztlegénykéz. Nem is a történetből van merítve, hanem „költői (?!) elbeszélés a népéletből" s kinek helye

... egyik megyeiből egy kisded helységbe,
ahelyett alig hanyik élet a közbe,
Fiktra magyar ajka, vallása sem kevert,
Hétköznap nadrágban lépni csak a mestert....
ezt a nyelvet meg lehet tanulni,
Hogy e kis helységben papást ne találni stb

Kupa vezéről, a somogyi herczegtől, két pályamű érkezett: az egyik a III-dik szám, Kupa, ezerst 12 éjakban; a másik a VII-dik szám, Kupa rendülése, történeti elbeszélés hat énekben. Emiden tekintetben nagy gyönge szerzemények, ellenben Ballagi Károly bírálatában sem találunk elégséges szerkezetet, érdekesen közé megy, mélyben szerző, bonyolodás és kifejlés természetes összefüggésben a helyesen volna megállapítva, amely részből a kazárokon vonatkozással rajzolt személyek, mint jellemzetes e. vonatkozások alomborvonásnak elő. A III-dik számu ejtsokban alig van egy Compositio, nem az a nyelv. Elég fordítástanulmány a munka; jellegzetes vonás az epos kellékeiből a tárgy maga sem ejtsoki, nem az a tei bizonyítják jártasságát a krónikában, melyek nyomot hagytak nemzetünk ősvallása, szokása és szertartásairól: de nem bír azzal, mi a holt anyagba élesek favalkatra s egy élő és mozgó gyönyörű egészszé fűzhetné össze a részletekből – nem bír költői teremtő erővel. Az dereszkedés terjedését és oldalaiás egyelőre mint látszik-mozgató elemévé teszi művében: de sem a küzdelem nagyszerűsége és változatossága, sem a részek összefüggő egysége által nem birta azt az egészet átható elevéé magasítani. És hiában! szóleg kibátlanul alkotta volna is költeményét s az eseményeket elég érdekesen és kellő műrajzisággal volnának egybefűzve: megöntené bennét a külső tekintet teljes hiánya. Stanczáiban semmi figyelet a mélyre és nincs. Verselése oly rövidek és hosszak sorok, ma staccatoos próza, úgy hogy folyton olvasva, senki sem fogná azt költött beszédnek mondani. Stílje alantjáró, sok helyt az érthetőségig erőtlen, vagy nem magyaros. Mily verselés például az effélé:

ő a büszke tűzszín kövül kevesen
Jó vannak ott egyi; kongnak a palotái,
elmúlni ha víg vége mulatjuk sirunk. (:25.lap.) vagy:

Boldoggá tenni véled? Galga elme!
Ki egynek kor, másnak kéz ádvát vont.
Ki lelt nagy ezélt, mely kivja fel magasra,
Lényébe forrt – boldog ha már nem kivja. (:27.l.)vagy ismét:

Akarsz társad tán, ám ő ettől nem retten,
elmúlna a szegény vilaj vizeinek
Gyakran ütnetleni kajlás téka eleget
Küzdést üzve elkért vár s nem retteget. (:31.l.) És az így

megy nem egy lapon, nem egy éneken, de 12 éneken keresztül, a mél-

Kül, hogy egy hibátlan, vagy csak türhető versszakot találnának. – A magyar kifejezésektől el nem fogadhatni az ilyeseket:

mert nem Kupa csak lész a vár vendége (: 42. l. :)
Marczéz vagyvan az éjjar közönek levvel (: 72. l. :)
Nem tudok, tőlem nem jő már beszéd (: 73. l. :). Ilyen negyillan szerkezésél egyegy élesebb vonás, kép, hasonlat: de azokat is földre vonja a kifejezés nehézkessége, prózaisága.

Ilyen utasy a Buda halálába regéi közt a Goda szavaiból, kor zött is effélét kiséri leg s hasadik ének egy epizod tesi: dal az ösvégzettől", melynek az semmi helye, semmi évadeke s csak sajnálni az író küzdelmét e rövid sorú versek szorítás rámái közöt.

Az VI. Ráma Kupa zendülése könyebben és gyorsabban ütemik tovagyán. Könyen perdülő s éj azért gyakran szabadságnál kül siradozó alexandrinjei, lásuk hogy siekneiek előre, de nincs mit vigyenek magokkal, nincs tárgyuk, nincs karakterek s így azon legnyább verselési közös szülemönyei, mely nem keres eszmét, művészi összhangot, csak gülcsirlandó zengést és pergést s adja a könyűfölt sem vér, könyeden. Kupa zendülése még kevesebb kussal és vérrel bír, mint előbbi rokona s egyedüli erénye, vagy inkább hibája, a simább nyelv és gördülőbb verselés. Ezenban legkisebb jelét sem mutatja öntudatos, művészi alakításnak, költői inventiónak és a gondolatmenet tovább fejlésének. Forrás-szenvedélyei alig történetének.' Jellemzései vagy rendkül találmányok és egy szinnel, vagy tulcsinak és nihilek. Sokszor mintegy maga sem látszik tudni, hogy rajzolni akarjon, torzit. Ki látni azt, hogy Kupa a belvonyi vadászaton a szá rodanó vad bőlény „két szarvát megkapja s egy taktusig a látra" hogy az „földre nagyot zölsen" vagy kimondaná a gestés harmoniáján át ezen versek a dárdával elejtett bőlényről:

ekkor a lomb, mint a szél az örvénybe ejte
Tulok is vérében a szerint kergetőzve (: 56. l. :) Jobbra balok és tulok egy nézlegben! – Nem tulságos és kiába való-e az egyszerü ötlet ily fényére öltözetésre:

Így zenget az ének a vitézek ajkán
S lelkök a dalon, e lengedező sajkán,
ekkor megannyi kattyu, ringatózva lágyan
elmerült a multnak nagy tükörtavában.
Kupa lelke pedig, mint a vó sirálya
elnyugtalan kedélyel fergeteget várta
emlékből a jövőbe s a vélembe vitta
S szerelemnek forró levegőjét itta .. (: 62. l. :) ehhez hangos zaj, lengedező sajka, kattyu, tükörtó, sirály, és forró levegő, nagy vízhiány semmiért!

Látszik, hogy nyelvében sincs meg az a komoly méltóság és erő, melyet a költői beszély objectivitása követel. Sokkal önlengőbb és szétfolyóbb ez, mint az előttünk álló költeményfajhoz illő. Ezután, hogy egyéb különösségeket, sőt nyelvhibákat elhallgassak, nem tudom, mint hagyja el a szerző a nevelőt oly gyakran, mintha iskolyodnék tőle. Például ilyet ir, mint mindegyik lapon:

Eltűnt tekintek nyomban fejedelmem fiának.
Kőfejtő paripa már az utat vágja.
Főurak elszánt őrök tűnődve(?) erdő.
Szent vizet a főpap végig hinti rajta.
Urak is udvarban hogy hiv vezeti vala. stb stb. Így az
a és az névelők aránylagosul alát mindenünnen szám üzletjük. Kiveti e
meg a szerző, mily magyar beszéd lett azzá az.

A naivdik énekben, Lupa gyülöletét rajzolván a Bahonyban, azt énekli, hogy „ora gyülöltje s törvényt, rendet élőszóval ora ír a Király, a nemzet" s jegyzetében mondja, hogy ez „vonatkozás az akkumányos törvényhozásra, ellenében az okervonóival!" Ki-kire volna! és ki tud bármit e bahonyi törvényhozásról?

Egyébiránt az egész bahonyi vadászat ötlete és hangja nagyon emlékeztet Buda Lalula kacagó részletére; valamint is megvájúl a közbeeső rész szinezése, négyes párjaival: vege a Délibáb-ról (: 36. l. :) és Enese álma (: 59. l. :) Purpureus pannus, onnan is tehetjük fel mind nem erant his locus. — ezt fem élő a darab köséhez, hogy éjen a dönő ütközetben azt vallja vala a szerző, hogy: „ Lupa keze dermed, S rettent, mint az árnyban mumus látó gyermek." valamint az is igen lágy szivü bevégzés, hogy Jován orlőzelme arra

Ölelkezve a két had egy virágcsokorba (?)

S rá az ur az égből szelidem mosolyga. E mosolylyal veszi át a költemény a előbbi társaival együtt hangosan kiáltja magára az igazságot hogy komolyabb önismeretre jusva, egyiktől sem részesüljek jutalomban.

Egészen különválik a többiektől s nem is egy égő szülötte azokkal az V-dik számú Losádi Zsuzsánna czimü elbeszélés, mint a czímlapon — tűrségesen — megjegyezve van, „epizód a Rákóczy-korból" Egyetlen üdítő helyecske az előbbiek sikkasztó sivatagja után. Valódi, gyakorlott költői kéz bélyegét viseli magán s érdekes rajzát adja egyszerűségében szerencsésen hogy találatot életének, ki Rákóczy Ferencet hiven követte hadjáratban. Meséje ha nem mondhatni is „ecletocinyduásnak" elejétől végig lekötő figyelmünket. Stílja teljesen beszédében van a verselési technika virtuozitásának. Stílus csillog és ragyog; képei, rajzai elevenek, ujszerüek; nincsi kitünő készséggel szerkesztett és pendülnek egymásra. Gyakorlott ecsettel festi itten a természet képeit s jelenetét, olykor éles vonásokkal, fölvett alakjainak jellemét is. Fő erénye azonban kiválóan a lyrai bb természetü rész leírásokban nyilvánkozik s ilyet, hogy szánnal fordultunk elő költeményünk folytán, sőt maga a beszély közepéje Zsuzsánna is többnyire mondható. Mindenesetre annyi előnnyel bír e alakrab nemcsak — különben igen gyönge — társai közül, de önmagában is, hogy külföldi beszélyirodalmunk élvezetes olvasmányával fogna gyarapodni általa

Más kérdés azonban, hogy csillogó tulajdonai mellett, vannak oly absolut hibái, melyek alapos kifogásul nem szolgálhatnak s az egész oly bevégzett műdarabnak tekinthető, minőnek mind compositiója, mind külső alakítása oly tökélyes correct,

hogy

hogy habozás nélkül jutalomra méltónak ítéltessék.

A költemény keveś anyagot nyujtva a költőnek, hogy művét megalkothassa. Képzelődéséből kelle sokat merítenie: alakokat, helyzeteket, cselekvényt. Nem azonban vagy látszik, hogy ő nem minden részben vala szerencsés. Zuzsánna Rolatov nem tűnik ki, kilaj leány. Nehéz természetű, Konor éder anyja nem bírja őt jóllen tartani. Csapong vadaitól, férfias mulatságokat keres. Anyja mögül akarja kényszeríteni egy utált férfihoz. Ekkor Rákóczy táborába siet, kihez régebbi idő óta titkos szerelemmel ragaszkodik. E szerelem volna tehát jellemének fő mozgató ereje, mely neki a költemény keretében pályát szab. Azonban e szerelem az egész mű folyását alig lépi ki a negativitás köréből s nem ragadja őt oly küzdelmekre, melyek közöt hősileg diadalmaskodhatnék, vagy elbukhatnék. Zuzsánna, azon pillanattól fogva, midőn Rákóczy táborában, etmália képe előtt, a lemondás lelkiharcában negy keresztül, elveszti tisztelet és szeretet sarkpontját, nem lesz egyébb, mint tábori ápolónő, ki buzgón „hajol a sebesedőt fölébe" s „ád jó bort, vízvétet, balzsamot", vagy elalszik lelkesedni a tábori a vitézekért; mert „szive, mint megszűnt a sebesülyű, meggyógyult." Megmenti Rákóczynét az üldözők elől, börtönbe kerül, majd kibarátul, fölkeresi kalandos apját s ujra elfogja szálmányai egy örökét, kivándorol s a költemény végén még egyszer kódbe burkoltan mutatnak föl alakja az utolsó Rákóczy kísérettel. Mindez megfajzja pályaképnek, de nem egy központ körül csoportosuló, költői cselekvénynek, úgy, hogy akarmadik ének tűl valóban csökken is e fő alak érdekessége. Nem tudom, mint egy ilyen jellemében oly szilajság, mint tehetett neki tulajdonit a Költő, azon érzelmességgel, melyben a második ének folyamán felsütteti.

A vers apróit sem látszik elégszé irodalmul, hogy gyönyörét, a nem tudom honnan került ármányos Erdőjy ur kérésére oly könnyedén kitagadja. Általában mondhatni, hogy az irodalom az egész mű folyamán nem elégszé pontos és természetes.

Előadása sincs minden fogyatkozás nélkül. Saját maga, elbeszélése több helyen közel áll a prózai novellisztikus elmondásokhoz s hiányzik belőle azon emelkedettség és gyorsaság, melyet ez költeménybeli kívánunk. Sok, igen sok részlet, egyes közbevetés, gyakran egész versszak, prózaiságával zavarólag hat a lendületes Kesz a Költői tárgyalás magasabb légkörében. Legyen szabad részint effélét, részint előzőnek felelőnő egyébb kifogásokat felhozni ezzel.

Keresztségen látok minden a Kés első strófában, hol a napleménye irását le; — prózaiságot az ilyesmében: „így lelkül ő az ármyba burkolt fényen beszélgetni kezdenek, Teljesen a hold, ezen is mondtuk volt" (: 16. lap :)„ melyen talesz az ijedtség (: u. o. :)„ ezzel, Boccáncot a városban" (: 27. l. :) s így tovább a 35. 38. 40. 57. a vas Bottyán-ról irott könyv megütése s a többi.

Vijjogva tél a vas" Vijjog-e az valóban?

Több helyen „vérző seb-ajkat" „vérfogos ajku sebet" emlegetve. Igaz, hogy ekkoriban „árva néma szájakat" mondja Cesar sebeit, melyek „bibor ajkaikkal nyilongva, szót s hangokat kérnek". De

ia

itt nincs szükség a Hejire.

Furcsának találom, hogy Rákóczy Ferenc, a helyes hogy egyszerű hallgatását parancsolva a öreg Volgájának, a 141-dik Zolnáis érzelmi velle; valamivel azt sem látom természetesnek, hogy a vadászó Leánya a Szeme úgy, reátapad az előtte fekvőnő ifjú fejedelemre, hogy a fejé rokonló vad Kara fürtein veszt (: 50. lap. :)

mindenütt aval-t ír avval helyett. Akiben így ezek is helyesek: annak, attól, arra. I mondja: segélyt tőlem (: 13. l. :) és: illene (: 20. l. :) pedig nekünk már „volt Reivai"!

Rákóczy arczáról mondja, hogy az „egyszersmind komoly s vidám volt". Hogyan? — Hasonlatokban van leírva a vadászó Leány kiléjének fölismertetése s emlőjének rajzolása nagyon is szemléleti.

ezt ily kifejezésekkel: „Erdős úr", „a kéne úr", „mit Keres itt ön", inkább modern novella hangjába illők

Leány-ajakhoz igen kevésnek találom a beszédet, melyhez Zsuzsánna a gyűlölt Erdőtt (: 36. l. :) visszautasítja; igen szépnek — de elnyújtottnak — bucsúzását az apai háztól a 2-ik ének végén.

Erőteljes kifejezések az ilyesek: „az égnek üveg harangjából a földre" (: 53. l. :) „a mosolygó Bódva" (: 56. :) „a bérez, völgy, mina büszke dalja és Kacsics hölgy" (: u. o. :) „a felhők vadászfala" (: 131. :)

Sokat mesterkel, vagy inkább kierőltetnek a czafrangos vénekkedvetért, a mi azután némi visszatetszést szül; p. o. a 30. lapon: „kivánva hogy ezentúl a Gazdasszony, az öreg Kata" vagy:

Ha igazán úgy volna: ha
Kell megtalálni: de ezt azt" (: 37. :) ez leírói mintha érezte volna, hogy ha összetartozik a kell-el, ki beszűnt ezt a büszönőtől szólván:

„Csak leveszi a rab elébe
Zsíralát, maszatos tevejét —
Korsóját, jakamált a lébe
S mellé vizes (!) rabkenyerét." (110. :) Ismét így:

Jó darabig így sírnak a
Sírnál Kruzsána és Kata. (120) Ki tudja, bár nem mindig természetesen, járjak rajta az ily igen is tőlelenes vének: „mélyán — él szán;" „citáler és — a büszeresés."

Magyaros kifejezések-e az ilyenek:

nem adatván neki beszéd, (: nem szólt az ebédez :)
elmorogva nyaldosá kezét. (: 49. :) Egy helyen (: 123. :) mondja: lóhalálában, szín halálában helyett: „Gábor! jövök", megyek helyett. (128. :) „fejjék reve, e. h. revéje, mert a fűnek: reve.

„Szúperczegés szemöldökjában" (: 109. :) Arany-nál Toldiban:

„Csak a szú perczegett a szemöldökjában. —

„mint Keresztes Fordult azúra elesett"! (: 111. :) Vörösmarty Szép Ilonája:

„Mily szerencse fordult életén?" Gyakorlatlanságból; de mivel ezembe jutottak, följegyzem.

A Rákóczy-indulóval is egy rossz mondatot irt s adott hősnője ajkára a 4-dik énekben. De egy ez, hogy nem tetszik éjen a dolog lényegével; mert az hogy nagyon is illik, nem bír a buzdító tűzével s vége szembetűnőleg lelohad ezen szárax mondattal: „a Ki-hával, áruló!"

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Zsuzsána bucsúja (:140:) emelhedett hangon s meghatóan melegséggel szól, azonban, az az „uj Archimédeszre" hivathozás, ugy látszik, oda nem illő rhetoricus felhiáltást vegyit belé.

Mindezen számon apró hiba, a szerkezet lényeges fogyathozásával egyesülve, bizonynyal sokat levon a mü becséből s nem engedi, hogy azt minden tekinterben correctnek, vagy, egyébbiránt dicsérendő tulajdonai mellett is, a kitüzött jutalomra méltónak itéljem.

Miskolcz, 1865. Augustus 4.

Lévay József
mint az Akadémia által megbizott egyik biráló.

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

1245/1865.

437/9 Erker. aug. 9. 1865.

Nidz

Ad N^ro 336.

Pénztári Értesítés.

Archaeologiai Közlemények
V. Kötet, 1. Füzet.

Szerző	Dolgozat címe	Ív-szám	Díjaztatik íve	Fizetendő aranyban	Fizetendő osztr. ért. for.	Fizetendő osztr. ért. kr.
Érdy János.	Kiadatlan magyar érmek az Árpádok korszakából. Első közlemény.	1 1/8	20 ftjával	—	22.	50.
Torma Károly.	Római feliratok Erdélyből. II. közlemény.	2 1/8	"	—	42.	50.
Römer Flóris.	A két hazában talált régi arany műemlékekről, különösen a szarvaszói Máramaros megyei aranykincsről.	2 1/8	"	—	42.	50.
Rupp Jakab.	Budának és környékének helyirati viszonyai a középkorban.	2 5/8	"	—	52.	50.
Römer Flóris.	Magyar régészeti krónika.	1 6/8	"	—	35.	—
Römer Flóris.	Adalék a magyar régészeti irodalomhoz.	6/8.	"	—	15.	—
	Összesen	10 4/8	"		210.	—

U. o. arch. 1865.

Ezen értesítés oly megjegyzéssel tétetik át a pénztárhoz, hogy
a fent írt két száz forint *az* archaeologiai
bizottság
költségéből fizetendő. Pest 1865. jul. 10-én.

Arany János
titoknok.

1865 ik év

Napló számok

471
472
473
479 számok

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Pénztári Értesítés.

Nyelvtudományi Közlemények. IV. kötet, II. füzet.		Ív-szám	Díjaztatik íve	Fizetendő		
Szerző	Dolgozat czíme			arany-ban	osztr. ért. for.	kr.
Budenz József	Néhány magyar igeképzőről.	1 14/16	20 ftjával	—	37	50
Gr. Kuun Géza	Hogyan fejeztetik ki az örökké-valóság a sémi nyelvekben?	13/16	"	—	16.	25
Mátyás Flórián	Magyar nyelvritkaságok.	1 5/16	"	—	26.	25.
Hunfalvy Pál	A finn nemzet történetirásáról. II	3 12/16	"	—	75.	—
Budenz József	Khivai tatárság.	3 4/16	"	—	65	—
	Összesen	11	"	—	220	—
Szerkesztési díj		11 ívért	3 ftjával	—	33	—
	Mindössze				253	—

U 10, 11, 1865. Nyelvt.

[illegible]

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Ezen értesítés oly megjegyzéssel tétetik át a pénztárhoz, hogy a fent írt 220 ft. írói és 33 ft szerkesztői tisztelet díj, összesen kétszázötvenhárom ft. o. é. a Nyelvtudományi Bizottság — költségéből fizetendő. Pest 1865 aug. 17. IX

Aranyhanos
titoknok.

1865 ik évben

Naplónámok

541
545
546
571

Pénztári Értesítés.

Mathematikai és Term. Értesítő.
V. kötet, 2. füzet.

Szerző	Dolgozat címe	Ívszám	Díjaztatik íve	Fizetendő aranyban	Fizetendő osztr. ért. for.	Fizetendő osztr. ért. kr.
Hurmann Auguszt.	Az 1860. II. sz. üstökös definitiv pályaszámítása.	2 12/32	21 ftjával	—	49	87½
Halász Jeiza.	Az életbiztosítás, tudományos, különösen orvosi szempontból.	29/32		—	19	3⅛
Rózsay József.	Észleletek az aggkor élettani és kóros tani változásai köréből, s a pesti városi Agg-gyámoldának 1830-tól 1863-ig szóló statistikája.	3		—	63	—
Csányi Dániel.	Rövid tájékozás a mértan rend szere felett.	„ 6 3/32		—	127	96⅞
	Összesen	12 12/32			259.	87½
	Szerkesztési díj (187 laptól 390-ig)	12 24/32			38	25
	Mindössze	12 24/32			298	12½

M. 41.

M. 42. 1865
által.

Ezen értesítés oly megjegyzéssel tétetik át a pénztárhoz, hogy
a fent írt 259 ft. 87½ x írói és 38 f. 25 kr
szerkesztői díjak az Akad. általános
költségéből fizetendő. Pest 1865

Arányossy
titoknok.

1805 iv

Napló számok

582
649
650
651
700

} számok

570.
K

Pénztári Értesítés.

Nyelvtudományi Értesítő III. kötet. Szerző	Dolgozat czíme	Ív-szám	Díjaztatik íve	Fizetendő aranyban	osztr. ért. for.	kr.
Télfy János.	Az Iliás szerzőjének egységéről.	2 12/16	21 ftjával	—	57	75
Brassai Sámuel.	A magyar mondat. III-dik értekezés.	14 13/16	"	—	311	6 1/4
Toldy Ferencz.	Az „a" indulathang és családja nyelvünkben	9/16	"	—	11	81 1/4
" "	Gyászbeszéd Bugát Pál rt. felett.	7/16	"	—	9	18 3/4
	Összesen	18 9/16	"	—	389.	81 1/4

U. 62 ásal.
1865

Ezen értesítés oly megjegyzéssel tétetik át a pénztárhoz, hogy a fent írt 389 f. 81 1/4 kr az Akadémia Ol's alános

költségéből fizetendő. Pest 1865, dec. 5-én

Aranyt János
titoknok.

1865 év

Napló számi

770.

U. K. Ásal. 9. sz.
1865.

Pénztári Értesítés.

Mathematikai és Természettudományi Értesítő V. kötet 2. füzet.		Ívszám	Díjaztatik íve	Fizetendő		
Szerző	Dolgozat czíme			aranyban	osztr. ért. for.	osztr. ért. kr.
Szabó József.	Negyedkori kovaszerszámok.	$1\frac{1}{8}$	21 ftjával.	—	23.	$62\frac{1}{2}$
Hollósy Jusztinián.	A távcsők történelmének vázlata	$2\frac{13}{16}$	"	—	59	$6\frac{1}{4}$
Hunyady Jenő.	A harmadrendü vonalakról	$2\frac{10}{16}$	"	—	55	$12\frac{1}{2}$
Jedlik Ányos.	Rumpelles pinczéjének beomlásáról.	$1\frac{5}{16}$	"	—	27.	55.
Győry Sándor.	A régi római font súlymértékéről.	$2\frac{2}{16}$	"	—	44.	$62\frac{1}{2}$
Hazslinszky Frigyes.	A zazmók új rendszeréről.	$\frac{7}{16}$	"	—	9.	$18\frac{3}{4}$
Than Károly.	A szabályellenes térfogatu gőzökről.	1.	"	—	21.	—
	összesen	$11\frac{7}{16}$	"	—	240.	$18\frac{3}{4}$
Szerkesztői dij		$11\frac{1}{2}$	3 ft.		34.	50.
	Összesen				274.	$68\frac{3}{4}$

Ezen értesítés oly megjegyzéssel tétetik át a pénztárhoz, hogy a fent írt kétszázhetvennégy ft 68 3/4 kr osztr. érték. ben az akadémia átalános

költségéből fizetendő. Pest 1865, f. márcz. 1.

Arany Sános
titoknok.

Arany Kintalára

5 dbe

1865

naplószámok

152
159

173
256
195

1867
117

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

1246
1865

Térítvények
az Akadémia által
küldött
Könyvekről.

2526

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

1247
1865

Köszönöd az Akadémia által küldött könyveket, illetőleg
tértivényt küldesz:

Kath. Lyceum, Kecskemét.
Jó" reáltanoda, Pest.
Jó" reál tanoda, Kassa.
Erdélyi Museum, Kolozsvár.
Ref. Collegium. Kolozsvár.
Ref. Collegium. Debreczen.
Orsz. Nemzeti Museum. Zágráb.
Ev. Collegium. Eperjes.
Bibliotheca Hungarorum. Jena.
Académie Royale. Amsterdam
Kir. Jogakadémia. Zágráb.
Ev. Jóiskola — Szarvas.
Teleki-Könyvtár. M. Vásárhely.
Ref. Jóiskola. Kecskemét.
Ágost. ev. Gymnasium. Pest.
ref. Theologiai Intézet. Pest.
Ev. Jóiskola. — Késmárk.
Kath. Jógymn. Lőcse.
Akademischer Leseverein. Bécs.
Kir. Jogakadémia. Pozsony.
Tudományok cs. kir. Akadémiája
Szt. Pétervár.

Köszönő

Levelek

az Akadémia által

küldött

Könyvekért.

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

DER
VEREIN FÜR NATURKUNDE
ZU
PRESBURG.

Im Namen und Auftrage des Vereins für Naturkunde zu Presburg habe ich die Ehre, Eurer hiemit

V Jahrgang des Korrespondenzblattes
1863

zu wohlwollender Aufname ganz ergebenst zu übersenden und um gelegentliche Bestätigung des Empfangs sowie um Fortdauer des wissenschaftlichen Verkehres höflichst zu bitten.

Genehmigen Eure den Ausdruck meiner besonderen Hochachtung.

Presburg, den Mai *18* 65

Der Secretär des Vereins für Naturkunde zu Presburg

[illegible]

Druck von A. Schreiber. 1858.

Der Verwaltungs-Ausschuss des Ferdinandeums zu Innsbruck

beehrt sich der löbl. Magyar Tudományos Académia in Pest

Zeitschrift III Folge 12. Heft nebst 30. Bericht

zu übersenden und bestätigt mit verbindlichstem Danke den richtigen Empfang der gütigst übersendeten Publikationen: zuletzt

a. Archaeologiai Közlemények III. 2. 3.

b. Evkonyvei X Kötet — XIII darab

Mit der Bitte, das Ferdinandeum auch fernerhin mit Ihren schätzbaren Publikationen gütigst zu betheiligen, erbietet sich der gefertigte Ausschuß mit Vergnügen, auch die diesseitigen Schriften Ihnen regelmäßig zukommen zu lassen.

Hochachtungsvollst

Innsbruck 4 März 1865.

der Verwaltungs-Ausschuß

Z. v. Chaur

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Hermann-Analytische Kassenbücher
in Hannover

EXPOSITION DE 1841.
LUXEMBOURG NATIONAL
1841
MEDAILLE D'OR.

Etablissement Géographique
DE
BRUXELLES
Fondé par
FR. VANDERMAELEN,

1re Division N° 10569.

On est prié de rappeler dans la réponse, la date, la division et le numéro de la présente.

ANNEXE.

Echanges.

L'Etablissement Géographique propose à toutes les Sociétés savantes, aux Institutions et aux Personnes qui s'intéressent aux progrès des Sciences, d'échanger les objets suivants contre des produits ou des doubles de ses Collections de l'Etabl.t Géographique.

1°. Les Ouvrages scientifiques ainsi que les Mémoires et les Bulletins des Sociétés savantes, les Publications des Gouvernements et des Villes.

2°. Les Produits des trois règnes de la Nature.

3°. Les Médailles et les Monnaies.

On s'empressera de faire parvenir le Catalogue et les conditions aux personnes qui en feront la demande. Les Ouvrages que l'Etablissement offre principalement en échange sont marqués d'un astérisque au Catalogue.

Bruxelles le 29 juin 1865.

Le Fondateur de l'Etablissement Géographique
à Monsieur Ladislas Szalay, Secrétaire de
l'Académie des Sciences de Hongrie à
Pesth

Monsieur le Secrétaire,

Désirant continuer les relations que nous avons inaugurées en 1863, j'ai le plaisir de vous faire parvenir par l'entremise de Monsieur Muquardt, libraire à Bruxelles, un exemplaire de quelques unes des Cartes que mon Etablissement a publiées en ces derniers temps et dont la liste ci-contre.

Je ne doute aucunement, Monsieur le Secrétaire, que l'Académie accueillera favorablement cet envoi et dans cette attente je vous témoignerai mon désir de recevoir celles des publications de l'Académie de Pesth que je n'ai pas reçues en 1863 et qui sont de nature

à intéresser les personnes de notre pays qui désirent se tenir au courant du mouvement scientifique dans votre patrie, car la Bibliothèque ainsi que les Collections de mon Etablissement sont accessibles à toute personne voulant s'instruire.

Veuillez comme précédemment me faire parvenir votre envoi par l'entremise de la maison Muquardt de Leipzig pour sa maison de Bruxelles. — Pourrai-je, Monsieur le Secrétaire, vous prier de bien vouloir faire parvenir à Monsieur de Balogh d'Almas, Membre de l'Académie de Hongrie la lettre ci-annexée ainsi que les Cartes de l'Europe et de la Belgique jointes au rouleau que je vous adresse aujourd'hui.

Dans l'attente d'apprendre que mes Cartes vous seront bien parvenues et qu'elles vous auront fait plaisir, je vous assure, Monsieur le Secrétaire, des sentiments de considération distinguée de

Votre dévoué Serviteur,

Ph. Vanderwaelen.

1° Carte des Chemins de fer de l'Europe 1 : 2.000.000 9 f^lles
2° Plan de la ville d'Anvers et de sa nouvelle enceinte 1 : 10.000 1 feuille
3° Carte spéciale des Chemins de fer de Belgique 1 feuilles

Erk. Jul. 5. 865

319/865 L. K.

Van der Maehlen geogr. intézet alapitója általa az Akademiának Küldendő térképekről tudósit, de a melyek meg nem érkeztek meg.

315/9. Vessem jul. 3. 1865.

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

ad 179/3. érkezett apr. 27. 1865.

16-1865

22. April 1865

II. Mások részéről

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

II. Von Andern

Alulirt ezennel elismerem, hogy a fentebbi jegyzékben előszámlált könyveket kezemhez vettem.

Ich Unterfertigter bestätige hiemit, dass ich die oben angeführten Bücher empfangen habe.

Wien 25. April 1865

[signature]

Bejegyzem Lakács Dr.

Pest, 1861. Emich Gusztáv magy. akad. nyomdász.

ad 179/9. Vessem april 27. 1865.

Kérjük e lapot aláiratva vételi elismervényül a Magyar tudományos Akademiának visszaküldeni.

A könyvek jegyzéke,

melyek ..... csomagban ..... szám alatt

.....

pesti könyvkereskedő által küldettek

A .....

I. A magyar tudományos Akadémia részéről.

Wir bitten dieses Blatt unterfertigt als Bestätigung des Empfanges der „Magyar tudományos Akadémia" zurückzusenden.

Verzeichniss der Bücher,

welche in 1. Packet mit 2. Zahl durch

.....

Buchhändler in Pest abgesendet wurden

An die Geologische Reichsanstalt Wien.

I. Von Seite der „Magyar tudományos Akadémia."

A magyar birodalom természeti viszonyainak leirása 1—7 füzet.

392/PRA 1865 Für die K. K. geologische Reichsanstalt

Wien, am 25. April 1865

Hochachtungsvoll

ergebenster

W. Ro Haidinger

Bejegyzem Tahán Dr.

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

II. Mások részéről

II. Von Andern

Alulirt ezennel elismerem, hogy a fentebbi jegyzékben előszámlált könyveket kezemhez vettem.

Ich Unterfertigter bestätige hiemit, dass ich die oben angeführten Bücher empfangen habe.

Pest, 1861. Emich Gusztáv magy. akad. nyomdász.

Kérjük e lapot aláiratva vételi elismervényül a Magyar tudományos Akademiának visszaküldeni.

A könyvek jegyzéke,

melyek ..... csomagban ..... szám alatt

Eggenberger Ferdinánd

pesti könyvkereskedő által küldettek

A Királyi Jogakadémiának. Pozsony.

I. A magyar tudományos Akadémia részéről.

Wir bitten dieses Blatt unterfertigt als Bestätigung des Empfanges der „Magyar tudományos Akadémia" zurückzusenden.

Verzeichniss der Bücher,

welche in ..... Packet mit ..... Zahl durch

.....

Buchhändler in Pest abgesendet wurden

An .....

I. Von Seite der „Magyar tudományos Akadémia."

Évkönyv X. 10. 13.
Philos. Értesitő III. 3. IV.
Nyelvtud. Értesitő II. 4.
Math. Értesitő III. 3. IV.
Nyelvtud. Közlemények II. 2. 3. III.
Math. Közl. II. III.
Archaeol. Közl. III. IV.
Statist. Közl. IV. V. VI.
Toldy: Emlékbeszéd gr. Teleki J. fölött
Almanach 1861. 863. 864. 865.
Szótár 1–13 füz.

Strategia elvei III.
Petényi hátrah. munkái I.
Monumenta. okmánytár X.
detto Irók VII. XI. XII.
Jegyzőkönyv I. II.
Jegyz. T.

Átvettem.
Posony Oct. 18. 865.

D. Milbeck
könyvtárnok

614/3. szám.hoz.

II. Mások részéről

Alulirt ezennel elismerem, hogy a fentebbi jegyzékben előszámlált könyveket kezemhez vettem.

II. Von Andern

Ich Unterfertigter bestätige hiemit, dass ich die oben angeführten Bücher empfangen habe.

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

C. K. ÁLL. FÖLDÉ POSON

Pest, 1861. Emich Gusztáv magy. akad. nyomdasz.

Kérjük e lapot aláiratva vételi elismervényül a Magyar tudományos Akademiának visszaküldeni.

A könyvek jegyzéke,

melyek ..... csomagban ..... szám alatt

.....

pesti könyvkereskedő által küldettek

A .....

I. A magyar tudományos Akadémia részéről.

Wir bitten dieses Blatt unterfertigt als Bestätigung des Empfanges der „Magyar tudományos Akadémia" zurückzusenden.

Verzeichniss der Bücher,

welche in ..... Packet mit ..... Zahl durch

Ferd. Eggenberger

Buchhändler in Pest abgesendet wurden

An den Akademischen Leseverein. Wien.

I. Von Seite der „Magyar tudományos Akadémia."

Évkönyv X. 6. 9–14.
Nyelvtud. Értesitő II. 3. 4.
Phil. Értesitő III. IV.
Math. Értesitő II. 3. 4. III. IV.
Nyelvtud. Közlemények I. II. III.
Math. Közl. II. III.
Archaeol. Közl. III. 2. 3. 4. IV.
Statist. Közl. III. IV. V. VI.
Math. Pályamunkák I.
Toldy: Emlékbeszéd gr. Teleki J. fölöti
Külföldi Játékszin XVII.
Almanach 1861. 863. 864. 865
Szótár 1–13 füz.
Stratégia elvei I. II. III.
Petényi hátrahagott munkái I.
Monumenta. Okmánytár I–X
detto. Krók I–VII. IX. XI. XII. XV.

Verta

Török-magyarkori tört. emlékek I. II.
Magyar történelmi Tár I–XII.
Vass: Iskolázás
Jegyzőkönyv I. II.
Budapesti Szemle 41–70. új folyam 1–3 füzet.

Jegyz. T.

606/9. hez.

II. Mások részéről

II. Von Andern

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Alulirt ezennel elismerem, hogy a fentebbi jegyzékben előszámlált könyveket kezemhez vettem.

Ich Unterfertigter bestätige hiemit, dass ich die oben angeführten Bücher empfangen habe.

J. Karl
d. Z. Schreiber
des Akad. Lesevereins.

Pest, 1861. Emich Gusztáv magy. akad. nyomdasz.

Kérjük e lapot aláiratva vételi elismervényül a Magyar tudományos Akademiának visszaküldeni.

A könyvek jegyzéke,

melyek ..... csomagban ..... szám alatt

Eggenberger Ferdinánd

pesti könyvkereskedő által küldettek

A Kath. Főgymnasium-

nak. Lőcse.

I. A magyar tudományos Akadémia részéről.

Wir bitten dieses Blatt unterfertigt als Bestätigung des Empfanges der „Magyar tudományos Akadémia“ zurückzusenden.

Verzeichniss der Bücher,

welche in ..... Packet mit ..... Zahl durch

.....

Buchhändler in Pest abgesendet wurden

An .....

I. Von Seite der „Magyar tudományos Akadémia.“

Évkönyv II — X.

Nyelvtud. Értesítő I. II.

Philos. Értesítő I — IV.

Math. Értesítő I — IV.

Nyelvtudományi Közlemények I. II. III.

Math. Közl. I. II. III.

Archaeol. Közl. I — IV.

Statist. Közl. I — VI.

Math. Pályamunkák I.

Toldy: Emlékbeszéd gr. Teleki fölött.

Almanach 1861. 863.

864. 865.

Szótár 1 — 13 füz.

Strategia elvei I. II. III.

Petényi hátrah. munkái I.

Monumenta. Okmánytár: I — X.

Lettó kirók: I — VII. IX. XI. XII. XV.

Török-magyarkori tört. emlékek I. II.

Magyar Tört. Tár I — XII.

Vass: Iskolázás

Jegyzőkönyv I. II.

Jegyz. J.

587/9. Szúnhez

II. Mások részéről

II. Von Andern

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Alulirt ezennel elismerem, hogy a fentebbi jegyzékben előszámlált könyveket kezemhez vettem. Kivéve a nyelvtudományi Közlemények III.ik kötetének első füzetét, mely hiányzott. A statist. Közlem. III. füzetét – két példányban lévén – ide csatoldom.

Widdermann
könei. k. Et. fögym. igazgató.

Ich Unterfertigter bestätige hiemit, dass ich die oben angeführten Bücher empfangen habe.

Pest, 1861. Emich Gusztáv magy. akad. nyomdasz.

130.

Kérjük e lapot aláiratva vételi elismervényül a Magyar tudományos Akademiának visszaküldeni.

A könyvek jegyzéke,

melyek ..... csomagban ..... szám alatt

Eggenberger Ferdinánd

pesti könyvkereskedő által küldettek

Az Evang. Főiskolá-

nak. Késmárk.

I. A magyar tudományos Akadémia részéről.

Wir bitten dieses Blatt unterfertigt als Bestätigung des Empfanges der „Magyar tudományos Akadémia" zurückzusenden.

Verzeichniss der Bücher,

welche in ..... Packet mit ..... Zahl durch

.....

Buchhändler in Pest abgesendet wurden

An .....

I. Von Seite der „Magyar tudományos Akadémia."

Évkönyv IX. 1—5. X. 10.

Nyelvtud. Értesitő II. 4.

Philos. Értesitő III 3. IV.

Math. Értesitő III 3. IV.

Nyelvtudományi Közlemények II. 2. 3. III.

Math. Közl. II. III.

Archaeol. Közl. III. IV.

Statist. Közl. IV—VI.

Toldy: Emlékbeszéd gr. Teleki J. fölött

Almanach 1861. 863. 864. 865.

Szótár 1—13 füz.

Strategia elvei III.

Petényi hátrah. munkái I.

Monumenta Okmánytár I—V. X.

detto Krók I—VII. XI. XII.

Magyar Tört. Tár: I—VII.

Jegyzőkönyv I. II.

Jegyz. T.

Kismark 1865 bel. 4kén

Stenczel Hugo

a kismarki Lyceum igazgató tanára.

II. Mások részéről

Alulirt ezennel elismerem, hogy a fentebbi jegyzékben előszámlált könyveket kezemhez vettem.

Kesmárk 4/X 1865

Solczfrigyes könyvtárnok

II. Von Andern

Ich Unterfertigter bestätige hiemit, dass ich die oben angeführten Bücher empfangen habe.

Pest, 1861. Emich Gusztáv magy. akad. nyomdasz.

Kérjük e lapot aláiratva vételi elismervényül a Magyar tudományos Akademiának visszaküldeni.

A könyvek jegyzéke,

~~melyek csomagban szám alatt~~

.....

~~pesti könyvkereskedő által küldettek~~

A Reform. theologiai intézetnek. Pest.

I. A magyar tudományos Akadémia részéről.

Évkönyv IX. X. 10.
Nyelvtud. Értesitő II. 4.
Philos. Értesitő III 3. IV.
Math. Értesitő III 3. IV.
Nyelvtud. Közlemények: II. 2. 3. III.
Math. Közl. II. III.
Archaeol. Közl. I. III. IV.
Statist. Közl. IV–VI.
Toldy: Emlékbeszéd gr. Teleki J. fölött.
Almanach 1861. 863. 864. 865.
Szótár 1–13 füzet

Wir bitten dieses Blatt unterfertigt als Bestätigung des Empfanges der „Magyar tudományos Akadémia" zurückzusenden.

Verzeichniss der Bücher,

welche in ..... Packet mit ..... Zahl durch

.....

Buchhändler in Pest abgesendet wurden

An .....

I. Von Seite der „Magyar tudományos Akadémia."

Strategia elvei III.
Petényi hátrah. munkái I.
Monumenta. Okmánytár: I–VI. X.
detto Irók: I–VII. XI. XII.
Magyar Tört. Tár I–VII.
Jegyzőkönyv I. II.

Az itt megnevezett könyvekes a pesti ev. reform. főtanoda részére átvettem

Pesten julius 15én 1865 Gönczy Pálnak

II. Mások részéről

II. Von Andern

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Alulirt ezennel elismerem, hogy a fentebbi jegyzékben előszámlált könyveket kezemhez vettem.

Ich Unterfertigter bestätige hiemit, dass ich die oben angeführten Bücher empfangen habe.

Pest, 1861. Emich Gusztáv magy. akad. nyomdász.

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA.

Pest, 18 6⁶ jul. 12.

A magyar tud. Akadémia részéről a mai napon az alább megnevezett pesti könyvkereskedőnek az ide mellékelt jegyzékben kitett könyvek a végett adattak át, hogy azokat rendeltetésök helyére juttassa. Fölkéretik az intézet, melyhez a könyvküldemény czímezve van, hogy a vételi elismervényt aláíratva visszaküldeni szíveskedjék. Ha ezen elismervény egy év leforgása alatt hozzánk vissza nem érkezik, annak jeléül fogjuk venni, hogy a küldemény eltévedt, vagy hogy az intézet munkálkodása megszünt. Kéretik továbbá minden intézet, hogy ha a magyar tud. Akadémia könyvküldeményeiben valami hiányt tapasztal, azt az alulirt titkárnak jelentse be, hogy a tudomásunkra jutott hiányt, a mennyire lehet, elháríthassuk vagy utólagosan kipótolhassuk. Minden közlés, tudósitás vagy könyvküldemény a magyar tud. Akadémia titkárához czímeztessék, s vagy közvetlenül annak, vagy pedig valamely hiteles pesti könyvkereskedőhöz küldessék.

A magyar tud. Akadémia nemcsak az intézetek tárgyalásait, értesitőit, évkönyveit kéri, de köszönettel fogad minden közleményt és nyomtatványt, melyek a tudományokat és művészeteket gyarapítják, így különösen földképeket, almanachokat, könyvtári lajstromokat is. Nemcsak az újabb, de a régibb tárgyalásokat és tudományos folyóiratokat is nagy örömmel fogadja.

A magyar tud. Akadémia az intézet vagy mások által más magyarországi intézeteknek és egyes tudósoknak szánt könyvküldeményeket is szívesen átveszi, hogy az illetők kezéhez juttassa.

Mély tisztelettel

alázatos szolgája

Von Seite der „Magyar tudományos Akadémia“ wurden am heutigen Tage dem unten benannten Pester Buchhändler die in dem beigeschlossenen Verzeichniss angeführten Bücher zur Weiterbeförderung übergeben. Wir ersuchen die Anstalt, an welche die Sendung adressirt ist, die Bestätigung des Empfanges zu unterfertigen, und der „Magyar tudom. Akadémia“ zurückzusenden. Wenn wir diese Bestätigung im Verlaufe eines Jahres nicht erhalten sollten, so müssten wir dies als einen Beweis dessen ansehen, dass entweder die Sendung nicht an ihren Bestimmungsort angekommen, oder dass die Anstalt nicht mehr bestehe. Zugleich ersuchen wir jede Anstalt, die Mängel, welche sie bei den Büchersendungen der „Magyar tud. Akad.“ wahrnehmen sollte, dem Sekretär anzuzeigen, um denselben vorbeugen oder das Fehlende nachträglich übersenden zu können. Jede Anzeige, Mittheilung und Büchersendung möge an den Sekretär der „Magyar tudományos Akademia“ adressirt, und demselben entweder unmittelbar, oder mittelst einer accreditirten Buchhandlung in Pest übersendet werden.

Die ungarische Akademie wünscht nicht nur die Verhandlungen, Mittheilungen und Jahrbücher der verschiedenen Anstalten, sondern auch Landkarten, Almanachs, Bibliotheken-Kataloge, und überhaupt alle Publikationen, welche geeignet sind die Wissenschaften und Künste zu fördern.

Die ungarische Akademie erbietet sich auch solche Büchersendungen, welche an andere Anstalten oder an einzelne Männer in Ungarn adressirt sind, zur Weiterbeförderung zu übernehmen.

Mit besonderer Hochachtung

ergebener Diener

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

A második lapon megnevezett könyvek az alulirott akad. kiadónál (az akadémia palotájában) a mai naptól fogva rendelkezésére készen állanak, s bátor vagyok mielőbbi elvitelcsöket kérni.

Pest, 1865. Jul. 14.

Takács István
akad. kiadó.

Kérjük e lapot aláiratva vételi elismervényül a Magyar tudományos Akademiának visszaküldeni.

Wir bitten dieses Blatt unterfertigt als Bestätigung des Empfanges der „Magyar tudományos Akadémia“ zurückzusenden.

A könyvek jegyzéke,

melyek ..... csomagban ..... szám alatt

Eggenberger Ferdinánd

pesti könyvkereskedő által küldettek

Az Evang. Főiskolának

Szarvas.

Verzeichniss der Bücher,

welche in ..... Packet mit ..... Zahl durch

Buchhändler in Pest abgesendet wurden

An .....

I. A magyar tudományos Akadémia részéről.

Évkönyv II — X.
Régi m. Nyelvemlékek I — IV. 1.
Nyelvtud. Pályamunkák I. II. III.
Természettud. " " " I — IV.
Történettud. " " " I. II.
Philos. " " " I. II. III.
Mathem. " " " I.
Törvénytud. " " " I. II.
Tudománytár 1834–39 / 1841–43.
Gegő: Moldvai telepek.
Magyar László utazása I.
" " " levelei.
Vállas: Egyenletek I. II.
Kazinczy eredeti munkái I. II.
Mocsi: Elmélkedések.
Magyar nyelv rendszere
Magyar Tájszótár

I. Von Seite der „Magyar tudományos Akadémia.“

Nyelvtud. Értesitő I. II.
Philos. Értesitő I. II. III. IV.
Math. Értesitő I. II. III. IV.
Nyelvtud. Közlemények I. II. III.
Math. Közl. I. II. III.
Archaeol. Közl. I. II képátl. III. IV.
Statist. Közl. I — VI.
Monumenta. Dipl. I — X.
Monumenta. Script. I — VII. IX. XI. XII. XV.
Török-magyarkori tört. emlékek I. II.
Magyar Tört. Tár I — XII.
Érdy: Viaszos lapok
Magyar Levelestár I.
Knauz: Országos tanács.

A tudományzárból a 41-iki folyam hiányzik a küldenényből
Tasay

854/9. számhoz.

Márkfi: Codex graecus.
Mátray: Magy. énekek dallamai.
Sztoczek: Utasitás
Fábián: Finn nyelvtan.
Hunfalvy: Finn olvasmányok.
Vámbéry: Abuska.
Kazinczy Ferencz és kora I–III.
Babbage Logarithm.
Brassai: Logika
Szalai: Lélektan
Szabó: Magyaritás
Strategia elvei I. II. III.
Hunyadi utólsó hadjárata.

Vass: Iskolázás
Német-magyar zsebszótár.
Raumer: Lengyelhon bukása.
Ovidius: Átváltozások I–III.
" " Levelei
Hradnai: Számolási segéd.
Horatius levelei
Cuvier: állatország.
Foldy: Emlékbeszéd gr. Teleki J. fölött.
Almanach 1861. 863. 864. 865.
Szótár 1–13 füz.
Petényi hátrah. munkái I.
Jegyzőkönyv I. II.

Jegyz. T.

II. Mások részéről

II. Von Andern

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Az 1841-ikt tudományt hiányzását megjegyezvén

Alulirt ezennel elismerem hogy a fentebbi jegyzékben előszámlált könyveket kezemhez vettem.

Ich Unterfertigter bestätige hiemit, dass ich die oben angeführten Bücher empfangen habe.

Szarvasz szept. 15. 1866.

Tatay István e. i. r.
a szarvasi főiskola igazgató tanára
Zsilinszky Mihál könyvtárnok.

Pest, 1861. Emich Gusztáv magy. akad. nyomdász.

79.

Kérjük e lapot aláiratva vételi elismervényül a Magyar tudományos Akademiának visszaküldeni.

A könyvek jegyzéke,

melyek ..... csomagban ..... szám alatt

Eggenberger Ferdinánd

pesti könyvkereskedő által küldettek

A G. Teleki-féle Könyvtárnak. Maros-Vásárhely.

I. A magyar tudományos Akadémia részéről.

Wir bitten dieses Blatt unterfertigt als Bestätigung des Empfanges der „Magyar tudományos Akadémia" zurückzusenden.

Verzeichniss der Bücher,

welche in ..... Packet mit ..... Zahl durch

.....

Buchhändler in Pest abgesendet wurden

An .....

I. Von Seite der „Magyar tudományos Akadémia."

Évkönyv X. 10. 13.
Nyelvtud. Értesitő II. 4.
Philos. Értesitő III 3. IV
Math. Értesitő III 3. IV.
Nyelvtudományi Közlemények II 2. 3. III.
Math. Közl. II. III.
Archaeol. Közl. III. IV.
Statist. Közl. IV—VI.
Toldy: Emlékbeszéd gr. Teleki S. fölött
Almanach 1861. 863. 864. 865.
Szótár 1—13 füzet.

Strategia elvei III.
Petényi hátrah. munkái I.
Monumenta. Okmánytár: X.
detto Krók VII. XI. XII.
Jegyzőkönyv I. II.
Budapesti Szemle 41—70. új folyam 1—3 füz.

Jegyz. T.

Alolirt ezennel köszönettel el ösmerem, hogy a fentebbi jegyzékben foglalt könyvetet rezemhez vettem. Maros Vásárhelyt 865 Sept. 20ka

Horváth Gáspár
Gr. Teleki Kotárnok

555/9. számhoz.

II. Mások részéről

Alulirt ezennel elismerem, hogy a fentebbi jegyzékben előszámlált könyveket kezemhez vettem.

II. Von Andern

Ich Unterfertigter bestätige hiemit, dass ich die oben angeführten Bücher empfangen habe.

Pest, 1861. Emich Gusztáv magy. akad. nyomdasz.

7.

Kérjük e lapot aláiratva vételi elismervényül a Magyar tudományos Akademiának visszaküldeni.

A könyvek jegyzéke,

melyek ..... csomagban ..... szám alatt

Eggenberger Ferdinánd

pesti könyvkereskedő által küldettek

A Ref. Főiskolá-
nak. Kecskemét.

I. A magyar tudományos Akadémia részéről.

Wir bitten dieses Blatt unterfertigt als Bestätigung des Empfanges der „Magyar tudományos Akadémia" zurückzusenden.

Verzeichniss der Bücher,

welche in ..... Packet mit ..... Zahl durch

.....

Buchhändler in Pest abgesendet wurden

An .....

I. Von Seite der „Magyar tudományos Akadémia."

Évkönyv X. 10. 13.
Nyelvtud. Értesitő II. 4.
Philos. Értesitő III. 3. IV.
Math. Értesitő III. 3. IV.
Nyelvtudományi Közlemények II. 2. 3. III.
Math. Közl. II. III.
Archaeol. Közl. III. IV.
Statist. Közl. IV—VI.
Toldy: Emlékbeszéd gr. Teleki J. fölött.
Almanach 1861. 863. 864. 865.
Szótár 1—13 füzet

Strategia elvei III.
Petényi hátrah. munkái I.
Monumenta. Okmánytár: X.
detto Krók: VII. XI. XII.
Jegyzőkönyv I. II

Jegyz. T.
Kecskemét, Aug. 10. 1865

Fehér Pésem
főiskolai igazgató.

559/3. Jöt sept. 30. 1865.

II. Mások részéről

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

II. Von Andern

Alulirt ezennel elismerem, hogy a fentebbi jegyzékben előszámlált könyveket kezemhez vettem.

Ich Unterfertigter bestätige hiemit, dass ich die oben angeführten Bücher empfangen habe.

Pest, 1861. Emich Gusztáv magy. akad. nyomdász.

Kérjük e lapot aláiratva vételi elismervényül a Magyar tudományos Akademiának visszaküldeni.

A könyvek jegyzéke,

melyek ..... csomagban ..... szám alatt

Eggenberger Ferdinánd

pesti könyvkereskedő által küldettek

A Királyi Jogakadémiá-nak Zágráb.

I. A magyar tudományos Akadémia részéről.

Wir bitten dieses Blatt unterfertigt als Bestätigung des Empfanges der „Magyar tudományos Akadémia" zurückzusenden.

Verzeichniss der Bücher,

welche in ..... Packet mit ..... Zahl durch

.....

Buchhändler in Pest abgesendet wurden

An .....

I. Von Seite der „Magyar tudományos Akadémia."

Évkönyv X. 1—14.
Nyelvtud. Értesitő II.
Math. Értesitő II. III. IV.
Philos. Értesitő II. III. IV.
Nyelvtud. Közlemények I. II. III.
Math. Közl. II. III.
Archaeol. Közl. II. III. IV.
Statist. Közl. II—VI.
Almanach 1861. 863. 864. 865.
Szótár 1—13 füzet.
Strategia elvei I. II. III.
Petényi hátrah. munkái I.

Monumenta. Okmánytár VIII. IX. X.
detto Lrók VII. XI. XII. XV.
Török-magyarkori tört. emlékek I. II.
Magyar Tört. Tár XI. XII.
Toldy: Emlékbeszéd gr. Teleki J. fölött
Vass: Iskolázás
Jegyzőkönyv I. II.

Jegyz. T.

percepi

Zagrabiae 20. Septembris 1865.

Dr. Paulus Michiéff
r. juris Academiae Director.

II. Mások részéről

II. Von Andern

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Alulírt ezennel elismerem, hogy a fentebbi jegyzékben előszámlált könyveket kezemhez vettem.

Ich Unterfertigter bestätige hiemit, dass ich die oben angeführten Bücher empfangen habe.

Pest, 1861. Emich Gusztáv magy. akad. nyomdász.

Kérjük e lapot aláiratva vételi elismervényül a Magyar tudományos Akademiának visszaküldeni.

A könyvek jegyzéke,

melyek ..... csomagban ..... szám alatt

.....

pesti könyvkereskedő által küldettek

A .....

I. A magyar tudományos Akadémia részéről.

Wir bitten dieses Blatt unterfertigt als Bestätigung des Empfanges der „Magyar tudományos Akadémia“ zurückzusenden.

Verzeichniss der Bücher,

welche in ..... Packet mit ..... Zahl durch

Ferd. Eggenberger

Buchhändler in Pest abgesendet wurden

An die Bibliotheca Hungarorum. Jena.

I. Von Seite der „Magyar tudományos Akadémia.“ (Deutschland)

Évkönyv II—X.

Régi m. nyelvemlékek I—IV. 1.

Nyelvtud. Pályamunkák I. II. III.

Természettud. „ „ „ I—IV.

Történettud. „ „ „ I. II.

Philos. „ „ „ I. II. III.

Mathem. „ „ „ I.

Törvénytud. „ „ „ I. II.

41 Tudománytár 1834—39. 1841—43.

Gegő: Moldvai telepek.

Magyar László utazása I.

„ „ levelei.

Vállas: Egyenleuk I. II.

Kazinczy erdélyi munkái I. II.

Mocsi: Elmélkedések.

Magyar nyelv rendszere

Magyar Tájszótár.

Nyelvtud. Értesitő I. II.

Philos. Értesitő I—IV.

Math. Értesitő I—IV.

Nyelvtudományi Közlemények: I. II. III.

Math. Közl. I. II. III.

Archaeol. Közl. I. II képáll. III. IV.

Statist. Közl. I—VI.

Monumenta. Dipl. I—X.

Monumenta. Script. I—VII. IX. XI. XII. XV.

Török-magyarkori tört. emlékek I. II.

Magyar Tört. Tár I—XII.

Érdy: Viaszos lapok.
Magyar Levelestár I.
Knauz: Országos tanács
Márkfi: Codex graecus.
Mátray: Magy. énekek dallamai.
Stoczek: Utasitás
Fábián: Finn nyelvtan
Hunfalvy: Finn olvasmányok.
Vámbéry: Abuska.
Kazinczy Ferencz és kora I–III.
Babbage Logarithm.
Brassai: Logika.
Szalai: Lélektan
Szabó: Magyaritás
Strategia elvei I. II. III.

II. Mások részéről

Hunyadi utólsó hadjárata
Vass: Iskolázás
Német-magyar zsebszótár
Raumer: Lengyelhon bukása
Ovidius: Átváltozások I–III
" " : Levelei
Hradnai: Számolási segéd
Horatius levelei
Cuvier: Állatország
Toldy: Emlékbeszéd gr. Teleki J. fölött.
Almanach 1861. 863. 864. 865.
Szótár 1–13 füz.
Petényi hátrah. munkái I.
Jegyzőkönyv I. II.
Budapesti szemle 41–70. Új folyam 1–3 füz.

II. Von Andern

Jegyz. T.

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Alulirt ezennel elismerem, hogy a fentebbi jegyzékben előszámlált könyveket kezemhez vettem.

Ich Unterfertigter bestätige hiemit, dass ich die oben angeführten Bücher empfangen habe.

A Tudományztár 1841. iki kötetének hiával ~~és Szabó „Pest Buda Korszaka"~~ ~~[illegible]~~ (mert ez a Terfrat [illegible] [illegible] [illegible])

Szász Bélan

Pest, 1861. Emich Gusztáv magy. akad. nyomdász.

513/9. lm

375.

Kérjük e lapot aláiratva vételi elismervényül a Magyar tudományos Akademiának visszaküldeni.

A könyvek jegyzéke,

melyek ..... csomagban ..... szám alatt

Eggenberger Ferdinánd

pesti könyvkereskedő által küldettek

Az Evang. Collegium-nak. Eperjes.

I. A magyar tudományos Akadémia részéről.

Wir bitten dieses Blatt unterfertigt als Bestätigung des Empfanges der „Magyar tudományos Akadémia“ zurückzusenden.

Verzeichniss der Bücher,

welche in ..... Packet mit ..... Zahl durch

.....

Buchhändler in Pest abgesendet wurden

An .....

I. Von Seite der „Magyar tudományos Akadémia.“

× + Évkönyv II — X. 6

× + Régi m. nyelvemlékek I—IV. 1. 6

× + Nyelvtud. Pályamunkák I. II. III.

× + Természettud. „ „ „ I—IV.

× + Történettud. „ „ „ I. II.

× + Philos. „ „ „ I. II. III.

× + Math. „ „ „ I.

+ Törvénytud. „ „ „ I. II.

+ Tudománytár 1834—39. 1841—43.

+ Gegő: Moldvai telepek.

+ Magyar László utazása I.

+ „ „ „ levelei.

+ Váltas: Felsőbb egyenletek I. II.

+ Kazinczy eredeti munkái I. II.

+ Mocsi: Elmélkedések

× + Magyar nyelv rendszere 6.

+ Magyar Tájszótár

+ Nyelvtud. Értesítő I. II. 6

+ Philos. Értesítő I—IV.

+ Math. Értesítő I—IV.

+ Nyelvtud. Közlemények I. II. III. 6

+ Mathem. Közl. I. II. III.

+ Archaeol. Közl. I. II. képásl. III. IV.

+ Statist. Közl. I—VI. 6

× + Monumenta. Okmánytár: I—X. 6

+ detto Török: I—VII. IX. XI. XII. XV. 6

+ Török-magyarkori tört. emlékek I. II. 6

+ Magyar Tört. Tár I—XII. 6

+ Érdy: Vizsgos lapok.

× + Magyar Levelestár I.

+ Knauz: Országos tanács

× + Márkfi: Codex graecus 6

+ Mátray: Magyar énekek dallamai 6

+ Sztoczek: Utasítás
+ Fábián: Finn nyelvtan.
++ Hunfalvy: Finn olvasmányok
+ Vámbéry: Abuska.
++ Kazinczy Ferenez és kora I–III
+ Babbage Logarithm.
+ Brassai: Logika.
+ Szalai: Lélektan.
+ Szabó: Magyarítás.
+ Strategia elvei I. II. III.
+ Hunyadi utólsó hadjárata
Vass: Iskolázás
++ Német-magyar Zsebszótár.

+ Raumer: Lengyelhon bukása
+ Ovidius: Átváltozások I–III.
+ " " " levelei.
+ Hradnai: Számolási segéd.
+ Horatius levelei.
+ Cuvier: Állatország.
+ Toldy: Emlékbeszéd gr. Teleki J. fölött
++ Almanach 1861. 863. 864. 865.
++ Szótár 1–13 füz. fr
+ Petényi hátrah. munkái I.
+ Jegyzőkönyv I. II.

II. Mások részéről

II. Von Andern

Jegyz. J.

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Alulírt ezennel elismerem, hogy a fentebbi jegyzékben előszámlált könyveket kezemhez vettem.

Ich Unterfertigter bestätige hiemit, dass ich die oben angeführten Bücher empfangen habe.

Egerjesen Aug. 30. 1865.

Vandrák András mk igazgató,
Florian mk könyvtárnok.

Pest, 1861. Emich Gusztáv magy. akad. nyomdász.

514/9. Vinzwirt. sep. 4. 1865.

Akad.

460.

Kérjük e lapot aláiratva vételi elismervényül a Magyar tudományos Akademiának visszaküldeni.

Wir bitten dieses Blatt unterfertigt als Bestätigung des Empfanges der „Magyar tudományos Akadémia" zurückzusenden.

A könyvek jegyzéke,

melyek ..... csomágban ..... szám alatt

Eggenberger Ferdinánd

pesti könyvkereskedő által küldettek

Az országos nemzeti Muzeum-nak. Zágráb.

I. A magyar tudományos Akadémia részéről.

Verzeichniss der Bücher,

welche in ..... Packet mit ..... Zahl durch

Buchhändler in Pest abgesendet wurden

An .....

I. Von Seite der „Magyar tudományos Akadémia."

Évkönyv IX. I (1858-ki közülés) X. 2. 6. 8–14.

Nyelvtud. Értesitő II.

Philos. Értesitő II. III. IV.

Nyelvtudományi Közlemények I. II. III.

Math. Közl. II. III.

Archaeol. Közl. I. III. IV.

Statist. Közl. II. 2. III–VI.

Toldy: Emlékbeszéd gr. Teleki J. fölött

Almanach 1861. 863. 864. 865.

Szótár 1–13 füzet.

Strategia elvei I. II. III.

Petényi hátrah. munkái I.

Monumenta Okmánytár: VIII. IX. X.

detto Lrók: VII. XI. XII. XV.

Török-magyarkori tört. emlékek I. II.

Magyar Tört. Tár XI. XII.

Vass: Iskolázás

Jegyzőkönyv I. II.

Budapesti Szemle 41–70. Újfolyam 1–3 füz.

Jegyz. T.

Nro 89

An

die löbliche ungarische Akademie der Wissenschaften

in

Pest.

Mit dem innigsten Danke bestättigt das hiesige Königl. dalm. kroat. slav. National Museum die von der löblichen Magyar tudomanyos verfassten und demselben übersandten, ein beiliegendes Ausweise enthaltenen werthvollen Bücher. –

Agram am 30. August 1866.

Mich. Sabljar Dir. des k. Nat. Museums.

II. Mások részéről

Alulirt ezennel elismerem, hogy a fentebbi jegyzékben előszámlált könyveket kezemhez vettem.

II. Von Andern

Ich Unterfertigter bestätige hiemit, dass ich die oben angeführten Bücher empfangen habe.

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Pest, 1861. Emich Gusztáv magy. akad. nyomdász.

Akad. 506/9. Visszavét, aug. 29. 1865 494.

Kérjük e lapot aláiratva vételi elismervényül a Magyar tudományos Akademiának visszaküldeni.

A könyvek jegyzéke,

melyek ..... csomagban ..... szám alatt

Eggenberger Ferdinánd

pesti könyvkereskedő által küldettek

Az Erdélyi országos Muzeumnak Kolozsvár.

I. A magyar tudományos Akadémia részéről.

Wir bitten dieses Blatt unterfertigt als Bestätigung des Empfanges der „Magyar tudományos Akadémia" zurückzusenden.

Verzeichniss der Bücher,

welche in ..... Packet mit ..... Zahl durch

.....

Buchhändler in Pest abgesendet wurden

An .....

I. Von Seite der „Magyar tudományos Akadémia."

Évkönyv X. 1—14.
Philos. Értesitő I. 0. 2. 3. III. IV.
Nyelvtud. Értesitő I. 1. 2. II. 3. 4.
Math. Értesitő I. 1. III. IV.
Archaeol. Közlemények I. III. 2. 3. 4. IV. 12. 3.
Statist. Közl. IV. V. VI.
Math. Közl. II. III.
Nyelvtud. Közl. I. 2. 3. II. III.
Monumenta. Okmánytár I—VI.
detto Lrók I—VII. XI. XII XV.
Magyar Történelmi Tár I—VII. XI. XII.
Török m. k. tört. emlékek I. II.
Toldy: Emlékbeszéd gr. Teleki József fölött

Almanach 1861. 863. 864. 865.
Szótár 1—13 füzet
Strategia elvei I. II. III.
Petényi hátrah. munkái I.
Vass: Iskolázás
Jegyzőkönyv I. II.
Budapesti szemle XLI—LXX
Új folyam I—III füzet.

Jegyz. T.

A föntebb elősorolt nyomtatványokat átvettem

Kolozsvárt aug. 19. 1865.

Szabó Károly mk
az erd. Muzeum könyvtárnoka.

II. Mások részéről

II. Von Andern

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Alulírt ezennel elismerem, hogy a fentebbi jegyzékben előszámlált könyveket kezemhez vettem.

Ich Unterfertigter bestätige hiemit, dass ich die oben angeführten Bücher empfangen habe.

Pest, 1861. Emich Gusztáv magy. akad. nyomdász.

506/J. Vinkovsk. aug. 29. 1865 105.

Kérjük e lapot aláiratva vételi elismervényül a Magyar tudományos Akademiának visszaküldeni.

A könyvek jegyzéke,

melyek ..... csomagban ..... szám alatt

Eggenberger Ferdinánd

pesti könyvkereskedő által küldettek

A Reform. Collegiumnak Kolozsvár

I. A magyar tudományos Akadémia részéről.

Wir bitten dieses Blatt unterfertigt als Bestätigung des Empfanges der „Magyar tudományos Akadémia" zurückzusenden.

Verzeichniss der Bücher,

welche in ..... Packet mit ..... Zahl durch

.....

Buchhändler in Pest abgesendet wurden

An .....

I. Von Seite der „Magyar tudományos Akadémia."

Évkönyv X. 10. 13.
Nyelvtud. Értesitő II. 4.
Philos. Értesitő III 3. IV.
Math. Értesitő III 3. IV.
Nyelvtudományi Közlemények II 2. 3. III
Math. Közl. II. III.
Archaeol. Közl. III. IV.
Statist. Közl. IV—VI.
Toldy: Emlékbeszéd gr. Teleki J. fölött
Almanach 1861. 863. 864. 865.
Szótár 1—13 füzet

Strategia elvei III.
Petényi hátrah. munkái I.
Monumenta Okmánytár: X.
detto Irók: VII. XI. XII.
Jegyzőkönyv I. II.
Jegyz. T.

Köszönettel vettük.

Fekete Mihály,
tanár és
Colleg. Könyvtárnok

II. Mások részéről

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

II. Von Andern

Alulírt ezennel elismerem, hogy a fentebbi jegyzékben előszámlált könyveket kezemhez vettem.

Ich Unterfertigter bestätige hiemit, dass ich die oben angeführten Bücher empfangen habe.

112.

Kérjük e lapot aláiratva vételi elismervényül a Magyar tudományos Akademiának visszaküldeni.

A könyvek jegyzéke,

melyek ..... csomagban ..... szám alatt

Eggenberger Ferdinánd

pesti könyvkereskedő által küldettek

A Kir. fő Reáltanoda – nak. Kassa.

I. A magyar tudományos Akadémia részéről.

Wir bitten dieses Blatt unterfertigt als Bestätigung des Empfanges der „Magyar tudományos Akadémia“ zurückzusenden.

Verzeichniss der Bücher,

welche in ..... Packet mit ..... Zahl durch

.....

Buchhändler in Pest abgesendet wurden

An .....

I. Von Seite der „Magyar tudományos Akadémia.“

Évkönyv X. 1. 3. 5. 7. 8. 10—13.

Nyelvtud. Értesitő II. 4.

Philos. Értesitő I. II. III. IV.

Math. Értesitő III. 3. IV.

Nyelvtudományi Közlemények I. II. III.

Math. Közl. II. III.

Archaeol. Közl. I. II. III. IV.

Statist. Közl. I—VI.

Toldy: Emlékbeszéd gr. Teleki J. fölött

Almanach 1861. 863. 864. 865.

Szótár 1—13 füzet.

Stratégia elvei III.

Pesty hátrah. munkái I.

Monumenta. Okmánytár: I—X.

detto Írók: I—VIII. IX. XI. XII. XV.

Török-magyarkori tört. emlékek I. II.

Magyar Tört. Tár I—XII.

Vass: Iskolázás

Jegyzőkönyv I. II.

Jegyz. J.

494/9. Számhoz.

II. Mások részéről

II. Von Andern

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Alulirt ezennel elismerem, hogy a fentebbi jegyzékben előszámlált könyveket kezemhez vettem.

Ich Unterfertigter bestätige hiemit, dass ich die oben angeführten Bücher empfangen habe.

vörösen alahurott

Polák Lorenc
k. föriált. Igazgató.

Pest, 1861. Emich Gusztáv magy. akad. nyomdász.

Kérjük e lapot aláiratva vételi elismervényül a Magyar tudományos Akademiának visszaküldeni.

A könyvek jegyzéke,

~~melyek ..... csomagban ..... szám alatt~~

.....

~~pesti könyvkereskedő által küldettek~~

A Fő Reáltanodá-nak. Pest.

I. A magyar tudományos Akadémia részéről.

Évkönyv X. 6. 9—14.
Nyelvtud. Értesitő II. 3. 4.
Philos. Értesitő III. IV.
Math. Értesitő II. 3. 4. III. IV.
Nyelvtud. Közlemények I. II. III.
Math. Közl. II. III.
Archaeol. Közl. III. 2. 3. 4. IV.
Statist. Közl. III—VI.
Math. Pályamunkák I.
Toldy: Emlékbeszéd gr. Teleki J. fölött.
Külföldi játékszin XVII.
Almanach 1861. 863. 864. 865.

Wir bitten dieses Blatt unterfertigt als Bestätigung des Empfanges der „Magyar tudományos Akadémia" zurückzusenden.

Verzeichniss der Bücher,

welche in ..... Packet mit ..... Zahl durch

.....

Buchhändler in Pest abgesendet wurden

An .....

I. Von Seite der „Magyar tudományos Akadémia."

Szótár 1—13 füzet.
Strategia elvei I. II. III.
Petényi hátrah. munkái I.
Monumenta. Okmánytár: I—X.
detto Lrók: I—VII. IX. XI. XII. XV.
Török-magyarkori tört. emlékek I. II.
Magyar Tört. Tár I—XII.
Vass: Hazai és külföldi iskolázás.
Jegyzőkönyv I. II.

A fönebbi könyveket a pesti fő reáltanoda számára átvettem. Pesten, 1865-ki augusz. 9-én

Ney Ferenc
igazgató

466
J.

D'k. aug. 14. 1861.

338.

II. Mások részéről

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

II. Von Andern

Alulírt ezennel elismerem, hogy a fentebbi jegyzékben előszámlált könyveket kezemhez vettem.

Ich Unterfertigter bestätige hiemit, dass ich die oben angeführten Bücher empfangen habe.

Pest, 1861. Emich Gusztáv magy. akad. nyomdasz.

565.

Kérjük e lapot aláiratva vételi elismervényül a Magyar tudományos Akademiának visszaküldeni.

A könyvek jegyzéke,

melyek ..... csomagban ..... szám alatt

Eggenberger Ferdinánd

pesti könyvkereskedő által küldettek

A R. Kath. Lyceum-

nak. Kecskemét.

I. A magyar tudományos Akadémia részéről.

Wir bitten dieses Blatt unterfertigt als Bestätigung des Empfanges der „Magyar tudományos Akadémia“ zurückzusenden.

Verzeichniss der Bücher,

welche in ..... Packet mit ..... Zahl durch

.....

Buchhändler in Pest abgesendet wurden

An .....

I. Von Seite der „Magyar tudományos Akadémia.“

Évkönyv I. 10. 13.

Nyelvtud. Értesitő II. 4.

Philos. Értesitő III 3. IV.

Math. Értesitő III 3. IV.

Nyelvtudomány. Közlemények II. 3. 4. III.

Math. Közl. II. III.

Archaeol. Közl. III. IV.

Statist. Közl. IV—VI.

Math. Pályamunkák I.

Toldy: Emlékbeszéd gr. Teleki Józsf felöl.

Almanach 1861. 863. 864. 865.

Szótár 1—13 füz.

Stratégia elvei III.

Petényi hátrah. munkái I.

Monumenta. Okmánytár: X.

detto Török: VII. XI. XII.

Jegyzőkönyv I. II.

Jegyz. T.

461/9. vetem aug. 14. 1865

II. Mások részéről

II. Von Andern

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Alulírt ezennel elismerem, hogy a fentebbi jegyzékben előszámlált könyveket kezemhez vettem.

Ich Unterfertigter bestätige hiemit, dass ich die oben angeführten Bücher empfangen habe.

Kecskeméten augusztus hó 11-én 1865.

Polák Ede sk
kath. főgymni igazgató.

Fest, 1861. Emich Gusztáv magy. akad. nyomdász.

Kérjük e lapot aláíratva vételi elismervényül a Magyar tudományos Akademiának visszaküldeni.

Nous prions de renvoyer cette feuille signée pour servir de reçu à l' Académie hongroise.

A könyvek jegyzéke,

melyek ..... csomagban ..... szám alatt

.....

~~pesti könyvkereskedő által~~ küldettek

Liste des livres

envoyés dans ..... paquet sous le No ..... par

.....

libraire à Pest

A Kir. magyar Természet-
tud. Társulatnak.
Pest.

A .....

I. A magyar tudományos Akadémia részéről

I. De la part de l'Académie hongroise.

Évkönyv I – VIII. IX. 3.

Math. Értesitő III. 3. IV.

Math. és term. Közlemények III.

Petényi hátrah. munkái I.

Magyar László utazása I.

detto Levelei.

Babbage Logarithm.

Almanach 1863. 1864. 1865.

Jegyzőkönyv I. II.

645/9. Vízkaszk. nov. 9. 1865.

Ö. ü.

II. Mások részéről

II. De la part d'autres instituts ou des particuliers

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Alulirt ezennel elismerem, hogy a fentebbi jegyzékben előszámlált könyveket kezemhez vettem, tárnu-

Je reconnais avoir reçu les livres énumérés dans la liste précédente.

tusunk legfiveseb köpönese mellett.

Pesten Nov. 9. 1865

Dr Kátai Gábor

a kir. magyar természettudományi tárulat elő titkára.

507/9. Vinkovit. aug. 29. 1865

541.

Kérjük e lapot aláiratva vételi elismervényül a Magyar tudományos Akademiának visszaküldeni.

Wir bitten dieses Blatt unterfertigt als Bestätigung des Empfanges der „Magyar tudományos Akadémia" zurückzusenden.

A könyvek jegyzéke,

melyek ..... csomagban ..... szám alatt

Eggenberger Ferdinánd

pesti könyvkereskedő által küldettek

A Reform. Collegium-nak. Debreczen.

I. A magyar tudományos Akadémia részéről.

Verzeichniss der Bücher,

welche in ..... Packet mit ..... Zahl durch

.....

Buchhändler in Pest abgesendet wurden

An .....

I. Von Seite der „Magyar tudományos Akadémia."

Évkönyv X. 6. 9–14.
Nyelvtud. Értesitő II. 3. 4.
Philos. Értesitő III. IV.
Math. Értesitő 1859-ről 5ik füz. Új folyam II. 3. 4. III. IV.
Nyelvtud. Közlemények I. II. III.
Math. Közl. II. III.
Archaeol. Közl. III. IV.
Statist. Közl. III–VI.
Toldy: Emlékbeszéd gr. Teleki fölött
Külföldi játékszin XVII
Almanach 1861. 863. 864. 865
Szótár 1–13 füzet.

Strategia elvei I. II. III.
Petényi hátrah. munkái I.
Vass: Iskolázás
Monumenta Okmánytár VIII–X.
detto Irók VII. XI. XII. XV.
Török-magyarkori tört. emlékek I. II.
Magyar Tört. Tár XI. XII.
Jegyzőkönyv I. II.

~~Jegyz. T.~~

A' fensebbieket, a' Török magyarkori tört: emlékek elsö kösete hijein, mely helyett szinsén a' 2d köset, s igy ez kis peldány ban küldesett meg, s egyike

egyike, a hiányzó 1° kösessel leendő kicserélés végett, ezennel sírzsélessel ussza küldesik, — Főiskolánk könyvsára vérzére vessem, és a sekinseses Akadémiának, Főiskolánk irányába, ezen becses küldemény által, sanusisost kegyességéert hálás körzönesemet nyitránisani köselességemnek esmerem. Debreczen August 24. 865.

Bárzás Dál
igazgató tanár
a h. h. debr. főiskolában

II. Mások részéről

II. Von Andern

Alulirt ezennel elismerem, hogy a fentebbi jegyzékben előszámlált könyveket kezemhez vettem.

Ich Unterfertigter bestätige hiemit, dass ich die oben angeführten Bücher empfangen habe.

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Pest, 1861. Emich Gusztáv magy. akad. nyomdász.

1248
1865

(2 db kis névjegy)

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

X.

Derüre boru.

Vorsängt Pungrätz

Szigligeti Ede

a nemzeti szinház rendezője.

Hazánk Irányi által
egy belga aranyat,
egy 16.- nyolcz 17.- s három
dr. 18. száz. pénzt küld
az Akademiának V. V.

Az Első Magyar Általános Biztosító Társulat alapítvá-
nyából az Akadémia által 1865-re kitüzött s 1000 fo-
rinttal jutalmazandó nemzetgazdasági kérdésre julius 1-ig
bezárólag, mint határnapig, következő pályamunkák érkeztek.

I. sz. „A vámpolitika átalában, s Magyarország és az Austriai
birodalom szemponsjából különösen." Jelige: „Ne pror-
sus inutilis olim Vixisse hinc videar, pereamque in fu-
nere totus." Horatius.

II. sz. „A vámügy, tekintettel Magyarország és a birodalom nemzet-
gazdasági állapotjára." Jelige: „Tous les intérêts lé-
gitimes sont harmoniques." Bastiat.

III. sz. „Magyarország és a vámügyreform." Jelige: „A mult elesett
hatalmunkból, a jövendőnek urai vagyunk" Gr. Széchenyi
István „Hitel."

1299/1865
MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Méltóságos akademiai Elnök úr!

A' Nyelvtudományi Bizottság tisztelettel kéri a Méltóságos akad. Elnök urat, méltóztatnék az 5" közl. segére szánt karmadévi és tavali összegek megadását az 1865-diki évre is a Méltóságos akad. ig. Tanácsnak kath. tásan ajánlani, úgymint:

1.) 30 ívnyi Nyelvtudományi közlemények nyomtatására . . . . . 600 for.

2.) ugyanannyi ívek írói tiszteletdíjára . . . . . 600 "

3.) Szerkesztési költségekre (levelezések, irnátsokra &c.) . . . . . 100 "

4.) Szerkesztési díjra . . . . . 90 "

1865/257

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA